
**BEGROTING
2024-2027**

GEMEENTE BUREN

GEMEENTE BUREN

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Algemeen.....	3
Leeswijzer	3
Aanbiedingsbrief	6
Organisatie	8
Financiële beschouwingen	10
Begroting in één oogopslag.....	12
Programmaplan	13
1. Wonen, werk en recreatie.....	13
2. Fysieke leefomgeving	16
3. Sociaal domein	19
4. Sport, cultuur en onderwijs.....	22
5. Inwoners, bestuur en veiligheid	24
6. Bedrijfsvoering (inclusief algemene dekkingsmiddelen)	27
Paragrafen	29
Lokale Heffingen.....	29
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	35
Onderhoud kapitaalgoederen.....	42
Financiering	48
Bedrijfsvoering	52
Verbonden partijen	56
Grondbeleid	69
Ombuigingen (ZBB).....	71
Wet Open Overheid (WOO)	79
Financiële begroting	80
Financiële uitgangspunten.....	80
Overzicht baten en lasten	81
Overzicht van incidentele baten en lasten.....	83
Overzicht van baten en lasten - taakvelden	86
Geprognosticeerde balans	89
Meerjaren investeringsplan (MIP)	90
Reserves en voorzieningen	91
EMU-saldo	93
Arbeidsgerelateerde verplichtingen	94
Bijlagen	95
Subsidies	95
Overzicht beleidsindicatoren	96
Overzicht beleidskaders per programma	98

Algemeen

Leeswijzer

Inleiding

Deze programmabegroting begint met de aanbiedingsbrief. Hier leest u de belangrijkste onderwerpen voor 2024. In het nieuwe hoofdstuk Organisatie beschrijven we hoe we de komende twee jaar een evenwicht willen bereiken tussen personele ontwikkeling, personele capaciteit, de uitvoering van bestaande taken en het realiseren van bestuurlijke ambities.

In de financiële beschouwingen leest u op hoofdlijnen een uitwerking van het financieel perspectief van de gemeente Buren. Wilt u meer verdiepende informatie, dan kunt u doorklikken naar het programmaplan. In de begroting in één oogopslag is op uw verzoek de financiële informatie uit de primitieve begroting 2023 opgenomen.

De programmabegroting bestaat uit een beleidsbegroting en een financiële begroting. De beleidsbegroting is opgebouwd uit de verschillende programma's en de paragrafen. In de programma's presenteren wij ons gemeentelijke beleid op hoofdlijnen. De paragrafen richten zich op het beleid van relevante beheeraspecten, zoals de bedrijfsvoering, het weerstandsvermogen, onze kapitaalgoederen en de lokale heffingen. De financiële begroting gaat in op de financiële positie van onze gemeente.

De begroting hebben wij ingericht volgens de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de wensen van de provincie Gelderland. In de begroting geven we financiële gegevens meestal in duizenden euro's weer. We geven dit aan in de betreffende tabellen. Vanwege afronding (op duizendtallen) is er soms optisch sprake van een klein verschil van 1 of 2. Daar de meeste tabellen direct vanuit ons financiële systeem worden ingeladen is dat niet te voorkomen.

Met deze opzet bieden wij u een hulpmiddel om de kaderstellende rol te kunnen voeren en te kunnen sturen op hoofdlijnen. Jaarlijks kijken we naar de informatiewaarde voor u als raad. Dat doen we samen met de auditcommissie.

Strategische opgaven

Inzet van het nieuwe coalitieakkoord gemeente Buren 2022-2026 'Samen voor het Buren van morgen' is het evalueren van de zes bestaande strategische opgaven. Op basis hiervan doen we een voorste om eventuele nieuwe strategische opgaven voor de komende bestuursperiode te benoemen. In overleg met een afvaardiging van de gemeenteraad staat dit evaluatieproces tijdelijk 'on hold' en pakken we dit samen met de raad in 2024 verder op. In deze begroting hebben we dan ook geen strategische opgaven opgenomen.

Programma's

Een programma is een samenhangend geheel van taakvelden en daarbinnen activiteiten. In de begroting is het programma het niveau waarop u de budgetten autoriseert. U bepaalt het aantal programma's en hoe de activiteiten onder een programma worden samengevoegd in de verplichte taakvelden.

Per programma gaan wij in op de drie W-vragen:

1. Wat willen wij bereiken?

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen nemen we op in één tabel. Hierin maken wij onderscheid tussen doelen en acties. De nummers van de doelen en acties corresponderen met de nummers van afspraken uit het coalitieakkoord. Ook nemen wij ontwikkelingen op. Deze ontwikkelingen gaan over nieuwe externe ontwikkelingen die van invloed zijn op het programma, te behalen resultaten en uit te voeren activiteiten.

2. Wat gaan we daarvoor doen?

Wat we gaan doen in 2024 is per programma in de tabel "Wat willen we bereiken?" opgenomen. Het gaat hier om de in 2024 uit te voeren activiteiten die bijdragen aan het realiseren van onze doelstellingen. We merken hierbij het volgende op. De daargenoemde activiteiten zijn overgenomen uit het "Uitvoeringsprogramma coalitieakkoord gemeente Buren 2022- 2026". In enkele gevallen hebben we de activiteiten geactualiseerd, met andere woorden aangepast naar de huidige situatie. De formulering wijkt in die gevallen iets af van de oorspronkelijke teksten in het uitvoeringsprogramma. In 2024 evalueren wij de voortgang van het coalitieakkoord en het uitvoeringsprogramma (mid-term review) waarbij we ook de geactualiseerde activiteiten opnemen. Verder nemen wij hier een verwijzing op naar de verbonden partijen die een deel van onze taken uitvoerden. In de paragraaf verbonden partijen is alle relevante informatie opgenomen.

3. Wat gaat het kosten?

Hier presenteren wij de exploitatiekosten behorende bij de programma's samen met de afwijkingen vergeleken met de huidige meerjarenbegroting.

De begroting bestaat uit de onderstaande zes programma's:

- [Wonen, werk en recreatie](#);
- [Fysieke leefomgeving](#);
- [Sociaal domein](#);

In 2023 zijn de taakvelden voor het sociaal domein aangepast. Het gaat om een verfijning van de taakvelden alsmede enkele verschuivingen van taken binnen deze taakvelden. We zijn verplicht de nieuwe gedetailleerde taakvelden WMO en Jeugd te gebruiken. Dit zorgt helaas voor een afwijkend beeld in de vergelijking met eerdere jaren. Dit heeft een technische reden en is eenmalig.

- [Sport, cultuur en onderwijs](#);
- [Inwoners, bestuur en veiligheid](#);
- [Bedrijfsvoering \(inclusief algemene dekkingsmiddelen\)](#).

Paragrafen

Naast de programma's is het verplicht om acht paragrafen in de jaarstukken op te nemen. Nieuw is de paragraaf Wet open Overheid. De informatie over deze onderwerpen is vaak versnipperd in de begroting opgenomen. Het doel van een paragraaf is om deze informatie gebundeld aan te bieden. De onderwerpen van de paragrafen zijn onder andere belangrijk voor het vergroten van het inzicht in onze financiële positie en het risicoprofiel.

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn onderstaande paragrafen verplicht:

- [Lokale heffingen](#)

In deze paragraaf geven wij de ontwikkelingen over ons belastinggebied weer. Per heffing geven wij aan wat het beleid is, de kostendekkendheid en op welke wijze het tarief tot stand is gekomen. Ook geven wij inzicht in de (geraamde) opbrengsten.

- [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)

In deze paragraaf brengen wij onze risico's in beeld. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de financiële gezondheid van onze gemeente. Het geeft aan in welke mate wij in staat zijn om financiële risico's op te vangen. Ook presenteren wij hier de verplichte financiële kengetallen.

- [Onderhoud kapitaalgoederen](#)

Deze paragraaf geeft inzicht in onze kapitaalgoederen. De kosten van het onderhoud van onze wegen, openbare verlichting, riolering en water, groen en gebouwen vormen een substantieel deel van de begroting.

- [Financiering](#)

In de financieringsparagraaf bespreken wij de specifieke beleidsvoornemens respectievelijk de uitvoering van het beleid op het gebied van Treasury.

- [Bedrijfsvoering](#)

De bedrijfsvoering betreft de interne processen die wij uitvoeren om op programmaniveau de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren. Bedrijfsvoering bestaat uit de onderdelen communicatie, informatieveiligheid, informatievoorziening en automatisering, inkoop en aanbesteding, huisvesting en facilitaire zaken, personeel en organisatie, planning, controle en financiën, griffie en rekenkamer.

- [Verbonden partijen](#)

Een gemeente werkt vaak samen met andere partijen om doelen te bereiken. Als deze samenwerking in een bestuurlijke en financiële vorm is, spreken we van een verbonden partij.

In deze paragraaf lichten wij deze partijen, hun beleidsdoelstellingen, activiteiten, risico's en de gemeentelijke bijdragen nader toe.

- [Grondbeleid](#)

Het grondbeleid heeft een grote samenhang met de realisatie van doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, verkeer en vervoer, cultuur, sport en recreatie en economische zaken. Het grondbeleid heeft een groot financieel effect gehad in het verleden, maar dat loopt af in de komende jaren.

- [Wet Open Overheid](#)

De Wet open overheid is 1 mei 2022 in werking getreden. Deze wet is bedoeld om de overheid transparanter te maken. In deze paragraaf geven we de stand van zaken weer.

Naast de verplichte paragrafen besloot u zelf een paragraaf toe te voegen:

- [Ombuigingen \(ZBB\)](#)

Via deze paragraaf leggen we verantwoording af over de al gerealiseerde ombuigingen en de stand van zaken over lopende bezuinigingen.

[Financiële begroting](#)

In dit hoofdstuk schetsen wij de autorisatie, kaders en uitgangspunten, financiële ontwikkelingen en het financieel meerjarenbeeld voor de komende jaren. Ook hebben wij hier de verplichte onderdelen als het overzicht van baten en lasten naar taakvelden, het overzicht van de overhead, het overzicht van incidentele baten en lasten, de balans en het EMU-saldo opgenomen.

[Bijlagen](#)

In de bijlagen bieden we inzicht in het overzicht met subsidies, de (verplichte) beleidsindicatoren en het beleidskader per programma.

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad,

Op 22 november 2023 kan de kiezer weer stemmen op een landelijke vertegenwoordiger in de Tweede Kamer. Dan wordt duidelijk welke koers de landelijke overheid gaat varen en of wij als gemeente ons beleid moeten bijsturen. Nu al is duidelijk dat de overheid meer geld gaat uitgeven om de koopkracht van Nederlanders te garanderen. Het economisch klimaat blijft ook het komende jaar nog een onzekere factor. We zien dat bestaanszekerheid voor alle inwoners een belangrijk politiek thema is.

De gemeentelijke financiën staan onder druk. Dat geldt voor alle gemeenten in Nederland en ook voor Buren. Met ingang van 2026 krimpt het gemeentefonds fors. De VNG adviseert om reëel te ramen en eventuele tekorten die daardoor ontstaan zichtbaar te maken. Reden te meer om een consistent financieel beleid te voeren.

Begin juli 2023 heeft u een beleidsarme kadernota ontvangen, waarin we hebben aangegeven dat we stil moeten staan om vooruit te komen. Ons werk komt steeds frequenter onder druk te staan. De afgelopen periode hebben we de knelpunten van onze organisatie in beeld gebracht. Het college heeft de organisatie daarbij het kader meegegeven dat personele uitbreidingen mogelijk zijn, mits ze geen structureel karakter hebben.

Personeel en organisatie

Op 29 augustus 2023 hebben wij u in een beeldvormende raad geïnformeerd over de organisatieontwikkeling. Wij zien als gemeente steeds meer (complexe) taken op ons afkomen met nieuwe en/of veranderende wetgeving. Daarnaast zien we een arbeidsmarkt die krap is.

We gaan in 2024 en 2025 aan de slag met de volgende thema's:

1. We brengen de basis op orde;
2. We verlagen de werkdruk van onze medewerkers;
3. We werken aan ontwikkeling.

Meer achtergrondinformatie leest u in de paragraaf organisatie.

Stelpost nieuwe lasten

Op basis van een inventarisatie hebben wij besloten om te werken met een budget voor 2024 tot en met 2027 en een bandbreedte van maximaal € 500.000. Dit budget is bedoeld voor het oplossen van knelpunten in het regulier werk en zaken die verband houden met de realisatie van de ambities uit het uitvoeringsprogramma. In de raadsvergadering van 19 december 2023 ontvangt u van ons een plan voor de inzet van dit budget.

Uitvoeringsprogramma coalitieakkoord

Het afgelopen begrotingsjaar heeft het college, naast de uitvoering van reguliere werkzaamheden (waaronder de wettelijke taken), hard gewerkt aan de realisatie van de doelen uit het coalitieakkoord. Op het gebied van duurzaamheid hebben we vele verzoeken van lokale en innovatie projecten gehonoreerd. Dat betekent dat de Burense bijdrage voor het RES bod nu al is belegd met projecten die in procedure dan wel in uitvoering zijn.

Een belangrijke mijlpaal is de verkoop van het gemeentehuis. Op termijn wordt het huidige gebouw getransformeerd naar 75 sociale huurwoningen. Wij gaan de komende drie jaar een compact, toekomstbestendig en duurzaam gebouw voor onze medewerkers, inwoners en raadsleden realiseren.

Met uw raad hebben we goede startgesprekken gehad over het accommodatiebeleid. Dit heeft geleid tot een uitwerkingskader vastgoed en accommodaties. Samen met dorpsverenigingen en andere instanties gaan we dit beleid nu verder uitvoeren. In de loop van het proces informeren wij u regelmatig over de voortgang.

Een gezonde leefstijl stimuleren is een belangrijk speerpunt van het college. De startnotitie en keuzenotitie sport- en gezondheidsbeleid zijn een belangrijke opmaat naar het integraal sport- en gezondheidsbeleid. Daarnaast zijn we gestart met rondetafelgesprekken die de basis vormen voor een startnotitie cultuurbeleid. Beide thema's krijgen in 2024 een belangrijk vervolg.

De Toekomstoriëntatie krijgt een herstart. Eind 2020 zijn we – onder begeleiding van Berenschot – gestart met de toekomstoriëntatie. Die heeft vanuit de vraag “wat voor gemeente willen wij zijn” nader vorm en inhoud gekregen. Het toekomstprofiel leeft echter onvoldoende bij de raad en de organisatie. Daarom gaan wij met elkaar een nieuw en uitvoerbaar Toekomstprofiel 2.0 formuleren. Dat doen wij met raad, college, organisatie en inwoners. Daarbij zoeken we nauw aansluiting met het participatiebeleid wat in 2024 wordt opgesteld en ter vaststelling aan de raad wordt aangeboden.

Een belangrijke maatschappelijke opgave is het realiseren van 1.700 woningen in onze gemeente. De gemeentelijke organisatie is met ontwikkelaars en woningbouw coöperaties hard aan de slag om het woningbouwprogramma van onze gemeente uit te voeren. Na een periode van zaaien volgt het oogsten. Er zijn diverse bouwprojecten in voorbereiding. We hopen in 2024 de eerste projecten aan onze inwoners te presenteren.

In 2024 vieren wij feest met onze inwoners. Onze gemeente Buren bestaat 25 jaar. We willen dit feestelijke moment koppelen aan het initiatievenfestival. Om de viering van het jubileum mogelijk te maken, reserveren wij € 25.000 (symbolisch € 1.000 per jubileum jaar) in de begroting. Graag willen wij ook kinderen actief betrekken bij de lokale democratie. In september 2024 gaan wij een kinderburgermeester voor onze gemeente benoemen.

Samen

Samen voor het Buren van morgen. Dat is samen doen. We hebben u en de inwoners hard nodig om onze maatschappelijke doelen te realiseren. Voor een toekomstbestendig Buren met vitale, krachtige en leefbare kernen en een modern bestuur.

College van Burgemeester en Wethouders,

Maurik, 2023

N. Bex
de secretaris

H.M. Ostendorp
de burgemeester

Organisatie

Inleiding

Onze bedrijfsvoering blijft in ontwikkeling. We werken aan een continue verbetering ervan, waarbij we ons bewust zijn van onder andere de kwetsbaarheid op de personele bezetting. Wij zien daarbij als gemeente steeds meer (complexe) taken op ons afkomen. Nieuwe en/of veranderende wetgeving op het gebied van Omgevingswet, wonen, duurzaamheid, digitalisering, informatiehuishouding, jeugd en Wmo zorgen voor extra werk. Dit geschiedt deels zonder dat hier vanuit het Rijk (financiële) middelen tegenover staan. Daarnaast zien we een arbeidsmarkt die krap is.

Druk op de organisatie

De druk op de organisatie nam door de ontwikkelingen van de afgelopen tijd toe. Onze basistaken komen daardoor steeds meer in het gedrang. Onze formatie zit aan de onderkant in vergelijking met andere gemeenten. Volgens de benchmark van het A&O fonds hebben gemeenten met 20.000-50.000 inwoners een gemiddelde bezetting van 6,8 fte per 1.000 inwoners. Buren heeft een bezetting van 6,3 per 1000 inwoners. Uitgaande van 28.000 inwoners hebben we 14 fte minder dan het gemiddelde bij andere gemeenten. Dat is een fors aantal en verklaart ook voor een deel de werkdruk, spanning op de organisatie en te weinig tijd voor ontwikkeling en extra werkzaamheden. Doordat ook (keten)partners met dezelfde krappe arbeidsmarkt te maken hebben, neemt het aantal en de complexiteit van dossiers toe. Dat zien wij op dit moment vooral in het sociaal domein.

Daarnaast is de span of control van een aantal managers te hoog. Wanneer er onvoldoende aandacht is voor (de ontwikkeling van) medewerkers en onvoldoende sturing op organisatieontwikkeling, is de organisatie niet meer in staat de wettelijke taken op een goede manier uit te voeren en de ambities waar te maken. Mede door ZBB is de afgelopen jaren slechts minimaal in de organisatie geïnvesteerd. Er is daarin flink bezuinigd op de budgetten voor personeel en organisatie.

Samenwerken

Naast de wens voor samenwerking en om als gemeente zelfstandig te kunnen blijven, werpt nieuwe regelgeving ook steeds vaker de verplichting op om samen te werken. Zo stelt bijvoorbeeld de provincie steeds hogere eisen op dit vlak en vraagt dit aan de voorkant meer afstemming (o.a. Gelderse Puzzel). Hoewel samenwerking veel voordelen heeft, zoals vermindering van kwetsbaarheid of schaalvoordelen bij inkoop, levert het lang niet altijd minder inzet van capaciteit op. Zeker niet als wij invloed willen hebben op de samenwerking.

We brengen de basis op orde

Om onze basistaken goed uit te kunnen voeren en de basis op orde te brengen, is extra formatie nodig. De financiële ruimte in 2024 en 2025 willen we hiervoor benutten. We begroten hiervoor een bedrag van € 1,1 miljoen. Een gedeelte van dit bedrag, namelijk € 300.000, gebruiken we om snel en flexibel te kunnen reageren op piekmomenten in de organisatie. Ook willen we een deel van dit budget besteden aan zij-instromers en trainees binnen de organisatie. Dit is een initiatief van 'Werken in Gelderland', waar we graag aan meedoen. We onderzoeken verder nog de mogelijkheid om samen te werken of gebruik te maken van de VNG pool.

We weten dat op sommige plekken in de organisatie structurele formatie nodig is. Om te bepalen hoeveel formatie structureel nodig is, starten we een peilstokonderzoek in 2024. Hiervoor vragen we een tijdelijk werkbudget van € 250.000 in 2024 en 2025. Om financiële ruimte in de meerjarenbegroting te creëren stellen we voor een stelpost uitbreiding formatie op te nemen van € 250.000. Dit doen we vanaf 2026.

De basis op orde betekent niet alleen extra formatie. Om verder te kunnen ontwikkelen moeten onze processen duidelijk en eenvoudig zijn. De Plan Do Check Act (PDCA) cyclus moet een vast onderdeel worden van werken in Buren en er moet ruimte zijn voor organisatieontwikkeling. Dat gaat niet alleen over afspraken binnen de organisatie, maar ook over samenwerken met het college en de raad. Voor de verdere ontwikkeling van onze organisatie in het algemeen en onze digitalisering in het bijzonder moet de basis op orde zijn. We gaan in 2024 en 2025 onze processen beschrijven en versimpelen, we zorgen voor kwaliteitsverbetering aan de voorkant in plaats van extra controles aan de achterkant en we gaan efficiënte en effectieve overleggen.

We werken aan ontwikkeling

Als de basis op orde is, kunnen we werken aan de doorontwikkeling van het kerngericht werken, aan het samenwerken volgens het nog te vormen participatiebeleid, aan de organisatievisie Huis van Buren en aan de toekomstoriëntatie. We willen werken vanuit vertrouwen en in de geest van de wet. Daarmee geven we ruimte aan de samenleving van de gemeente Buren. De routekaart beschrijft hoe we zorgen dat we werken aan de doorontwikkeling van onze organisatie voor de komende jaren met als uitgangspunt het toekomstprofiel 'groei en bescheiden bruis', en het coalitieakkoord en uitvoeringsprogramma.

Samengevat stellen we voor onderstaande bedragen beschikbaar te stellen:

Formatie en werkbudgetten bedragen x € 1.000	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Formatie				
Inhuur algemeen	300	300		
Staf/ organisatie	70	70		
Dienstverlening	103	103	18	
Sociaal domein	225	305		
Bedrijfsvoering	0	0		
Ruimte	471	391		
Stelpost vaste formatie			250	250
Subtotaal formatie onderdeel organisatie	1.169	1.169	268	250
Werkbudgetten organisatie	160	30		
Basis op orde werkbudget	250	250		
Subtotaal formatie en werkbudgetten	1.579	1.449	268	250
Griffie	75	75	75	75
Totaal	1.654	1.524	343	325

De toekomst

We blijven ons inzetten op het binden, boeien en behouden van onze medewerkers. Graag werken we in de komende jaren vanuit het principe van vertrouwen en in de "geest" van de wet om ruimte te geven aan de samenleving. We zijn hiermee bezig, maar er is nog ontwikkeling nodig. We voeren een gezond financieel beleid, waarbij we streven naar een structureel sluitende meerjarenbegroting.

Ten aanzien van communicatie sluiten we in 2024 nog meer aan op de behoefte van onze inwoners, het college en de organisatie van onze gemeente.

Financiële beschouwingen

Inleiding

De begroting 2024-2027 is het vervolg op de kadernota 2024-2027 die u besprak op 6 juli. Deze kadernota was beleidsarm. Er was tijd nodig om inzicht te krijgen in de personele bezetting, de doorontwikkeling van de organisatie en de verhouding tussen beschikbare middelen en gestelde ambities.

De beschikbare tijd was genoeg om een eerste inschatting van de situatie te maken. Zoals beschreven in het hoofdstuk Organisatie is er in deze begroting een tijdelijke personele uitbreiding in 2024 en 2025 opgenomen. Vanaf 2026 creëren we financiële ruimte van € 250.000 voor een eventuele structurele behoefte. Ook reserveren we structureel € 500.000 voor de realisatie van ambities uit het Uitvoeringsprogramma coalitieakkoord gemeente Buren 2022-2026.

Met deze begroting geven we, naast de uitvoering van reguliere en wettelijke taken, een vervolg aan het coalitieakkoord 'Samen voor het Buren van morgen'. Met het vaststellen van de begroting mandateert u het college het gepresenteerde beleid voor de komende periode uit te gaan voeren. Het benodigde krediet van € 4,5 miljoen voor de geplande investeringen is hier ook onderdeel van. De grootste investeringen zijn de vernieuwbouw school in Buren en de bouw van twee gymzalen. Voor de complete lijst verwijzen we naar het [meerjaren investeringsplan](#).

Onze gemeente bereidt zich met deze begroting voor op een groei met bescheiden bruis. Onze [weerstandscapaciteit](#) is daarbij met 3,40 uitstekend te noemen. Ook onze [eigen vermogenspositie](#) is eind 2024 met een geplande omvang van ruim € 14 miljoen gezond.

Financieel meerjarenperspectief

Als gemeente hebben we de verplichting een begroting vast te stellen waarvan de inkomsten en uitgaven *structureel en materieel* in evenwicht zijn. Dit betekent dat het saldo van de begroting 2024, na correctie van incidentele baten en lasten, positief moet zijn. Met deze begroting kunnen we constateren dat we daaraan voldoen.

Onderstaand ziet u een overzicht van de ontwikkeling van het meerjarenperspectief sinds de behandeling van de kadernota. Met betrekking tot de mutaties maken we daarbij onderscheid tussen financieel technische wijzigingen, wettelijke of noodzakelijke wijzigingen en knelpunten.

In het kader van realistisch ramen creëren we met ingang van 2024 financiële ruimte voor de realisatie van het Uitvoeringsprogramma coalitieakkoord gemeente Buren 2022-2026. Hiervoor is een stelpost verwerkt van € 500.000 structureel. Welke ambities en tegen welke omvang we ze verwezenlijken is aan de gemeenteraad. Na de vaststelling van de begroting maken we samen met u afspraken over de aanwending van deze stelpost.

Exploitatie (bedragen x €1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Saldo na kadernota 2024-2027	346	2.944	-88	-1.736
Meicirculaire 2023	1.148	1.464	295	1.251
Resultaat kadernota 2024 inclusief meicirculaire 2023	1.494	4.408	207	-485
<i>Mutaties begroting 2024</i>				
Eerder genomen raadsbesluiten	196	197	196	-62
Financieel technisch	765	650	589	705
Wettelijk noodzakelijk	-191	-456	-501	-209
Knelpunten (basis op orde)	-2.154	-2.024	-843	-825
<i>Totaal mutaties begroting</i>	-1.384	-1.633	-559	-391
Saldo begroting 2024-2027	110	2.775	-352	-876

Toelichting belangrijkste financiële ontwikkelingen

In onderstaand overzicht wordt inzichtelijk welke grote mutaties er na de Kadernota 2024 zijn verwerkt. De mutaties vindt u ook terug in de afzonderlijke programma's.

Toelichting financiële ontwikkelingen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Eerder genomen raadsbesluiten				
Herbestemming gemeentehuis	196	197	196	- 62
Totaal eerder genomen raadsbesluiten	196	197	196	- 62
A. Financieel technisch				
Salarissen	- 279	- 533	- 568	- 617
Taakmutaties algemene uitkering	181	183	171	231
Verlaging energietarieven	441	491	491	491
Hogere leges opbrengst	483	483	483	483
Diverse aanpassingen onder de € 100.000	- 61	26	12	117
Totaal financieel technisch	765	650	589	705
B. Wettelijk / noodzakelijk				
Zero based budgeting (ZBB)	- 590	- 472	- 352	-18
Wijzigingen sociaal domein (Werk & inkomen)	345	295	295	295
Kostendekkendheid riolering/ begraafplaatsen	268	131	- 67	- 118
Dienstverleningsovereenkomst Regio Rivierenland	- 172	- 185	- 185	- 185
Extra handhaving Omgevingsplan	- 128	- 86	0	0
Diverse aanpassingen onder de € 100.000	86	- 139	- 192	- 183
Totaal wettelijk / noodzakelijk	- 191	- 456	- 501	- 209
C. Knelpunten				
Personeel en organisatie	- 1.329	- 1.199	- 268	- 250
Uitbreiding griffie	- 75	- 75	- 75	- 75
Stelpost voor nieuwe lasten	- 500	- 500	- 500	- 500
Werkbudget Basis op orde	- 250	-250	0	0
Totaal knelpunten	- 2.154	- 2.024	- 843	- 825
Totaal financiële ontwikkelingen	- 1.384	- 1.633	- 559	- 391

Structureel meerjarenperspectief

Op grond van artikel 189 van de Gemeentewet ziet de gemeenteraad erop toe dat de begroting reëel en structureel in evenwicht is. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de begroting en de meerjarenraming volledig en realistisch zijn.

Het structureel meerjarenperspectief is ook het toetsingskader dat de provincie gebruikt. De begroting 2024 laat een positief beeld zien. Repressief toezicht is dan van toepassing. De meerjarenbegroting is meerjarig nog niet structureel sluitend. Dit evenwicht kan hersteld worden door de septembercirculaire. Indien nodig, gaan we in aanloop naar de Kadernota 2025, met u in gesprek over het bereiken van structureel evenwicht.

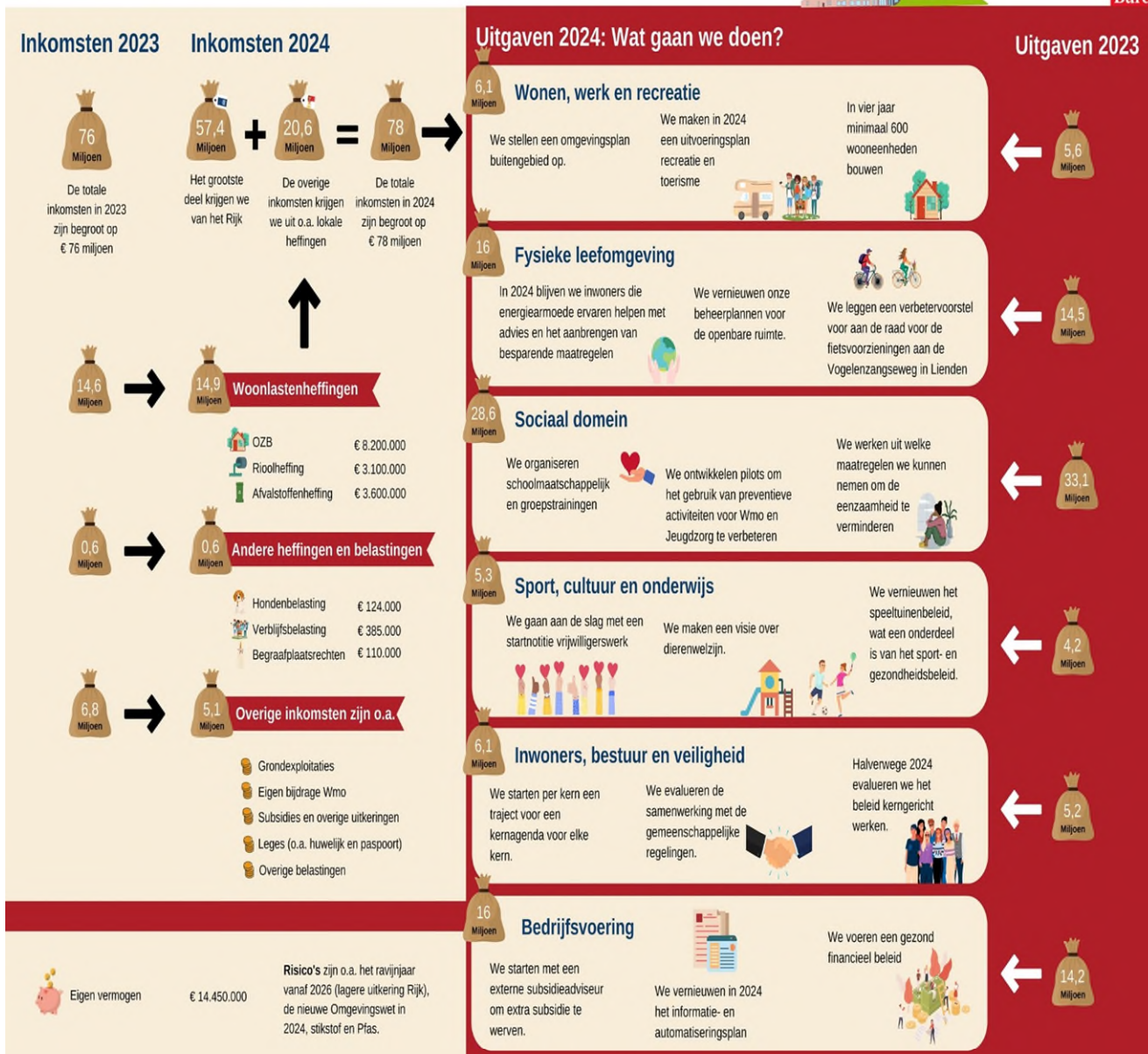
Financieel meerjarenperspectief (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Resultaat Kadernota 2024 (inclusief meicirculaire)	1.494	4.408	207	-485
Mutaties begroting 2024	-1.384	-1.633	-559	-391
Geraamd saldo (meerjaren)begroting 2024-2027	110	2.775	-352	-876
Correctie voor incidentele lasten	5.695	1.234	480	0
Correctie voor incidentele baten	4.641	814	492	0
Structureel resultaat begroting 2024	1.164	3.195	-364	-876

Begroting in één oogopslag

Begroting 2024 in één oogopslag

gemeente
Buren

Programmaplan

1. Wonen, werk en recreatie

Omschrijving

Dit programma omvat de beleidsvelden wonen, bedrijvigheid, werkgelegenheid, recreatie en toerisme.

Wat willen we (hoofddoelstelling)?

Het zijn van een aantrekkelijke levendige gemeente om in te wonen, werken en recreëren.

Ontwikkelingen

Wonen

De druk op de woningmarkt is groot waardoor het voor woningzoekenden lastig is een passende woning te vinden. In het coalitieakkoord staat dat we versneld betaalbare koop en (sociale) huurwoningen in alle kernen willen bouwen. Daarbij willen we ruimte bieden voor bijzondere woonvormen. In de omgevingsvisie zijn die uitgangspunten opgenomen. We sluiten daarbij aan op het gemeentelijke woonprogramma en de regionale woonagenda. We werken met aanjagers om bestaande en nieuwe plannen sneller van de grond te krijgen. Zo zorgen we voor een continue bouwstroom. We hebben afspraken gemaakt met de regio en de provincie voor de nationale woon- en bouwagenda. En maken afspraken over het vervolg van de Woondeal. Met de corporaties Thius en Kleurrijk Wonen bespreken we op welke manier we er samen voor kunnen zorgen dat er voldoende sociale huurwoningen aan de woningvoorraad toegevoegd kunnen worden.

Economie, ondernemersklimaat en bedrijfsleven

We blijven ons in de volle breedte inzetten voor een goed ondernemersklimaat en vitaal bedrijfsleven. Als uitgangspunt kiezen we voor de uitvoering van de nota economie, het regionaal economisch ambitiedocument en de visie recreatie toerisme. Hiervoor stellen we jaarlijks een werkplan economie op. Vanuit recreatie en toerisme wordt de balans gezocht tussen de groei van toerisme en het draagvlak en effect op de omgeving. Het coalitieakkoord benoemt ook dat we het mooie Burense (agrarische en landelijke) landschap en de mooie cultuur in onze gemeente graag behouden en open stellen voor inwoners en bezoekers. Als uitwerking van de visie recreatie en toerisme wordt voorgesteld drie gebiedsprogramma's recreatie uit te werken voor Stad Buren, Eiland van Maurik inclusief de recreatieplassen en het buitengebied. Dit gebeurt in het kader van de Omgevingswet.

Wat willen we & wat doen we?

Uitvoeringsprogramma

Wat willen we?	Wat doen we?
4.1 In de komende vier jaar zijn er minimaal 600 wooneenheden gerealiseerd of in realisatie.	4.1.1 We jagen plannen aan die passen binnen ons Woonprogramma en bij de ambtelijke capaciteit om hiermee een continue bouwstroom te realiseren. 4.1.2 We sturen op behoefte en op kwaliteit en maken daarover aanvullende afspraken in het kader van de Woondeal. 4.1.3 We maken zoveel mogelijk gebruik van ondersteuningsmogelijkheden vanuit het Actieplan Wonen van de Provincie.
4.2 Eind 2022 legden we een nieuwe visie op recreatie en toerisme voor.	4.2.1 We komen in 2024 tot een uitvoeringsplan dat door het college wordt vastgesteld.

Overig

Wat willen we?	Wat doen we?
A. Doelen en ambities uit de omgevingsvisie concretiseren in beleid en projecten.	A.1 Omgevingsprogramma's de komende jaren door het college laten vaststellen. A.2. Proces betrokkenheid raad bij omgevingsprogramma's afstemmen.
B. Regels voor de fysieke leefomgeving overzichtelijker maken en vereenvoudigen door de regels uit alle bestemmingsplannen en verordeningen te bundelen in één omgevingsplan.	B.1 Omgevingsplan Buitengebied opstellen. Hiervoor is een routekaart opgesteld. In deze routekaart staat wanneer we welk plan behandelen (buitengebied, kernen). De benodigde middelen voor het opstellen van de plan(nen) zijn in de begroting opgenomen.
C. Processen versnellen/eenvoudiger maken	C.1 We werken met een Programmteam die woningbouwlocaties aanjaagt. C.2 We stellen kaders en indieningsvereisten vast. Deze stemmen we af met ontwikkelende partijen.

Verbonden partijen

- [Omgevingsdienst rivierenland](#)
- [Recreatiemaatschappij Uiterwaarde](#)

Een overzicht van de verbonden partijen is opgenomen in paragraaf 'Verbonden partijen'.

Wat kost het?

Taakvelden (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten						
3.1 Economische ontwikkeling						
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.560	331	742	67	67	67
3.4 Economische promotie	321	353	385	392	392	392
8.1 Ruimtelijke Ordening	349	125	125	125	125	125
8.2 Grondexploitaties (niet bedrijven)	1.754					
8.3 Wonen en bouwen	1.497	1.224	1.853	1.853	1.853	1.853
Totaal baten	5.481	2.033	3.105	2.437	2.437	2.437
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	234	168	164	163	163	163
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.420	327	713	18	18	18
3.4 Economische promotie	167	141	155	155	155	155
8.1 Ruimtelijke Ordening	996	1.823	1.622	1.271	1.096	1.096
8.2 Grondexploitaties (niet bedrijven)	1.569	38	44	44	44	44
8.3 Wonen en bouwen	3.315	3.143	3.375	3.333	3.247	3.247
Totaal lasten	7.701	5.640	6.073	4.984	4.723	4.723
Totaal saldo	-2.220	-3.606	-2.969	-2.548	-2.287	-2.287

De reservemutaties zijn opgenomen in de financiële begroting in het overzicht 'baten en lasten'

Mutaties na kadernota

Toelichting financiële ontwikkelingen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A. Financieel technisch	250	165	165	165
B. Wettelijk / noodzakelijk				
Extra handhaving op ruimtelijke overtredingen	128	86		
Met vaststelling van het nieuwe omgevingsplan verwachten wij dat een groot aantal ruimtelijke overtredingen naar boven komt. Op dit moment wordt slechts gehandhaafd op overtredingen met hoge prioriteit (veiligheid, gezondheid) of op handhavingsverzoek. Op basis van ambtelijk vooronderzoek constateren wij dat overtredingen met substantiële ruimtelijk grote impact nu niet altijd geadresseerd worden. Om de besluitvorming rondom het omgevingsplan niet te zeer te belasten met achterstallige handhavingszaken, stellen wij voor in 2024 en 2025 extra budget beschikbaar te stellen voor handhaving op ruimtelijke overtredingen.				
Opstellen omgevingsprogramma's	0	0		
Het college stelt voor om geld uit de algemene reserve beschikbaar te stellen voor het opstellen van zeven omgevingsprogramma's. Bij het jaarrekeningresultaat 2022 zijn deze middelen uit de septembercirculaire 2022 gestort in de algemene reserve. Voor 2024 gaat het om € 240.000 en in 2025 om € 75.000. Per saldo een mutatie van 0 (nihil).				

2. Fysieke leefomgeving

Omschrijving

Dit programma omvat de beleidsontwikkeling, inrichting en ontwerp, beheer, onderhoud en exploitatie van onze openbare ruimte, zoals verkeer, milieu, duurzaamheid en afval.

Wat willen we (hoofddoelstelling)?

Een schone, hele, veilige en toekomstbestendige leefomgeving, waar het prettig leven is.

Ontwikkelingen

Duurzaamheid

De urgentie van de klimaatverandering is voelbaar en zichtbaar. Door toenemende klimaatverandering zijn er vaker extremere weersomstandigheden. Soms zijn de sloten zo drooggevallen dat er een beregeningsverbod nodig is. Op andere momenten is juist sprake van wateroverlast. We moeten anders omgaan met onze waterhuishouding (o.a. regenwater opvangen) en hittestress tegen gaan. Dat pakken we op binnen de Regionale en Lokale Adaptatie Strategie en bijbehorende uitvoeringsplannen. Ook is er vanuit klimaat- en energieafhankelijkheid alle reden om over te schakelen op duurzamer energieverbruik. Bijvoorbeeld bij koken, verwarmen en rijden. Daarvoor is een Burens warmteplan ontwikkeld, dat nu geactualiseerd wordt aan de vragen en mogelijkheden van nu. Vanuit de doelstelling 'iedereen doet mee' krijgt ook energiearmoede aandacht. Een onderdeel daarvan is ook de gerichte aanpak van besparen en isoleren met kleine maatregelen. Aan de opwek van duurzame energie wordt ook gewerkt. Er zijn daarvoor al verschillende zon-initiatieven in gang gezet. De ontwikkeling van zon op dak en kleine windmolens wordt verder opgepakt.

Vanaf 2024 krijgt ook circulaire economie in ons beleid beter vorm. Dit als de startnotitie circulaire economie en het daarop volgende uitvoeringsplan zijn vastgesteld. De grondstoffen op onze planeet raken op en we kunnen er dus maar beter zuinig mee om gaan.

Aanvullende personele inzet en Rijksmiddelen duurzaamheid

Voor de uitvoering van de klimaatopgave, en dan vooral de warmtetransitie, heeft het Rijk specifieke middelen voor de komende drie jaar beschikbaar gesteld. Deze zijn bestemd voor personele inzet en toegezegd tot 2030. Daarmee is de noodzakelijke aanvullende personele inzet voor met name de warmteopgave grotendeels qua financiële dekking te ondervangen in de komende jaren. Het gaat dan om inzet voor informatie en voorlichting, het begeleiden van nieuwe inwonersinitiatieven en de projectbegeleiding van concrete warmteprojecten.

Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan

In 2022 is het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) inclusief uitvoeringsprogramma's door de raad vastgesteld. De komende jaren werken we de uitvoeringsprogramma's uit. Verder zorgen we voor een structurele oplossing voor het verkeersknelpunt Vogelenzangseweg in Lienden.

Wat willen we & wat doen we

Uitvoeringsprogramma

Wat willen we?	Wat doen we?
4.3 We werken in de eerste helft van deze bestuursperiode de uitvoeringsplannen warmte en klimaatadaptie uit.	Uitvoeringsplan warmte: 4.3.1 Na het vaststellen van het geactualiseerde warmteplan 2024-2026 starten we in 2024 met de uitvoering van de diverse onderdelen. Uitvoeringsplan klimaatadaptie: 4.3.2 In 2024 pakken we de uitvoering op van Klimaatadaptatie deel 2 dat in 2023 is vastgesteld en de uitvoering hiervan. De uitvoering van deel 1 loopt in 2024 door.
4.4 We investeren in duurzame energie, vooral via zonnepanelen en innovatieve projecten. We leveren bij een komend RES-bod geen extra landbouwgrond in.	4.4.1 Zon op dak Uit het 'actieplan zon op dak' lopen er in 2024 een aantal acties om zon op dak te stimuleren. 4.4.2 Wind We onderzoeken de behoeften van ondernemers op het gebied van windenergie en de mogelijkheden die hiervoor ruimtelijk mogelijk zijn. 4.4.3 We staan open voor en stimuleren lokale initiatieven voor kleine en innovatieve ontwikkelingen van onze inwoners en bedrijven waaronder 'Local4Local' initiatieven.
4.5 Voor het aardgasvrij maken van gebouwen stellen we plannen op per kern en één voor het buitengebied.	4.5.1 Het Warmteplan 2024-2026 geeft de mogelijke aanpak per kern en het buitengebied. In 2024 wordt gestart met de meest kansrijke kernen die in het plan genoemd worden.
4.6 Wij stimuleren woonisolatie, energiebesparing en innovaties zoals lokale energieopslag. We informeren inwoners over bestaande mogelijkheden en subsidies.	4.6.1 Uitvoeren van het plan 'besparen, isoleren en meer', met maatregelen om besparen en isoleren te stimuleren. 4.6.2 Ook in 2024 helpen we inwoners die energiearmoede ervaren met adviezen en het gratis aanbrengen van kleine besparende maatregelen. 4.6.3 De uitvoering van het amendement 'Bestaanszekerheid' loopt ook in 2024.
4.7 In de periode 2022-2024 concretiseren we de warmtevisie.	4.7.1 Het uitvoeren van het geactualiseerde warmteplan dat door nieuwe wettelijke kaders, technische ontwikkelingen en opgedane ervaringen aan actualisatie toe is.
4.8 We leveren een startnotitie circulaire economie op.	4.8.1 Op basis van de uitgangspunten die de raad meegeeft bij de startnotitie, maken we in 2024 een beleids- en uitvoeringsplan circulaire economie.
4.11 Voor het verkeersknelpunt Vogelenzangseweg Lienden komen we met een structurele oplossing.	4.11.1 We doen een nader onderzoek naar de verbetering van de fietsvoorziening aan de Vogelenzangseweg in Lienden (binnen de bebouwde kom). 4.11.2 We leggen een verbetervoorstel aan de gemeenteraad voor inclusief financieel kader.
4.15 We onderzoeken welke efficiency maatregelen mogelijk zijn ten aanzien van de Avri.	4.15.1 We onderzoeken of we met de dienstverleningsovereenkomst van de Avri nog kosten kunnen besparen en zaken in eigen beheer van inwoners kunnen brengen.

Overig

Wat willen we?	Wat doen we?
A. Werken aan een waardevolle leefomgeving.	A.1. We gaan onze beheerplannen openbare ruimte actualiseren. De inrichting en beheer van de openbare ruimte koppelen we daarbij zoveel mogelijk aan maatschappelijke opgaven zoals bodem, water, energie klimaatadaptatie en wonen tot een samenhangende benadering.

Verbonden partijen

- [Avri](#)

Een overzicht van de verbonden partijen is opgenomen in paragraaf 'Verbonden partijen'.

Wat kost het?

Taakvelden (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	372	273	378	378	378	378
2.2 Parkeren		1	1	1	1	1
2.5 Openbaar vervoer	16	16	16	16	16	16
5.7 Openb.groen en (openlucht) recreatie	62	25	25	25	25	25
7.2 Riolerings	5.735	3.131	3.418	3.271	3.291	3.373
7.3 Afval	3.055	3.399	3.579	3.579	3.579	3.579
7.4 Milieu(beheer)	201	477	481	486	486	486
7.5 Begraafplaatsen	449	421	395	386	386	388
Totaal baten	9.890	7.743	8.293	8.142	8.162	8.246
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	4.750	5.287	5.448	5.363	5.508	5.551
2.2 Parkeren	24	5	6	6	6	6
2.5 Openbaar vervoer	10	2	2	2	2	2
5.7 Openb.groen en (openlucht) recreatie	2.229	2.144	2.412	2.412	2.412	2.412
7.2 Riolerings	5.531	2.877	2.953	2.806	2.825	2.907
7.3 Afval	2.651	2.874	3.215	3.215	3.215	3.215
7.4 Milieu(beheer)	684	2.284	1.355	1.359	1.359	1.359
7.5 Begraafplaatsen	481	534	545	541	538	539
Totaal lasten	16.360	16.007	15.936	15.704	15.865	15.991
Totaal saldo	-6.469	-8.263	-7.642	-7.562	-7.703	-7.747

De reservemutaties zijn opgenomen in de financiële begroting in het overzicht 'baten en lasten'

Mutaties na kadernota

Toelichting financiële ontwikkelingen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A. Financieel technisch	666	588	292	285
Middelen voor klimaat en energie (CDOKE gelden)	0	0	0	0
Gemeenten in Nederland ontvangen middelen voor klimaat en energie. Hoe om te gaan met deze middelen in de begroting is een richtlijn Klimaat en energiemiddelen beschikbaar van de provincie. De middelen die we ontvangen mogen we structureel begroten als inkomsten. Daar staat tegenover dat we deze middelen ook in de uitgaven structureel opnemen. De middelen kunnen we inzetten om extra personeel in te zetten, kennis te vergroten en externe expertise in huis te halen om de doelstellingen van het klimaatbeleid te realiseren. In 2024 ontvangen we € 476.250 en vanaf 2025 structureel € 480.500. Omdat zowel de baten als de lasten voor dit bedrag worden begroot is de mutatie per saldo 0.				
B. Wettelijk/noodzakelijk	-18	-18	-18	-18

3. Sociaal domein

Omschrijving

In Buren willen we dat iedereen mee kan en mag doen, ongeacht leeftijd, inkomen, afkomst of beperking. We richten ons daarom op het versterken van de sociale basis van onze inwoners: een zinvolle dagbesteding, een gezonde leefstijl en een sterk netwerk. Onze inwoners zijn daardoor beter in staat om zelf of met behulp van hun netwerk problemen op te lossen. Waar het inwoners niet zelf lukt, bieden wij vanuit het Sociaal Domein passende hulp en ondersteuning. Dat doen wij onder andere vanuit de drie wetten aan de basis van het Sociaal Domein: de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet.

Wat willen we (hoofddoelstelling)?

We willen dat onze inwoners de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. Dat moet voor zowel ons als voor de inwoner tegen aanvaardbare kosten uitgevoerd worden.

Ontwikkelingen

Steeds meer inwoners vragen om ondersteuning, maar ons budget groeit niet. Naast dat we inwoners goed willen helpen, moeten we daarom kijken waar we kosten kunnen besparen. We zorgen voor voldoende aanbod van lichte hulp zodat een stap naar zwaardere Jeugdhulp of Wmo mogelijk voorkomen kan worden. We werken samen met het onderwijs, huisartsen en andere partners om eventuele problemen vroeg in beeld te hebben. Om beter te zien wat er gebeurt en wat het effect is van de acties die we inzetten, maken we een nieuw dashboard.

Wat willen we & wat doen we?

Uitvoeringsprogramma

Wat willen we?	Wat doen we?
5.2 Preventie blijft het uitgangspunt binnen het sociaal domein. We gaan door op de ingeslagen 'preventieve weg' en blijven de gemeenteraad actief informeren over het resultaat van onze preventieaanpak.	5.2.1. We monitoren en informeren over de resultaten die onze preventieaanpak en de transformatie sociaal domein opleveren. 5.2.2. Als onderdeel van de informatievoorziening over het transformatieprogramma voorzien we jaarlijks in een preventieplan. Hiermee verantwoorden we welke preventieve activiteiten gefinancierd worden vanuit het preventiebudget.
5.4. We onderzoeken in deze bestuursperiode of er extra maatregelen nodig zijn om eenzaamheid tegen te gaan en onze inwoners weerbaarder te maken.	5.4.2 We werken uit welke maatregelen nodig zijn om de eenzaamheid van inwoners te verminderen en hun weerbaarheid te vergroten.
5.10 We ontwikkelen een dashboard met sturingsinformatie voor het sociaal domein.	5.10.1. Sinds het voorjaar 2023 hebben we een lokaal dashboard voor het sociaal domein waarin op een overzichtelijke wijze het gebruik van onze voorzieningen en kosten in beeld hebben. We werken aan een gemeentebreed dashboard zodat we ook domeinoverstijgend een beter beeld hebben. Daarnaast werken we op regionaal niveau aan een regionaal dashboard zodat onze gegevens vergeleken kunnen worden met andere gemeenten in de regio.

Overig

Wat willen we?	Wat doen we?
A. We realiseren kostenbesparing op Wmo en Jeugdhulp. We gaan voorliggende ondersteuning daartoe vanuit het sociaal team organiseren.	A.1 We organiseren maatschappelijk werk en groepstrainingen vanuit het sociaal team. A.2 We realiseren schoolmaatschappelijk werk met als doel de verantwoordelijkheden van onderwijs en gemeente rondom leerlingen met ontwikkel- en opgroei problemen beter af te stemmen. Daartoe organiseren we een pilot.

Overig

Wat willen we?	Wat doen we?
B. We realiseren kostenbesparing op Wmo en Jeugdhulp. We verbeteren daartoe dat het sociaal team vaker doorverwijst naar preventief en voorliggend aanbod	B.1 We komen met maatregelen die bevorderen dat er meer gebruik wordt gemaakt van preventief en voorliggend aanbod. Dit maakt onderdeel uit van het transformatieprogramma.
C. We realiseren kostenbesparing op Wmo en Jeugdhulp. We verbeteren daartoe het preventieve aanbod van maatschappelijke partners.	C.1 We ontwikkelen pilots die erop gericht zijn het gebruik te bevorderen van preventieve of voorliggende activiteiten als alternatief voor gecontracteerde zorg. Die pilots komen zowel lokaal als regionaal tot stand.
D. Begeleid werken	We onderzoeken de mogelijkheid tot het inrichten van een voorliggende voorziening die zorgt voor begeleid werken en inzet op versterking van het sociale netwerk en van vaardigheden.

Verbonden partijen

- [GGD Gelderland-Zuid](#)
- [Werkzaak](#)

Een overzicht van de verbonden partijen is opgenomen in paragraaf 'Verbonden partijen'.

Wat kost het?

In 2023 zijn de taakvelden voor het sociaal domein aangepast. Het gaat om een verfijning van de taakvelden alsmede enkele verschuivingen van taken binnen deze taakvelden. We zijn verplicht de nieuwe gedetailleerde taakvelden WMO en Jeugd te gebruiken. Dit zorgt helaas voor een afwijkend beeld in de vergelijking met eerdere jaren. Dit heeft een technische reden en is eenmalig. Onderstaande begroting 2023 is dan ook niet correct. Voor de correcte bedragen (op de oude taakvelden) zie de [begroting 2023](#).

Taakvelden (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten						
6.5 Arbeidsparticipatie						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	6.232	5.988	2.408	397	370	288
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen			4	4	4	
6.3 Inkomensregelingen	4.437	4.176	4.366	4.366	4.366	4.366
6.4 WSW en beschut werk			45	45	45	45
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3	15	131	131	131	131
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)						
6.72a Jeugdhulp begeleiding						
6.72c Jeugdhulp dagbesteding						
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig						
6.73a Pleegzorg						
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf						
6.74c Gesloten plaatsing						
6.81a Beschermd wonen (WMO)						
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang	19					
6.82a Jeugdbescherming						
6.82b Jeugdreclassering						
7.1 Volksgezondheid	38	241	209	209	148	
6.71b Begeleiding (WMO)						
6.71c Dagbesteding (WMO)						
6.72b Jeugdhulp behandeling						
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig						
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf						
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)						
6.73b Gezinsgericht						
Totaal baten	10.729	10.420	7.163	5.152	5.064	4.830

Lasten

6.5 Arbeidsparticipatie	511	449	540	523	522	522
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	6.721	8.019	3.899	2.161	2.125	2.026
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	418	517	1.185	1.149	1.148	1.144
6.3 Inkomensregelingen	5.522	5.126	5.244	5.170	5.165	5.165
6.4 WSW en beschut werk	2.018	1.952	2.116	2.038	2.037	2.037
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	962	1.294	1.163	1.157	1.157	1.157
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	1.765	1.630	1.997	1.983	1.983	1.983
6.72a Jeugdhulp begeleiding			1.813	1.754	1.754	1.754
6.72c Jeugdhulp dagbesteding			1.484	1.311	1.310	1.310
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	148	117	679	619	619	619
6.73a Pleegzorg			1.443	1.439	1.439	1.439
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf			248	245	245	245
6.74c Gesloten plaatsing			153	153	153	153
6.81a Beschermd wonen (WMO)			61	59	59	59
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang	13	8	38	37	37	37
6.82a Jeugdbescherming	460	483	511	509	509	509
6.82b Jeugdreclassering	23	11	29	28	28	28
7.1 Volksgezondheid	1.413	1.606	1.716	1.711	1.650	1.502
6.71b Begeleiding (WMO)			1.323	1.316	1.316	1.316
6.71c Dagbesteding (WMO)			616	604	603	603
6.72b Jeugdhulp behandeling			188	176	176	176
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig			203	200	199	199
6.74a Jeugd behandeling GGZ zndr verbl			1.610	1.607	1.607	1.607
6.71d Overig maatwerkarrangem. (WMO)	29		120	112	112	112
6.73b Gezinsgericht			201	198	198	198
Totaal lasten	20.003	21.212	28.580	26.259	26.151	25.900
Totaal saldo	-9.274	-10.793	-21.415	-21.106	-21.087	-21.070

De reservemutaties zijn opgenomen in de financiële begroting in het overzicht 'baten en lasten'

Mutaties na kadernota

Toelichting financiële ontwikkelingen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A. Financieel technisch	35	3	3	3
B. Wettelijk / noodzakelijk				
Reëel ramen Jeugd	472	558	558	558
We zien in de periode 2021 t/m 2023 binnen de ambulante jeugdhulp en binnen specialistische JGGZ een afname van het aantal cliënten. Bij pleegzorg zien we een toename in het aantal cliënten. Dat zien we ook op de post vervoer ambulante jeugdhulp. Kijkend naar de ontwikkelingen op het gebied van het aantal cliënten als de ontwikkelingen in kosten van de afgelopen 2,5 jaar kunnen we op deze posten binnen Jeugd de budgetten bijstellen. Om het risico op een niet voorziene dure hulpvraag op de vangen, richten we een stelpost in van € 250.000.				
Reëel ramen Wmo	- 472	- 588	- 588	- 588
We zien dat het aantal cliënten in de Wmo blijft stijgen. De belangrijkste oorzaak is de vergrijzing. Door de inzet van de maatregelen in het transformatieprogramma is de stijging van het aantal cliënten aan het afvlakken. De stijging is vooral zichtbaar op de onderdelen Huishoudelijke ondersteuning, dagbesteding en begeleiding individueel. Bij de PGB's voor persoonlijke hulpmiddelen, huishoudelijke zorg en begeleiding zien we een afname. Met deze mutaties resteert een tekort op Wmo dat we afdekken met de overschotten bij Jeugd.				
Reëel ramen Werk en inkomen	345	295	295	295
We hebben de begroting voor 2024 op onderdelen aangescherpt om ervoor te zorgen dat er (niet net als voorgaande jaren) bij de jaarrekening een (te groot) overschot ontstaat. Voor bijstandsuitkeringen trekken we de trend door dat we minder uitgeven aan uitkeringen, meer uitgeven aan loonkosten-subsidie en de uitkering van het Rijk daarbij toeneemt. Voor bijstandsbesluit zelfstandigen ramen we een veel kleiner bedrag voor mogelijk te verstrekken bedrijfskredieten aan noodlijdende ondernemers. Het aantal aanvragen voor bedrijfskredieten is de laatste jaren sterk gedaald (tot nihil in 2022 en tot nu toe in 2023). Doordat we via de bijzondere bijstand steeds vaker een lening verstrekken voor volledige woning-inrichtingen (voor statushouders), ontvangen we ook meer opbrengsten (aflossing van die leningen).				
Dienstverleningsovereenkomst Regio Rivierenland	- 65	- 54	- 54	- 54
De kosten van diverse dvo's binnen de Regio Rivierenland zijn bijgesteld. In dit programma betreft het de dvo Wmo, Jeugd en huishoudelijke ondersteuning.				
Diverse correcties onder de € 50.000	44	- 19	- 11	6

4. Sport, cultuur en onderwijs

Omschrijving

Dit programma gaat over de beleidsvelden sport, kunst en cultuur, het accommodatiebeleid, leesstimulering en onderwijs.

Wat willen we (hoofddoelstelling)?

We willen een gemeente zijn waar inwoners voldoende mogelijkheden hebben om:

- onderwijs te volgen;
- te sporten en te bewegen; en
- culturele activiteiten bij te wonen.

Ontwikkelingen

We willen preventie en een gezonde leefstijl stimuleren. Daarom stellen we het integraal sport- en gezondheidsbeleid op. Ook komen we met een visie op dierenwelzijn. Verder werken we de keuzes die de raad eind 2023 maakt op basis van de startnotitie kunst- en cultuurbeleid verder uit. Tenslotte geven uitvoering aan het uitwerkingskader accommodatiebeleid en realiseren we een startnotitie vrijwilligerswerk.

Wat willen we & wat doen we?

Uitvoeringsprogramma

Wat willen we?	Wat doen we?
4.13 We leggen in 2024 dierenwelzijn vast in een visie.	4.13.1 We formuleren een visie over dierenwelzijn en leggen deze aan de gemeenteraad voor.
5.5 We stellen een integraal sport- en gezondheidsbeleid op.	5.5.2. We formuleren een integraal sport- en gezondheidsbeleid en leggen dat aan de gemeenteraad voor. Hierin nemen we ook speelruimte voor kinderen en de beweegtuinten voor ouderen mee. 5.5.3 We komen tot een uitvoeringsplan dat door het college wordt vastgesteld.
5.6 In 2023 actualiseren we het speeltuinenbeleid, met aandacht voor beweegtuinten voor alle leeftijden.	5.6.2 We actualiseren het speeltuinenbeleid als onderdeel van het integraal sport- en gezondheidsbeleid en leggen dat aan de gemeenteraad voor. De raad heeft in 2023 eenmalig € 275.000 beschikbaar gesteld voor het oprichten van een investeringsfonds 'Beweegvriendelijke leefomgeving'.
5.8 We stellen een startnotitie vrijwilligerswerk op en leggen die voor aan de gemeenteraad.	5.8.2 Aan de hand van een opiniërende bijeenkomst met de gemeenteraad stellen we een startnotitie over vrijwilligerswerk op. Op basis van onder meer financiële en personele haalbaarheid worden de vervolgstappen bepaald.

Overig

Wat willen we?	Wat doen we?
A. Haalbaarheidsonderzoek Integraal huisvestingsplan (IHP) Lienden	Voor de basisscholen de Sterappel en de Eben Haëzerschool in Lienden voeren we in het kader van het IHP een haalbaarheidsonderzoek. Dit onderzoek is naar voren geschoven aangezien de oplevering van het gebouw/ de gebouwen in 2027 gepland staat.
B. Herijken IHP	In 2023 is er een leerlingenprognose uitgevoerd. Dit betekent dat we het IHP moet herijken.

Verbonden partijen

Voor dit programma is geen specifieke verbonden partij. Het complete overzicht van de verbonden partijen is opgenomen in paragraaf 'Verbonden partijen'.

Wat kost het?

Taakvelden (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten						
0.3 Beheer overige gebouwen/gronden	334	156	158	151	151	151
4.2 Onderwijshuisvesting	65	100	78	78	78	78
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	844	647	690	590	590	590
5.1 Sportbeleid en activering	101	195	171	171	161	
5.2 Sportaccommodaties	94	141	157	168	185	185
5.3 Cultuurpres. -productie. - participatie	42	16	18	18	18	18
5.4 Musea	1	2	2	2	2	2
5.5 Cultureel erfgoed	83	84	84	84	84	84
5.6 Media	14	35	35	35	35	35
Totaal baten	1.578	1.376	1.393	1.297	1.304	1.143
Lasten						
0.3 Beheer overige gebouwen/gronden	820	588	825	710	660	326
4.2 Onderwijshuisvesting	987	1.109	1.147	1.047	1.235	1.237
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.606	1.823	2.013	1.927	1.927	1.927
5.1 Sportbeleid en activering	113	198	215	213	202	42
5.2 Sportaccommodaties	320	515	462	464	468	468
5.3 Cultuurpres. -productie. - participatie	52	28	33	32	32	32
5.4 Musea	22	33	23	23	23	23
5.5 Cultureel erfgoed	260	431	191	156	156	156
5.6 Media	338	347	416	416	415	415
Totaal lasten	4.518	5.072	5.325	4.988	5.118	4.626
Totaal saldo	-2.940	-3.699	-3.933	-3.693	-3.817	-3.486

De reservemutaties zijn opgenomen in de financiële begroting in het overzicht 'baten en lasten'

Mutaties na kadernota

Toelichting financiële ontwikkelingen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A. Financieel technisch	- 52	- 37	- 50	- 52
B. Wettelijk / noodzakelijk				
Dienstverleningsovereenkomst (dvo) Regio Rivierenland	- 54	- 77	- 77	- 77
De kosten van diverse dvo's binnen de Regio Rivierenland zijn bijgesteld. In dit programma betreft het de dvo Leerplicht.				
ZBB (Afstoten vastgoed)	- 530	- 384	- 334	0
Voor de komende drie jaar is respectievelijk € 434.000, € 384.000 en € 334.000 nodig voor extra inhuur om het project en regulier werk op te pakken. Het huidige personeel is vertrokken of heeft intern een andere functie gekregen. Het restant in 2024 betreft de taakstelling die we niet realiseren vanwege vertraagde besluitvorming. De lasten vallen onder andere onder taakveld Beheer overige gebouwen, musea en cultureel erfgoed.				
Diverse correcties onder de € 50.000	- 14	- 12	- 11	- 11

5. Inwoners, bestuur en veiligheid

Omschrijving

Het programma omvat de dienstverlening aan inwoners, de bestuurskracht, het functioneren van de organisatie en integrale veiligheid en crisisbeheersing.

Wat willen we (hoofddoelstelling)?

- Voldoende waardering van onze inwoners, bedrijven en instellingen voor de kwaliteit van onze dienstverlening.
- Voldoende waardering van onze inwoners, bedrijven en instellingen voor ons bestuur en voor de kwaliteit van onze besluitvorming.
- Mensen wonen en werken in een omgeving die veilig is en waarin mensen zich ook veilig voelen.

Ontwikkelingen

In de komende periode werken we aan de verdere uitwerking en concretisering van de toekomstoriëntatie. Dat doen we samen met de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie. We maken een plan voor de komende jaren. Met als doel om onze bestuurskracht te versterken.

We gaan onderzoeken op welke wijze we nog meer gericht regionaal kunnen samenwerken, met behoud van onze zelfstandigheid.

We werken hard aan het waarmaken van de ambities uit de visie op dienstverlening. Daarnaast borduren we voort op kerngericht werken. We willen onze inwoners actief betrekken bij de leefomgeving. We luisteren naar de inbreng van inwoners en willen hun participatiemogelijkheden versterken.

Wat willen we & wat doen we?

Uitvoeringsprogramma

Wat willen we?	Wat doen we?
1.2 We evalueren de strategische opgaven en werken deze waar nodig bij.	1.2.4 Als dat uit de evaluatie blijkt formuleren we een raadsvoorstel met nieuwe strategische opgaven voor de komende periode.
1.8 stapsgewijs gaan we onze systemen aansluiten op track & trace, waarmee inwoners en partners makkelijker hun aanvragen kunnen indienen en volgen, te starten met het sociaal domein. Eind 2025 bieden we dit aan voor minimaal 80% van onze processen	1.8.1 In de eerste helft van 2024 worden in totaal 9 processen via track & trace geïmplementeerd. Eind Q2 2024 wordt geëvalueerd op basis van deze 9 processen. Op basis hiervan wordt het vervolgtraject bepaald.
1.9 In 2024 maken we een nieuw informatie- en automatiseringsplan	1.9.1 Op basis van de evaluatie van het huidige plan eind 2023 wordt in 2024 het nieuwe I&A plan geschreven.
2.1. We maken een uitvoeringsplan waarmee we het toekomstprofiel van onze gemeente de komende jaren verder uitwerken en leidend laten zijn in onze beleidsvorming.	2.1.1 Om het toekomstprofiel concreet te maken stellen we een uitvoeringsplan op gericht op de politiek-bestuurlijke uitwerking en een plan gericht op de organisatie.
2.2. We onderzoeken hoe we in de regio beter kunnen samenwerken met gemeenten en organisaties. Behoud van onze zelfstandigheid is daarbij het uitgangspunt.	2.2.1 We onderzoeken op welke maatschappelijke thema's we kunnen samenwerken met andere organisaties in de regio. Denk daarbij bijvoorbeeld aan duurzaamheid, wonen en omgevingswet. 2.2.2 Afhankelijk van de uitkomsten stellen we een vervolgonderzoek op naar de organisatievorm van samenwerking om de kwetsbaarheid van de organisatie te voorkomen. 2.2.3 We gaan het opdrachtgeverschap richting regionale samenwerkingspartners, zoals gemeenschappelijke regelingen, verder versterken. Hierbij haken we aan bij de gesprekken genoemd onder afspraak 2.4.

2.4 We gaan met onze regiogemeenten in gesprek om ten aanzien van de gemeenschappelijke regelingen een sterkere ambtelijke adviesfunctie in te richten. We leggen dit vast in een nieuwe nota verbonden partijen.	2.4.1 We evalueren de samenwerking met de gemeenschappelijke regelingen en het bestaande beleidskader. Een nota verbonden partijen volgt in 2025.
3.1 In 2024 gaan we verder met de uitvoering van de huidige visie en uitvoeringsplan kerngericht werk. Uitgangspunt is om dit beleid, na evaluatie, door te ontwikkelen tot 'kerngericht werken 2.0'.	3.1.2 in de tweede helft van 2024 evalueren we het huidige beleid ten aanzien van kerngericht werken. 3.1.3 Op basis van de evaluatie formuleren we in 2025 een nieuw beleidsplan 'kerngericht werken 2.0' en leggen dat ter vaststelling aan de gemeenteraad voor.
3.2 We stimuleren initiatieven van inwoners en we verhogen daartoe vanaf 2023 het leefbaarheidsbudget structureel met € 20.000.	3.2.2 in 2024 evalueren we de huidige beleidskaders en selectiecriteria en passen die indien nodig aan op kwaliteit.
3.4 In de eerste helft van deze bestuursperiode leggen we een startnotitie voor aan de raad over participatie, met daarin spelregels rondom burger – en overheidsparticipatie.	3.4.1 Aan de hand van diverse bijeenkomsten met de gemeenteraad, het college, de organisatie en inwoners stellen we een startnotitie op over burger- en overheidsparticipatie en onze visie op participatie. Op basis hiervan worden de vervolgstappen bepaald. 3.4.2 We stellen een participatieverordening op.
3.5 Wij vinden de mening van inwoners belangrijk. Om de mening te peilen is in 2023 een enquête dienstverlening gehouden. Op basis van de analyse gaan we aan de slag met de resultaten. Daarnaast gaan we werken met een burgerpeilingstool om snel in contact te komen met inwoners en wij peilen hun mening over verschillende onderwerpen.	3.5.1 We onderzoeken welke burgerpeilingstool het meest bij onze behoeften aansluit en maken met de aanbieder afspraken over het gebruik ervan. Dit mede naar aanleiding van de in 2023 gehouden enquête op dienstverlening.
3.8 Eind 2024 hebben alle kernen een kernagenda. Hiervoor stellen wij in 2023 incidenteel € 5.000 per kern beschikbaar (totaal: € 75.000).	3.8.1 Samen met de inwoners en maatschappelijke organisaties starten we per kern een traject dat moet leiden tot een kernagenda per afzonderlijke kern. Om dit proces goed te doorlopen wordt er incidenteel € 5.000 per kern beschikbaar gesteld. De invoering van de kernagenda's wordt verdeeld over de komende jaren. In 2024 worden er 4 kernagenda's gerealiseerd, in 2025 6 agenda's en in 2026 5 agenda's. 3.8.2 We gaan het kerngericht werken verdiepen en verstevigen door het werken met een kernagenda. Samen met het leefbaarheidsbudget en de kernregisseurs, is dit een belangrijke basis voor het kerngericht werken.

Verbonden partijen

- [Regio Rivierenland](#)
- [Regionaal Archief Rivierenland](#)
- [Veiligheidsregio Gelderland-Zuid](#)

Een overzicht van de verbonden partijen is opgenomen in paragraaf 'Verbonden partijen'.

Wat kost het?

Taakvelden (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten						
0.1 Bestuur	500	92	92	92	92	92
0.2 Burgerzaken	373	259	474	473	569	607
1.2 Openbare orde en veiligheid	131	28	59	59	59	59
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	3	20	20	20	20	20
Totaal baten	1.007	399	645	644	740	778
Lasten						
0.1 Bestuur	1.769	1.754	2.067	2.052	2.052	2.052
0.2 Burgerzaken	644	588	751	653	779	807
1.2 Openbare orde en veiligheid	554	603	597	597	597	597
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	2.337	2.325	2.663	2.663	2.663	2.663
Totaal lasten	5.304	5.270	6.078	5.965	6.091	6.119
Totaal saldo	-4.296	-4.871	-5.434	-5.321	-5.351	-5.340

De reservemutaties zijn opgenomen in de financiële begroting in het overzicht 'baten en lasten'

Mutaties na kadernota

Toelichting financiële ontwikkelingen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A. Financieel technisch	-191	-191	-191	-191
B. Wettelijk / Noodzakelijk				
Actualisatie burgerzaken	-27	54	24	34
In 2022 vond de datadiefstal plaats. Hierdoor zijn er veel inwoners geweest die kosteloos een nieuw identiteitsbewijs kregen. We baseren ons op de data van het CBS en BRP om in te schatten hoeveel inwoners we kunnen verwachten voor een nieuw identiteitsbewijs. De inschattingen waren bij de begroting 2023 door de datadiefstal minder betrouwbaar. Daarom is destijds een stelpost opgenomen die we nu voor de begroting 2024 hebben ingezet. Hierdoor is het effect op de begroting relatief klein. Daarnaast hebben we de budgetten voor de verkiezingen geactualiseerd.				
Diverse correcties onder de € 50.000	- 18	7	7	7

6. Bedrijfsvoering (inclusief algemene dekkingsmiddelen)

Omschrijving

Dit programma omvat de bedrijfsvoering, hieronder verstaan we alle activiteiten die ondersteunend zijn aan het bestuur en de organisatie. Algemene dekkingsmiddelen zijn gelden die niet op voorhand verbonden zijn aan bepaalde programma's. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om algemene belastingen en de algemene uitkering (de belangrijkste uitkeringen van het Rijk).

Wat willen we (hoofddoelstelling)?

- Onze organisatie is een volwaardige partner van ons bestuur;
- Het zijn van een financieel solide gemeente met een structureel sluitende meerjarenbegroting.

Ontwikkelingen

Bedrijfsvoering blijft in ontwikkeling. We werken aan een continue verbetering ervan, waarbij we ons bewust zijn van onder andere de kwetsbaarheid op het gebied van ICT en de personele bezetting. We investeren in informatievoorziening, informatieveiligheid en bewustzijn om de risico's te verminderen. We verbeteren in stappen de (digitale) dienstverlening naar inwoners en partners. We voeren een gezond financieel beleid waarbij we streven naar een structureel sluitende meerjarenbegroting. Ook zoeken we in 2024 een (externe) subsidioloog.

Wat willen we & wat doen we?

Uitvoeringsprogramma

Wat willen we?	Wat doen we?
6.1. We voeren een gezond financieel beleid. Daarbij sturen we acties om de doelstellingen uit het ZBB-traject (Zero Bases Budgeting) te realiseren	6.1.1 We sturen op een realistische begroting die structureel en meerjarig in evenwicht is.
	6.1.2 In de financiële P&C-cyclus informeren we de raad over de voortgang van de realisatie van de doelstellingen uit het ZBB traject.
6.2 We gaan een samenwerking aan met een derde partij om extra subsidie te verwerven.	6.2.1 We starten eind 2023/begin 2024 met een (externe) subsidieadviseur ('subsidioloog').

Verbonden partijen

- [NV Bank Nederlandse Gemeenten](#)
- [NV Vitens](#)

Een overzicht van de verbonden partijen is opgenomen in paragraaf 'Verbonden partijen'.

Wat kost het?

Taakvelden (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten						
0.4 Overhead	955	1.052	1.146	1.091	1.041	946
0.5 Treasury	67	60	60	60	60	60
0.61 OZB Woningen	5.457	5.543	5.886	6.004	6.004	6.004
0.62 OZB niet-woningen	2.306	2.189	2.340	2.386	2.386	2.386
0.64 Belastingen overig	168	144	124	104	84	64
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	42.746	43.210	47.123	47.875	43.957	43.304
0.8 Overige baten en lasten						
Totaal baten	51.699	52.198	56.679	57.520	53.532	52.764
Lasten						
0.4 Overhead	10.578	12.681	13.286	12.558	11.792	11.947
0.5 Treasury	17	-56	-86	-92	-117	-132
0.61 OZB Woningen	460	460	476	484	484	484
0.62 OZB niet-woningen	74	115	70	70	70	70
0.64 Belastingen overig	116	162	118	115	115	115
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	8	204	133	-55	187	123
0.8 Overige baten en lasten	578	34	1.857	1.746	1.192	1.192
Totaal lasten	11.831	13.600	15.854	14.826	13.723	13.799
Totaal saldo	39.867	38.598	40.825	42.693	39.808	38.964

De reservemutaties zijn opgenomen in de financiële begroting in het overzicht 'baten en lasten'

Mutaties na kadernota

Toelichting financiële ontwikkelingen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A. Financieel technisch	765	830	784	603
B. Wettelijk / noodzakelijk				
ZBB Begrotingswijziging	-70	-97	-28	-28
Dit zijn de effecten op de ZBB bijstelling voor het programma Bedrijfsvoering. Voor een uitgebreide analyse verwijzen naar de paragraaf ZBB.				
Gemeentehuis correcties	56	79	67	133
In een projectgroep zijn de budgetten opnieuw geanalyseerd. Ten opzichte van het raadsbesluit m.b.t. de verkoop van het gemeentehuis zijn ramingen gedaan die nu in werkelijkheid anders uitpakken. Zo verwachten we extra kosten voor beveiliging, schoonmaak, onderhoud en belastingen. Daar staat tegenover dat we wel degelijk inkomsten halen uit verhuur en minder lasten verwachten voor energiekosten. In totaal levert dit een voordeel op in onze meerjarenbegroting.				
Wijzigingen Bedrijfsvoering	148	-35	33	33
1) We geven minder uit aan inhuur aangezien binnen Team Belastingen vacatures zijn ingevuld. 2) We breiden het aantal pagina's voor het gemeentenieuws uit omdat we voortaan ook de omgevingsvergunningen meenemen. 3) We sluiten ons aan bij de nationale ombudsman en betalen hiervoor een tarief gebaseerd op het aantal inwoners. Hierover volgt later dit jaar nog een raadsvoorstel. 4) We maken extra kosten voor een applicatie binnen team Belastingen door indexeringen. 5) We spreiden het incidentele budget in 2024 voor de inhuur van expertise voor de vervanging van het financieel systeem. Dit levert een voordeel op in 2024 en een nadeel in 2025.				
C. Knelpunten				
Basis op orde werkbudget	-750	-750	-500	-500
Wordt bij onderdeel Algemeen --> Organisatie verder toegelicht				
Personeel en organisatie	-1.404	-1.274	-343	-325
Wordt bij onderdeel Algemeen --> Organisatie verder toegelicht				
Diverse correcties onder de € 50.000	-23	-23	-23	-23

Paragrafen

Lokale Heffingen

Inleiding

De opbrengsten uit de lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de inkomsten van onze gemeente (ongeveer 20%). In deze paragraaf laten we de ontwikkelingen van de verschillende heffingen zien.

De heffingen bestaan uit algemene heffingen en bestemmingsheffingen. Die laatste worden ook wel retributies genoemd. De opbrengsten van de algemene heffingen behoren tot de algemene dekkingsmiddelen. Algemene heffingen zijn bijvoorbeeld onroerende-zaakbelastingen, hondenbelasting en verblijfsbelasting. Bij bestemmingsheffingen is er een samenhang tussen de opbrengst en bepaalde aanwijsbare kosten of tegenprestaties. Denk bij bestemmingsheffingen aan de afvalstoffenheffing, rioolheffing of leges.

In de Gemeentewet en enkele bijzondere wetten, zoals de Wet milieubeheer, staat aangegeven welke belastingen een gemeente mag heffen. Wij heffen een groot deel van de toegestane belastingsoorten. De raad besluit tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van belastingen door het vaststellen van een verordening. Voor elke heffing stelt u een afzonderlijke verordening vast.

Beleid en beleidskaders

De gemeenteraad stelt de verordeningen vast voor alle gemeentelijke belastingen en heffingen. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2024 gelden de volgende uitgangspunten:

- De afvalstoffenheffing, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten en leges mogen wettelijk gezien maximaal 100% de kosten dekken. Dit betekent dat de begrote inkomsten van deze belastingen niet hoger mogen zijn dan de begrote uitgaven. Wij voldoen hieraan. Bij sommige heffingen zien wij af van volledige kostendekking. Dit doen we bijvoorbeeld bij lijkbezorgingsrechten.
- De kosten die wij maken voor een heffing en invordering van de belastingen en rechten worden verdeeld over de bestemmingsheffingen en de algemene heffingen. De verdeling is een zo goed mogelijke inschatting. Omdat de meeste werkzaamheden niet specifiek voor één belastingsoort zijn, is een meer specifieke inschatting niet te maken.
- Eventuele besluitvorming na het maken van deze begroting verwerken wij bij het opstellen van de belastingverordeningen.

De verordeningen zijn opgenomen bij de verschillende belastingen en heffingen.

Ontwikkelingen/ risico's

Niet van toepassing

Belastingen

Op grond van de Gemeentewet kan de gemeente belastingen heffen. Bij een belasting mag de gemeente het tarief en de opbrengst zelf bepalen. De onroerendezaakbelastingen (OZB) is in onze gemeente de belangrijkste lokale belasting. Daarnaast heffen wij hondenbelasting en verblijfsbelasting.

Hondenbelasting

Inleiding

De hondenbelasting is gebaseerd op artikel 226 van de Gemeentewet. De belasting wordt geheven naar het aantal honden per huishouden. De hondenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Bij een algemeen dekkingsmiddel is het doel van de opbrengsten niet vooraf bepaald en kan de gemeente zelf kiezen waaraan ze het geld besteden.

Beleidskaders

De raad stelt de verordening hondenbelasting vast. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2024 houden we rekening met het bezuinigingstraject ZBB. Zoals het er nu uit ziet, leggen we in 2029 voor de laatste keer hondenbelasting op.

Ontwikkelingen

Niet van toepassing.

Jaar	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tarief	52	47	42	32	25	18

Voor de berekening van het tarief 2027 is uitgegaan van 3.070 honden en 10 kennels.

Onroerende zaakbelastingen

Inleiding

De onroerendezaakbelastingen (OZB) worden geheven op grond van artikel 220 van de Gemeentewet. De gemeente heft twee soorten belastingen:

- Een eigenarenbelasting van de eigenaren van woningen en van niet-woningen.
- Een gebruikersbelasting van de gebruikers van niet-woningen.

Bij niet-woningen met woondelen (van 70% of meer van de totale WOZ-waarde) wordt voor de gebruikersbelasting de waarde van de woondelen buiten beschouwing gelaten. Denk bij woondelen aan een boerderij of een winkelpand met bovenwoning.

Grondslag

De grondslag voor de OZB is de WOZ-waarde. WOZ staat voor de Wet waardering onroerende zaken. Deze waarde wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld. Begin van elk jaar ontvangt iedere belastingplichtige een nieuwe WOZ-beschikking met daarbij de OZB-aanslag.

Gebruik WOZ-waarde in woningwaarderingssysteem

De WOZ-waarde heeft invloed op de maximaal redelijke huurprijs voor huurwoningen. Het puntensysteem van het woningwaarderingssysteem is voor een deel gebaseerd op de WOZ-waarde van de woning. Veel huurders van woningen hebben daardoor een formeel belang bij de WOZ-waarde van hun woning. De jaarlijkse huurverhoging kan beïnvloed worden door de maximaal redelijke huurprijs, die direct heeft te maken met de WOZ-waarde. Daarom is het belangrijk dat een huurder van woningen de mogelijkheid heeft om bezwaar te maken tegen de WOZ-waarde. Zij ontvangen dus ook een WOZ-beschikking.

Beleidskaders

U stelt de verordening onroerendezaakbelastingen (OZB) vast. In deze verordening staat ook of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding. Kwijtschelding ontvangt iemand die weinig tot geen bezittingen en/of vermogen heeft en niet instaat is om de belasting te betalen.

Ontwikkelingen

Niet van toepassing.

Verblijfsbelasting

Inleiding

Op grond van artikel 224 van de Gemeentewet heft de gemeente verblijfsbelasting van aanbieders met overnachtingsmogelijkheden binnen de gemeente. Denk aan hotels, pensions, campings, vakantieparken en het verblijf van buitenlandse arbeidskrachten. De verblijfsbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Bij een algemeen dekkingsmiddel is het doel van de opbrengsten niet vooraf bepaald en kan de gemeente zelf kiezen waaraan ze het geld besteden.

Beleidskaders

U stelt de verordening vast voor de verblijfsbelasting. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2024 geldt het door u vastgestelde kader over de meerjarige stijging van het tarief.

Ontwikkelingen

In 2023 doen we een onderzoek naar het forfait voor de verblijfsbelasting. De uitkomst van dit onderzoek is nog niet bekend. De uitkomsten van het onderzoek worden verwerkt in de belastingverordening van 2024. Bij een gewijzigd - hoger - forfait heeft uw raad de keuze: de opbrengst van de verblijfsbelasting neemt toe of het tarief per persoon per overnachting kan omlaag.

Jaar	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tarief	1,27	1,28	1,29	1,29	1,29	1,29

Heffingen

In de Gemeentewet staat dat de gemeente ook rechten kan heffen. Bij de rechten zijn wij niet vrij in het bepalen van het tarief. Het tarief van een recht mag maximaal alle kosten dekken. Tegenover het betalen van rechten staan directe diensten. Hier mogen wij geen winst op maken. De kostendekkendheid wordt beoordeeld door te kijken naar de begrote inkomsten en uitgaven. Kostendekkendheid houdt in dat we niet meer belasting mogen heffen dan het kost. Wij kennen een afvalstoffenheffing (via de Avri), begraafrechten, rioolrechten en leges voor bijvoorbeeld paspoorten, rijbewijzen en vergunningen. Bij tarieven voor bijvoorbeeld paspoorten en rijbewijzen zijn we gebonden aan vastgestelde maximum bedragen door het rijk.

Afvalstoffenheffing (via Avri)

Inleiding

Afvalstoffenheffing wordt geheven op grond van de Wet milieubeheer. De heffing is voor gebruikers van percelen, waar huishoudelijk afval kan ontstaan, waarvoor wij verplicht zijn huishoudelijk afval in te zamelen. De AVRI brengt een vast bedrag per huishouden in rekening. Daarnaast brengen we een bedrag per weggegooide afvalzak in rekening. Het uitgangspunt bij het bepalen van het tarief is dat het 100% de kosten dekt.

Beleidskaders

Onze gemeente laat de afvalstoffenheffing via een gemeenschappelijke regeling uitvoeren door de Avri. De tarieven worden bepaald door het bestuur van de Avri. Er is sinds 2019 een vast tarief en een variabel (per afvalzak) tarief. Meer informatie vindt u op de [website van de Avri](#).

Ontwikkelingen

Niet van toepassing.

Jaar	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tarief	279	292	317	329	341	353

Wij hebben alleen het basistarief ingevuld. Het basistarief is afkomstig uit de begroting 2024 van de Avri. De variabele kosten zijn afhankelijk van het aantal keer dat het afval wordt weggegooid in de container.

Lijkbezorgingsrechten

Inleiding

Op grond van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b van de Gemeentewet mag de gemeente lijkbezorgingsrechten heffen. Lijkbezorgingsrechten worden betaald als iemand een graf afkoopt. Voor oude graven kunnen mensen nog gebruikmaken van het jaarlijks onderhoud.

Beleidskaders

U stelt de verordening lijkbezorgingsrechten vast. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2024 gelden de volgende uitgangspunten:

- De lijkbezorgingsrechten mogen wettelijk gezien maximaal 100% de kosten dekken. Dit betekent dat de begrote opbrengsten van deze belastingen niet hoger mogen zijn dan de begrote uitgaven. Bij de lijkbezorgingsrechten streeft de gemeente niet naar 100% kostendekking.
- Sinds 2021 is de korting bij het afkopen van het onderhoud 10%. In het verleden was dit 25%.
- Over zeven jaar (2030) krijgen rechthebbenden weer een gemeentelijk aanslag over de graven. Het gaat om de mensen die in het verleden een graf voor onbepaalde tijd hebben afgekocht.

Ontwikkelingen

Op dit moment wordt het begraafplaatsenbeleid geëvalueerd. Een onderdeel van deze evaluatie is het onderzoek naar de mogelijkheid om voor graven die voor onbepaalde tijd zijn afgekocht weer onderhoudsrecht in rekening te gaan brengen vanaf 2030.

Jaar	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tarief	134,62	138,65	142,8	142,8	142,8	142,8

Leges

Inleiding

Voor het verlenen van diensten heffen wij leges. In de legesverordening is op grond van artikel 229 van de Gemeentewet geregeld voor welke diensten leges betaald moeten worden. De persoon die leges moet betalen, is degene die de dienst aanvraagt of voor wie het is bedoeld.

Beleidskaders

U stelt de verordening vast voor de leges. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2024 gelden de volgende uitgangspunten:

- De gemeente mag het tarief zelf bepalen, met de beperking dat het tarief nooit meer dan 100% kostendekkend mag zijn. Dit betekent dat de begrote opbrengsten van deze heffingen niet hoger mogen zijn dan de begrote uitgaven. Tegenover het betalen van rechten staan directe diensten.
- De kostendekkendheid wordt beoordeeld op de begrote inkomsten en uitgaven. Bij de leges passen wij op verordeningenniveau kruissubsidiëring toe. Dit betekent dat we de opbrengsten voor het ene product gebruiken om de kosten voor een ander product te verlagen.
- Voor een aantal tarieven zoals onder andere het tarief voor paspoorten, identiteitsbewijzen en rijbewijzen bepaalt het Rijk maximale bedragen.

Ontwikkelingen

De leges voor 2024 zijn aangepast aan de nieuwe Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging Bouwen die beide in 2024 ingaan.

Rioolheffing

Inleiding

De rioolheffing is gebaseerd op de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken. De rioolheffing is een belasting voor huishoudens en bedrijven om het beheer en het behoud van de riolering te betalen. Het gaat om de uitvoering van de gemeentelijke watertaken. De rioolheffing is gebaseerd op artikel 228a van de Gemeentewet.

Beleidskaders

U stelt de verordening rioolheffing vast. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2024 geldt het volgende uitgangspunt:

- De rioolheffing mag wettelijk gezien maximaal 100% de kosten dekken. Dit betekent dat de begrote opbrengsten van deze belastingen niet hoger mogen zijn dan de begrote uitgaven. Wij voldoen hieraan.

In het gemeentelijke rioleringsplan (GRP) zijn de tarieven voor meerdere jaren vastgesteld.

Ontwikkelingen

Niet van toepassing.

Jaar	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tarief	240	245	250	255	260	265

Ontwikkeling tarieven

Belasting of heffing	Ontwikkeling
Hondenbelasting	Ieder jaar € 20.000 van de opbrengst af. In 2024 € 120.000
Onroerende zaakbelastingen	Is afhankelijk van de WOZ-waarde, deze zijn nog niet bekend.
Begraafrechten	Actualisering begraafplaatsenbeleid (domein Ruimte)
Leges	De nieuwe Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging Bouwen
Rioolheffing	Tarief aangepast n.a.v. raadsbesluit van 18 oktober 2022 over het uitvoeringsplan klimaatadaptatie deel 1. Hierin zijn de kosten van het maatregelplan vergroten neerslagbestendigheid opgenomen.
Verblijfsbelasting	Er is een onderzoek gaande. De uitkomsten van het onderzoek zijn van belang voor het tarief.

Opbrengsten

Soort belasting of heffing (bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroting 2023	2024	2025	2026	2027
Belastingen						
Baten hondenbelasting	168	144	124	104	84	64
Baten OZB eigenaren niet-won.	1.439	1.308	1.414	1.442	1.442	1.442
Baten OZB eigenaren Woningen	5.450	5.526	5.866	5.984	5.984	5.984
Baten OZB gebruikers	867	881	925	944	944	944
Baten verblijfsbelasting	321	353	385	392	392	392
Totaal belastingen	8.244	8.212	8.715	8.866	8.846	8.826

Heffingen						
Afvalverwijdering en verwerking	3.055	3.399	3.579	3.579	3.579	3.579
Baten rioolheffing	3.027	3.079	3.079	3.079	3.079	3.079
Baten secretarieleges burgerzaken	74	79	72	72	72	72
Begraafplaatsrechten	106	110	110	110	110	110
Totaal heffingen	6.262	6.667	6.839	6.839	6.839	6.839

Toelichting ontwikkelingen

In het overzicht hebben wij de verwachte opbrengsten voor de komende jaren opgenomen. Het meest opvallende verschil is de terugloop van de opbrengsten voor de hondenbelasting als gevolg van uw besluit om deze belasting in 10 jaar af te bouwen.

Kostendekkendheid

Recapitulatie kostendekkendheid leges 2024 gemeente Buren		Lasten totaal € 9.897.393	Baten totaal € 8.562.619	87%
Rioolheffing		€ 3.207.448	€ 3.078.755	96%
Lijkbezorgingsrechten		€ 543.687	€ 194.750	36%
Legesverordening		€ 3.073.129	€ 2.644.557	86%
Titel 1	Algemene dienstverlening	€ 1.039.780	€ 775.546	75%
Titel 2	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	€ 1.973.393	€ 1.832.717	93%
Titel 3	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn (gegevens 2022)	€ 59.956	€ 36.294	61%

Lokale lastendruk

Inleiding

Jaarlijks publiceren verschillende organisaties over de lokale lastendruk. In deze publicaties wordt bij het bepalen van de lastendruk uitgegaan van verschillende gegevensverzamelingen en berekeningsmethoden en grondslagen. Het gaat vaak om de kosten voor inwoners en niet voor bedrijven. Informatie over lastendruk is bijvoorbeeld te vinden bij het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) en op Waar staat je gemeente.

De lasten in 2024 berekenen we door op de lasten afvalstoffenheffing 2023 een inflatie van 3% toe te passen. Op de lasten onroerendezaakbelasting passen we een inflatie van 3% en een OZB-stijging van 2% toe. Het riooltarief halen we uit het door de gemeenteraad vastgestelde GRP. De definitieve lasten 2024 zijn bekend in het tweede kwartaal van 2024 en passen we aan in de begroting 2025.

Soort	2022*	2023*	2024	2025	2026	2027
Afvalstoffenheffing	329	342	352	352	352	352
Onroerendezaakbelasting	555	573	603	603	603	603
Rioolrecht	240	245	250	255	260	265
Totaal lokale lasten	1.124	1.160	1.205	1.210	1.215	1.220

* Conform Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo)

Kwijtschelding

Inleiding

Als inwoners een aanslag voor gemeentelijke belasting niet kunnen betalen, kunnen zij de gemeente vragen om kwijtschelding. Om te bepalen of iemand voor kwijtschelding in aanmerking komt, kijken wij naar het vermogen en de inkomsten en uitgaven van deze persoon.

Ontwikkelingen

Door de hoge energiekosten verwachten we in de toekomst meer aanvragen kwijtschelding. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2024 (september 2023) is nog geen stijging van het aantal kwijtscheldingen te zien.

Bezwaar en beroep WOZ

Inleiding

Vanwege de aanslagen gemeentelijke belastingen ontvangen wij bezwaarschriften en kwijtscheldingsverzoeken. Als een inwoner het niet eens is met de uitspraak op het bezwaarschrift dan kan hij in beroep gaan bij de rechtbank of in hoger beroep gaan bij het gerechtshof.

Ontwikkelingen

Vanaf 2019 zijn we actief bezig met de informele aanpak van bezwaren. Dit houdt in dat inwoners vooraf telefonisch contact met ons kunnen opnemen, voordat zij een bezwaar indienen. We krijgen hier veel positieve reacties op. We zien helaas wel dat er steeds meer bureaus komen die namens inwoners bezwaar maken. Het aantal bezwaren via bureaus neemt toe, maar het aantal gegronde bezwaren is de afgelopen jaren sterk afgenomen. Dit komt door de toegenomen de kwaliteit van onze waardering.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het Besluit begroting en verantwoording (BBV) bepaalt dat we een paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing opnemen in de begroting. In [artikel 11 lid van het BBV](#) staan de bepalingen hierover genoemd.

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is. Door aandacht te hebben voor het weerstandsvermogen willen we zoveel mogelijk voorkomen dat substantiële risico's dwingen tot extra bezuinigingen en/of noodzaken tot een bijstelling van de uitvoering van de programma's. Door het voeren van risicomanagement willen we ervoor zorgen dat indien risico's optreden ze zo weinig mogelijk nadelig effect hebben op de uitvoering van het bestaande beleid en onze voorzieningen. Naast het in kaart brengen en beheersen van risico's en sturen hierop is het stimuleren en vergroten van risicobewustzijn in de organisatie een van de belangrijkste subdoelstellingen de komende jaren.

De nieuwe nota Risicomanagement en weerstandsvermogen stelde u vast op 21 maart 2023. Deze nota staat met name in het teken van het borgen van een verbeterd risicomanagementproces. Op basis van risicomanagement wil de gemeente inzicht krijgen in de risico's die zij loopt en daarmee eventuele risico's afdekken. Risicomanagement wordt omschreven als het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden en/of de gevolgen van risico's beheersbaar houdt. Om de risico's inzichtelijk te krijgen, is het van belang dat er periodiek inzicht bestaat in de omvang, aard en ontwikkeling van de belangrijkste risico's en de risicogebieden. Dit inzicht vormt de eerste aanzet om concrete beheersmaatregelen te treffen. Bewustwording van risico's is een belangrijke stap in het beheersen van deze risico's.

Beleid(skaders)

Het gemeentelijke beleid is vastgelegd in de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen 2023. In deze paragraaf gaan we uit van de bepalingen uit deze nota, namelijk:

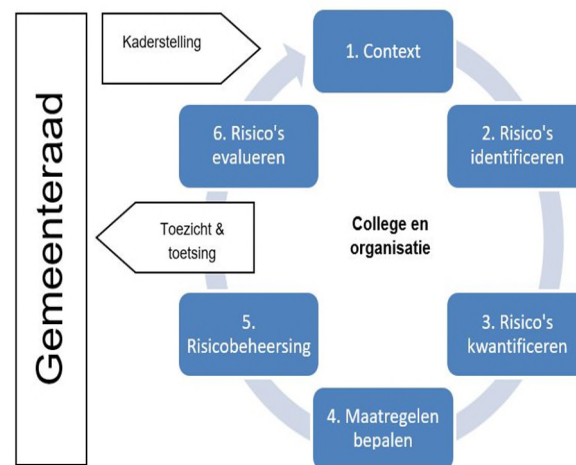
- een toelichting op het doorlopen proces;
- het weerstandsvermogen (beschikbare en benodigd);
- de risico-inventarisatie: belangrijkste niet-financiële (strategische) en financiële risico's;
- een oordeel over het weerstandsvermogen (weerstandratio).

Ontwikkelingen/ risico's

Toelichting doorlopen proces

Risicomanagement is een cyclisch proces dat we tweemaal per jaar doorlopen. Dit gebeurt bij het opstellen van de begroting en bij de jaarstukken. We doorlopen de stappen om risico's in beeld te brengen en leggen dit vast in een risicoregister. We maken hierbij keuzes hoe we met geconstateerde risico's omgaan. In de bestuursrapportages rapporteren we alleen over de voortgang van het weerstandratio als daartoe aanleiding voor is.

Met dit proces willen we het risicobewustzijn in de organisatie breed stimuleren en doorlopend beheren (in beeld brengen/ houden van) en beheersen (borgen in vast proces) van alle typen risico's.

Weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin we in staat zijn om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit leidt tot een directe aanpassing van het beleid. Voor het beoordelen van de 'weerstand' is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's (benodigd) en het aanwezige vrije vermogen (beschikbaar). Het gaat hierbij alleen om risico's waarvoor geen of wellicht onvoldoende verzekeringen zijn afgesloten, voorzieningen zijn gevormd of budgetten binnen de begroting beschikbaar zijn.

Beschikbaar weerstandsvermogen

Het geheel van beschikbare middelen waaruit we tegenvallers kunnen bekostigen zonder dat we de begroting en het beleid (direct) moeten aanpassen. Het beschikbare weerstandsvermogen verdelen we in structureel en incidenteel weerstandsvermogen:

Incidenteel:	Structureel:
1. algemene reserve(s);	5. onbenutte belastingcapaciteit;
2. vrij besteedbare bestemmingsreserve(s);	3. vrije begrotingsruimte.
3. vrije begrotingsruimte;	
4. post onvoorzien.	

Het beschikbare weerstandsvermogen bestaat uit:

1. *algemene reserve*

De algemene reserve is vrij aanwendbaar en beschikbaar om incidenteel risico's op te vangen.

2. *vrij besteedbare bestemmingsreserves*

De aanwezige bestemmingsreserves beoordelen we op de noodzaak van handhaving. Hiervan is sprake als er claims op liggen of wanneer we er vastgesteld beleid mee realiseren. Als u de bestemming nog kunt wijzigen en een 'vrije' keuze heeft om de reserve anders in te zetten, dan houden we hier rekening mee.

3. *vrije begrotingsruimte*

De vrije ruimte in 2024 bedraagt € 110.000. We houden rekening met het saldo inclusief incidentele posten. Het onderscheid tussen incidenteel en structureel is hier niet relevant.

4. *post onvoorzien*

U besloot bij het project Zero Based Budgeting de post onvoorzien in de begroting op € 0 vast te stellen.

5. *onbenutte belastingcapaciteit*

De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de mogelijkheden die wij hebben om binnen de wettelijke grenzen onze belastingopbrengsten te verhogen. De totale onbenutte belastingcapaciteit bedraagt € 2.318.

Het totale beschikbare weerstandsvermogen ziet er als volgt uit:

Overzicht beschikbaar weerstandsvermogen	Begroet 2024
Algemene reserve	14.342
Vrij besteedbare reserve	0
Vrije begrotingsruimte	110
Post onvoorzien	0
Onbenutte belastingcapaciteit	2.318
Saldo structureel	16.770

Benodigd weerstandsvermogen

Op basis van onze risico-inventarisatie maken we onderscheid tussen financiële en niet financiële (strategische) risico's. Op basis van de financiële risico's bepalen wij ons benodigd weerstandsvermogen.

Risicomanagement

Risico-inventarisatie

Bij dit onderdeel presenteren wij de meest omvangrijke risico's. Onder een risico verstaan we het gevaar voor (financiële) schade of verlies als gevolg van interne en/of externe omstandigheden. Het risico heeft betrekking op het samenvallen van die bepaalde omstandigheden (de kans) en de negatieve gevolgen (de schade). Wij hebben de risico-inventarisatie geactualiseerd, de risico's geanalyseerd en beoordeeld en vervolgens zoveel als mogelijk gekwantificeerd. Deze risico's doen zich namelijk nooit allemaal in hetzelfde jaar voor. De risico's die we kunnen kwantificeren, staan vermeld in deze paragraaf. Alleen de financiële risico's nemen we mee in de bepaling van het weerstandsvermogen. We hebben buiten deze paragraaf ook aandacht voor andersoortige risico's, zoals bedrijfsmatige, juridische en politieke risico's.

Risico	Oorzaken	Beheersmaatregel	Weerstands-capaciteit
Openeinde regelingen Wmo en Jeugdhulp			
Hogere uitgaven huishoudelijke ondersteuning en extra kosten door druk op jeugdzorg. (Gerekend met € 300.000 tekort per jaar). Daarnaast € 250.000 stelpost voor incidentele tegenvallers.	Val kabinet kan leiden tot vertraging in landelijke maatregelen m.b.t. Wmo en Jeugdwet (hervormingsagenda, abonnementstarieven).	De financiële ontwikkelingen in het sociaal domein worden gevolgd. Daartoe wordt ook gewerkt met een nieuw dashboards. Indien nodig treffen we extra maatregelen binnen de kaders die de raad daarvoor stelt.	€ 1.200.000
Rijksbijdragen en uitkeringen			
Tegenvallers aan de inkomstenkant doordat nieuw beleid ingevoerd moet worden zonder de noodzakelijke middelen of doordat rijksbijdrage in nieuwe kabinetsperiode lager uitvalt (uitgegaan van € 300.000 per jaar).		- Ambitieniveau bij nieuwe taken bevragen - Samenwerking met andere gemeenten zoeken - Lobby via VNG	€ 1.200.000
Realisatie nieuw gemeentehuis			
De realisatie van een nieuw gemeentehuis leidt tot kostenbesparing en draagt bij aan onze woonopgave. Indien we langer in het huidige gemeentehuis moeten verblijven, leidt dit jaarlijks tot € 350.000 meerkosten.	Vertraging door krappe arbeidsmarkt, bezwaarprocedures, PFAS en stikstofbeleid van het Rijk.	Bezwaarprocedures voorkomen of beperken door zorgvuldig participatietraject	€ 350.000
Omgevingswet en Wkb			
Per 1-1-2024 treedt de Omgevingswet in werking. Daaraan is gekoppeld de Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb) Nieuwe taken gaan gepaard met het risico van nadelig financieel effect.	- Takenpakket Omgevingsdienst verandert. - Meer grond-saneringen nodig i.v.m. milieutaken. - Meer klachten en bezwaren van inwoners. - Beperkte beschikbaarheid private controleurs voor bouwtechnische toets. - Minder verhaalbare legeskosten.	Onderzoeken of eventuele meerkosten te compenseren zijn op andere terreinen.	€ 500.000

Stikstof en Pfas			
Uitblijven stikstofbeleid kan nadelige gevolgen hebben voor agrarische sector en regionale ambities omtrent economie en wonen.	Door uitblijven stikstofakkoord, val kabinet en politieke verschuivingen (Provincie, Rijk)		€ 400.000
Verbonden partijen			
Weerstandsvermogen bij verbonden partijen kan niet afdoende zijn om risico's te dekken.	-Risico's niet voorzien of (nog) niet meegenomen. -Financiële positie verbonden partij niet toereikend voor afdekken risico.	We monitoren de uitgaven van GGD, Avri en ODR (stortplaats).	€ 300.000
Autonome ontwikkelingen			
Stelpost niet toereikend. Nog steeds onzekerheid in relatie tot Oorlog in Oekraïne. Kan leiden tot extra prijsstijgingen en hogere energietarieven.		Risico accepteren	€ 240.000
Algemene juridische bijstand			
De polisvoorwaarden van de aansprakelijkheidsverzekering sluiten een aantal zaken uit.	Onder andere claims ten gevolge van: - Toezeggingen en gewekte verwachtingen; - Termijn-overschrijding; - Niet nakomen van contracten; - Aanbestedingen; - Nadeelcompensatie; - Oneerlijke concurrentie; - Wet Markt en Overheid.	- Aandacht voor preventie en het voorkomen van schade; - Verzekerings-portefeuille periodiek doorlichten.	€ 240.000
Datalek / informatiebeveiliging			
We werken met persoonsgegevens, waardoor de schade voor inwoners of ondernemers groot kan zijn. We lopen het risico dat gegevens door onbevoegden worden ingezien. Ook lopen we het risico op fouten en gegevensverlies.	- Gevoelige informatie kan in verkeerde handen komen.	We werken aan een nieuw Plan voor Informatie en automatisering. Daarin nemen we op hoe we de risico's verder kunnen terugbrengen.	€ 200.000

Huisvesting statushouders			
Huisvesting statushouders, taakstelling is opgehoogd. Risico van meerkosten bij extra opvang.	- Huisvesting - Onderwijs - Zorg en welzijn	Samenwerken met omliggende gemeenten.	€ 200.000
Woo verzoeken			
Toenemend aantal WOO verzoeken bij gemeente en verbonden partijen. Dit legt structureel een groot beslag op personeel en kan leiden tot extra kosten.	Toenemend aantal WOO verzoeken bij gemeente en verbonden partijen.	Termijn verlengen of opdracht verkleinen in overleg met aanvrager.	€ 100.000
Totaal			€ 4.930.000

Weerstandscapaciteit

Weerstandsratio

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, zetten we het benodigd weerstandsvermogen af tegen het beschikbare weerstandsvermogen. De uitkomst van deze berekening vormt de ratio van het weerstandsvermogen en ziet er als volgt uit:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbaar weerstandsvermogen}}{\text{Benodigd weerstandsvermogen}}$$

We maken gebruik van een waarderingstabel om de uitkomst van de berekening te beoordelen:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

U besloot dat de weerstandsratio tenminste 1 (categorie C) moet zijn. Een weerstandsratio van 1 houdt in dat we alle geïnventariseerde risico's kunnen opvangen en in die periode maatregelen kunnen nemen. Deze maatregelen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit het wegnemen of verkleinen van het risico of het verhogen van de beschikbare weerstandsvermogen.

Voor 2024 is de weerstandsratio 3,40 (uitstekend):

Overzicht risico's	2024
Totaal beschikbaar	16.770
Totaal benodigd	4.930
Weerstandsratio	3,40

Financiële kengetallen

We zijn wettelijk verplicht in deze paragraaf te rapporteren over verschillende financiële kengetallen. Bij ministeriële regeling zijn nadere regels gesteld over de wijze waarop we de kengetallen vaststellen en in de begroting opnemen.

De kengetallen geven u een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in onze gemeente. Ook geven we een toelichting op de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen en wat dat betekent voor onze financiële positie. Ze leveren daarmee een bijdrage aan de voor u kaderstellende en controlerende rol.

We onderscheiden voor elk kengetal drie categorieën: 'gezond' (groen), 'neutraal' (geel) en 'risicovol' (oranje):

Kengetal	Hoe interpreteren	Signaleringswaarden		
		Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
1. Netto schuldquote				
a. zonder correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het % hoe beter	< 90%	van 90% t/m 130%	> 130%
b. met correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het % hoe beter	< 50%	van 90% t/m 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	Hoe lager het % hoe beter	> 50%	van 20% t/m 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	Hoe lager het % hoe beter	< 20%	van 20% t/m 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	Hoe lager het % hoe beter	> 0%	0%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	Hoe lager het % hoe beter	< 95%	van 95% t/m 105%	> 105%

Naam kengetal	Werkelijk		Begroting			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto schuldquote	-1,12	-6,45	-2,51	4,82	22,43	20,96

Toelichting kengetal

Deze indicator weerspiegelt het niveau van onze schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Nadere toelichting: vergelijk het met een hypotheek. Hoeveel geld u kunt lenen, is afhankelijk van uw loon. De hoogte van de te dragen schuld hangt af van de inkomsten.

Conclusie

Onze schulden last verdient de komende jaren de aandacht. De verwachting is dat ons financieringsoverschot omslaat naar een financieringstekort. Wanneer is onduidelijk. De komende jaren gaan we dit nauwgezet monitoren. We blijven de score "minst risicovol" houden.

Naam kengetal	Werkelijk		Begroting			
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto schuldquote gecorrigeerd	-1,15	-6,49	-2,54	4,79	22,40	20,92

Toelichting kengetal

Deze indicator weerspiegelt het niveau van onze schuldenlast gecorrigeerd met alle doorverstrekte leningen ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Conclusie

Zie kengetal netto schuldquote.

Naam kengetal	Werkelijk	Begroting				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Solvabiliteitsratio	32,46	34,72	36,03	40,53	39,75	38,47

Toelichting kengetal

De mate waarin we in staat zijn om aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Dit drukken we uit in een percentage van het eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal. Oftewel welk deel van ons bezit is betaald met eigen middelen?

Conclusie

Op dit gebied lopen we weinig risico en scoren we neutraal.

Naam kengetal	Werkelijk	Begroting				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Grondexploitatie	2,30	1,21	0,00	0,00	0,00	0,00

Toelichting kengetal

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

Conclusie

De grondexploitatie vormt geen risico voor de gemeentelijke begroting. Eind 2024 verwachten we Doejenburg II af te sluiten en is het risico nihil.

Naam kengetal	Werkelijk	Begroting				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Structurele exploitatieruimte	5,21	0,13	1,51	4,25	-0,51	-1,25

Toelichting kengetal

Deze indicator helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte wij hebben om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit percentage negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Conclusie

In 2024 en 2025 is sprake van een begrotingsoverschot. De jaren 2026 en 2027 laat een begrotingstekort zien. Deze jaren staan ook wel bekend als het ravijnjaar. De komende jaren verdient het de aandacht om deze jaren structureel sluitend te krijgen.

Naam kengetal	Werkelijk	Begroting				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Belastingcapaciteit (lokale lasten)	136,25	128,32	127,65	128,18	128,71	129,24

Toelichting kengetal

Hieronder verstaan we de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in jaar t ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1. Hiermee komt tot uitdrukking de ruimte om de belastingen te verhogen. Ook kan er vergeleken worden met eerdere jaren en andere gemeenten.

Conclusie

Onze belastingcapaciteit is hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit heeft verder geen consequenties.

Algehele conclusie

Wanneer we de kengetallen in samenhang bekijken is het meerjarenperspectief niet zorgelijk, maar verdient wel de aandacht. Wat is het effect van onze toekomstige investeringen op onze schuldenpositie. We hebben een structureel overschot, maar dat slaat om naar een tekort. De invloed van onze grondexploitatie is hierop gering. Het is belangrijk om de komende jaren onze financiële positie goed te monitoren.

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Wij hebben een groot deel van ons vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen. Denk bij kapitaalgoederen aan gebouwen, wegen en bruggen, openbare verlichting, groen, riolering en water. Het onderhoud van deze goederen is een kerntaak van de gemeente. Dit is een belangrijke taak voor onze inwoners, bedrijven en bezoekers. We hebben het onderhoud van kapitaalgoederen vastgelegd in beleids- en beheerplannen. In deze paragraaf gaan wij in op het beleid, de kwaliteitsnormen, het onderhoud, de financiële middelen en de risico's die met het onderhoud samenhangen.

Beleid(skaders)

Het beleidskader is vastgelegd in:

- Integraal overzicht beheerplannen openbare ruimte 2020-2025;
- Beleidsplan Begraafplaatsen 2020-2030;
- Beleidsplan Openbare verlichting 2020-2025 en;
- Beleidsplan Groen 2020-2025.
- Uitwerkingskader vastgoed en accommodaties.

Eind 2020 zijn de integrale beheerplannen openbare ruimte bijgewerkt. De beheerplannen zijn gericht op een effectieve inzet van onze middelen. Naast de kwantiteit van het areaal geeft het ook inzicht in de kwaliteit, de kosten en hoe en wanneer we het onderhoud uitvoeren. In 2022 is het gemeentelijk verkeer- en vervoersplan (GVVP) met bijbehorend uitvoeringsplan vastgesteld. In 2023 is aan de hand van het uitwerkingskader vastgoed en accommodaties richting gegeven aan de bezuinigingsopgave ten aanzien van het beheer en onderhoud van het gemeentelijk vastgoed. De uitvoering daarvan vindt plaats in de periode tot 2026.

In onderstaande tabel zijn de beheerplannen opgenomen.

Kapitaalgoed	Jaar van ingang	Jaar tot en met	loop- tijd	Vastgesteld door Raad	Actueel	Achterstallig onderhoud	Via voorziening of exploitatie
Wegen	2020	2025	5	19-5-2020	Ja	Nee	Voorziening
Civieltechnische kunstwerken	2020	2025	5	19-5-2020	Ja	Nee	Exploitatie
Water en riolering	2020	2025	5	19-5-2020	Ja	Nee	Voorziening
Groen	2020	2025	5	19-5-2020	Ja	Nee	Exploitatie
Gebouwen	2021	2035	5	26-1-2021	Ja	Nee	Voorziening
Verlichting	2020	2025	5	19-5-2020	Ja	Nee	Exploitatie
Speelgelegenheden (geen beheerplan beschikbaar)					Nee	Nee	Exploitatie

Ontwikkelingen/ risico's

De afgelopen jaren is hard gewerkt aan het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Ondanks de prijsstijgingen, krapte op de arbeidsmarkt en veranderende klimatologische omstandigheden is het gelukt om het beheer en onderhoud op peil te houden.

De vele door externe partijen uitgevoerde werken met betrekking tot kabels en leidingen hebben het afgelopen jaar veel tijd en aandacht gevraagd. Een nieuw verglazingsproject (KPN) dient zich alweer aan voor 2024. Het voorkomen van overlast, gevaarstelling en het behoud van de bestaande kwaliteit van de openbare ruimte heeft daarbij onze speciale aandacht.

De krapte op de arbeidsmarkt werkt ook door naar de AVRI. Men heeft steeds meer moeite om (als gevolg van uitstroom) te beschikken over voldoende capaciteit. Dit leidt ertoe, dat niet altijd (tijdig) voldaan kan worden aan het afgesproken beeldkwaliteitsniveau. Het risico bestaat dat we als gevolg daarvan te maken krijgen met hogere kosten. We zijn en blijven hierover in gesprek met de AVRI.

We hebben kunnen ervaren dat het van groot belang is om het onderhoud in de openbare ruimte nog beter en tijdiger met elkaar af te stemmen. Door verschillende partijen worden er werkzaamheden uitgevoerd en ontstaan er omleidingen die in combinatie met slechte weersomstandigheden zorgen voor overlast en schade.

In 2024 worden de beheerplannen herzien. Op basis van wettelijke kaders, de ervaringen in de afgelopen beheerperiode, bestaande en nieuwe ontwikkelingen gaan wij met uw raad het gesprek aan over de manier waarop de komende jaren invulling kan worden gegeven aan het beheer van de openbare ruimte.

Baggeren

Beleidskaders

We houden onze sloten op de juiste diepte door te baggeren. Op die manier dragen we bij aan een goed watersysteem en gezond water. Voor het baggeren hebben we een planning per gebied.

Ontwikkelingen

Het baggeren gebeurt incidenteel en niet vaak genoeg om vierjaarlijks het uitvoeringsplan bij te werken. In de afgelopen zes jaren is er twee keer gebaggerd. Dit gebeurde in 2016/2017 en 2019/2020. In de winter 2024/2025 gaan we weer baggeren. Dit is een jaar eerder dan gepland. Dat komt door de aangepaste planning van waterschap Rivierenland voor hun baggerwerkzaamheden.

Financiën

Op 1 januari 2024 is de stand van de voorziening € 643.000. In 2024 storten we € 171.000 in de voorziening. De verwachte uitgaven in 2024 zijn nog niet in te schatten. De voorziening is toereikend voor de geplande baggerwerkzaamheden.

Begraafplaatsen

Beleidskaders

In het begraafplaatsenbeleid 2020-2030 staan de volgende maatregelen:

- De rechthebbende is de persoon die verantwoordelijk is voor het graf. Deze persoon betaalt vanaf 2030 voor onbepaalde tijd mee aan het beheer van de begraafplaatsen.
- Wanneer een graf voor onbepaalde tijd wordt hergebruikt, zetten we het grafrecht om in een grafrecht voor bepaalde tijd.
- Er is een kortingsfactor opgesteld op het tarief afkoop onderhoud van 90%.

Ontwikkelingen

- We zijn bezig met de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit op de begraafplaatsen. In beeld brengen van de verhoudingen tussen behoefte en capaciteit, en met deze informatie tijdig kunnen anticiperen op knelpunten, met name op begraafplaatsen Beusichem en Zoelen.
- Evaluatie van het huidige beleid, dit kan mogelijk leiden tot tussentijds aanpassingen van het huidige beleid.

Financiën

- Bij het vaststellen van het begraafplaatsenbeleid 2020-2030 is er € 102.000 beschikbaar gesteld voor eenmalige aanpassingen aan de begraafplaatsen. Hiervan resteert in de begroting 2024 nog circa € 55.000. In 2024 worden de eenmalige aanpassingen afgerond.

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskaders

De beleidskaders staan in de oplegnotitie van de beheerplannen 'integraal overzicht beheerplannen openbare ruimte 2020'. Het beheerplan civiele kunstwerken 2020-2025 is één van de onderdelen van deze oplegnotitie. Het kwaliteitsniveau is vastgesteld op het niveau 'aandacht'.

We hebben ruim 550 civieltechnische kunstwerken in de gemeente Buren. Jaarlijks voeren we onderhoudswerkzaamheden uit aan de civieltechnische kunstwerken. We kijken daarvoor naar de meerjarenplanningen. Civieltechnische kunstwerken zijn bijvoorbeeld beschoeiingen, bruggen, duikers en steigers. In het beheerplan civieltechnische kunstwerken 2020-2025 staan de uitgangspunten en randvoorwaarden voor het onderhoud.

Ontwikkelingen

Naar aanleiding van baggerwerkzaamheden dienen er op verschillende locaties grondkeringen geplaatst te worden. Dit om het talud van de watergang, de berm van de weg en de constructie van de weg te kunnen waarborgen.

Financiën

In 2024 is er € 34.000 beschikbaar voor klein onderhoud. Dit budget is bedoeld voor inspecties, reinigingen en kleine herstelmaatregelen. Het gaat om jaarlijks terugkerende kosten. Voor groot onderhoud is er in 2024 een bedrag van € 49.000 begroot. Het kan gebeuren dat niet uitgevoerd onderhoud uit eerdere jaren hieraan wordt toegevoegd. Bij groot onderhoud gaat het om het vervangen van voegovergangen, grootschalig herstel van betonconstructies (bruggen) en grootschalig herstel van de duikers. Groot onderhoud betalen we uit deze voorziening. Deze kosten komen niet jaarlijks voor. Jaarlijks wordt € 85.000 uit de exploitatie gestort in de voorziening civiele kunstwerken. Hierdoor is de voorziening toereikend om het onderhoudsprogramma uit te voeren. Bij het vaststellen van het integraal beheerplan openbare ruimte is voor de vervanging van civiele kunstwerken € 910.000 beschikbaar gesteld. Het gaat hierbij om de periode 2020-2025.

Gebouwen

Beleidskaders

Algemeen

Op 26 januari 2021 stelde u de geactualiseerde Meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) gemeentelijk vastgoed vast. Daarmee is de basis gelegd voor het professioneel beheer en onderhoud van het gemeentelijk vastgoed voor de komende vier jaar. Bij de begrotingsbehandeling 2022 heeft u ingestemd met het ZBB-besluit om in 2024 een bezuiniging van € 631.531 te realiseren op de kosten voor het beheer en onderhoud van het gemeentelijk vastgoed. Om een en ander verder te kunnen uitwerken heeft u in mei 2023 ingestemd met het Uitwerkingskader vastgoed en accommodaties. Op grond van het uitwerkingskader is de planning van de realisatie van de bezuiniging bijgesteld naar uiterlijk 31 december 2026.

Bestaand vastgoedbeleid

1. Het hebben van vastgoed is geen doel op zich. Vastgoed is een middel en ondersteunend aan maatschappelijke/gemeentelijke beleidsdoelstellingen;
2. De vraag is leidend, niet het aanbod. Er wordt een functiescheiding gehanteerd tussen centraal vastgoedmanagement (portefeuillebeheer) en sociaal-, maatschappelijk- en ruimtelijk beleid, waar de vastgoedvraag bepaald wordt;
3. Vastgoed blijft uitsluitend in eigendom als dit van strategisch belang is en/of bijdraagt aan een gemeentelijke beleidsdoelstelling; het overige vastgoed wordt verkocht tegen marktconforme prijs of gesloopt;
4. Het gemeentelijke vastgoed onderhouden we op het kwaliteitsniveau 3. Dit wil zeggen dat we onze panden in sobere, maar doelmatige staat in stand houden;
5. Het huidige MJOP (2021 t/m 2035) werken we jaarlijks bij aan de hand van het gepland onderhoud. Eens per vier jaar actualiseren we het MJOP. De kosten voor het uitvoeren van groot/planmatig onderhoud zijn opgenomen in een voorziening;
6. Het MJOP vormt de basis voor het verduurzamen van de gemeentelijke panden. De natuurlijke vervangingsmomenten zijn momenten, waarop we krediet aanvragen voor duurzaamheidsinvesteringen die we niet vanuit de voorziening bekostigen (te denken aan zonnepanelen en extra isolatie). Hierbij clusteren we investeringen zo veel mogelijk;
7. Bij nieuwe of actualisatie van bestaande huur- of gebruikersovereenkomsten hanteren we bij de demarcatie van eigenaars- en gebruikersonderhoud het model van de Raad van Onroerende Zaken (ROZ) als uitgangspunt;
8. Voor gebruik van gemeentelijk vastgoed wordt een marktconforme, minimaal kostprijsdekkende huur (kpdh) gehanteerd. Leidend is de Wet markt en overheid. In de raadsvergadering van 9 december 2014 nam uw raad een algemeen belang besluit waarin economische activiteiten staan genoemd waarvoor geen kostprijsdekkende huur geldt;
9. Bij de berekening van de kpdh passen we de methode van netto contante waarde toe. Een andere naam hiervoor is Discounted Cashflow-methode;
10. Voor het bepalen van de marktconforme huur geldt de grondprijzenbrief die het college jaarlijks vaststelt dan wel een taxatie van een onafhankelijke makelaar/ taxateur.

Ontwikkelingen

Het uitwerkingskader voor vastgoed en accommodaties richt zich op al het gemeentelijk vastgoed dat in eigendom is van de gemeente, zoals gronden, monumenten, cultureel erfgoed, woningen, schuurtjes, maatschappelijk vastgoed (accommodaties) en overig vastgoed. Het verkopen van gemeentelijk vastgoed om de bezuinigingsopgave (ZBB) te realiseren is geen doel op zich. Verkoop is een mogelijkheid om daar invulling aan te geven. Er kan echter ook voor worden gekozen om, daar waar mogelijk, het beheer en onderhoud op afstand te plaatsen en te beleggen bij externe partijen, het onderhoud te versoberen, het gebruik te intensiveren (efficiency) of de inkomsten op het vastgoed te vergroten.

Ten aanzien van de maatschappelijke accommodaties wordt per kern het gesprek gevoerd met inwoners en stakeholders en worden scenario's uitgewerkt die beschrijven waarom we welke accommodaties in stand willen houden en op welke wijze. De uitkomsten van dit traject vormt de basis voor verdere besluitvorming.

De onder in punt 8 genoemde raadsbesluit van 9 december 2014 is inmiddels verouderd en dient formeel te worden herijkt. Het toen door de raad genomen 'algemeen belang besluit' past niet meer in de huidige tijdgeest, sluit niet aan op onze grondprijzenbrief, de laatste jurisprudentie inzake Didam, de Wet Markt en Overheid en staat haaks op onze bezuinigingsopgave. De rekenkamer gaf onderstaand hierbij het volgende advies: "Wat betreft het "Financieel in control komen" is de aanbeveling om de methode voor de kostprijsdekkende huur (DCF-methode) verder uit te werken, conform de vaststelling in de Programma begroting. Daarbij dan ook de kostprijsdekkende huren gaan berekenen en in rekening brengen bij de huurders. Een Algemeen Belang besluit om het rekening brengen van de kostprijsdekkende huur te omzeilen kan niet zonder meer. Nader inzicht in de kostprijs is gezien de Wet Markt en Overheid en het toezicht daarop door de Autoriteit Consument en Markt (ACM) aan te bevelen."

Het betreft de navolgende vastgoeduitgiften en betreft nagenoeg al het gemeentelijk vastgoed:

- exploitatie binnen- en buitensportaccommodaties;
- exploitatie (verhuur) maatschappelijk vastgoed;
- faciliteren van speeltuinvoorzieningen;
- verhuur van grond (volkstuinten);
- verhuur woningen en woonwagens/standplaatsen;
- erfpacht- en opstalrechten;
- verhuur ruimten gemeentehuis (fractievergaderingen en exposities);
- antikraak panden.

Financiën

Op basis van het meerjarenonderhoudsplan 2021-2035 en de voorlopige opgave van het geactualiseerde meerjarenplan is de structurele onderhoudslast bepaald van € 520.000. De onderverdeling is als volgt:

- Regulier onderhoud € 112.000 voor contractonderhoud en storingen (exploitatie).
- Groot onderhoud € 408.000 (voorziening).

Risico's

- In de onderhoudsvoorziening is geen dekking opgenomen voor renovatie, vervanging, uitbreiding van de panden en eventuele nieuwbouw. Ook is er geen dekking opgenomen voor extra (bovenwettelijke) duurzaamheidsmaatregelen;
- In het nieuwe meerjarenonderhoudsplan is geen onderhoudsvoorziening opgenomen voor dorpshuizen, die geen eigendom zijn van de gemeente. Dit mag niet volgens onze begrotingsvoorschriften.

Groen

Beleidskaders

Op basis van het beheerplan groen voeren we jaarlijks onderhoudswerkzaamheden uit aan ons openbaar groen. Bij de uitvoering hanteren we de uitgangspunten en randvoorwaarden die vastliggen in het beheerplan Groen 2020-2025.

Openbaar groen is een belangrijke schakel bij de inrichting van de openbare ruimte. Het groen zorgt er niet alleen voor dat onze inwoners een prettige woonomgeving hebben, maar het draagt ook bij aan het behalen van onze ambities op het gebied van het vergroten van de biodiversiteit en opgaven zoals Duurzaamheid en Kerngericht werken. Goed beheer van het openbaar groen is daarbij essentieel. Een doelmatige en efficiënte werkwijze zorgt ervoor dat het groenareaal een verzorgde uitstraling heeft en langdurig in stand wordt gehouden.

De actuele beleidskaders staan in het 'beleidsplan groen 2020-2025'. Het beleidsplan is één van de onderdelen in de oplegnotitie van de beheerplannen 'integraal overzicht beheerplannen openbare ruimte 2020' en dient als voortgezet kader voor de periode 2020 tot en met 2025. Het beheerplan Groen 2020-2025 is één van de onderleggers van deze oplegnotitie. Het kwaliteitsniveau is vastgesteld op het niveau Basis. De toegepaste beheersystematiek is gelijk aan de ontwikkelde beheersystematiek openbare ruimte van de CROW.

Ontwikkelingen

- In de bestrijding van de invasieve exoten, zoals de Duizendknoop, Berenklaauw volgen we de regio in het op te stellen beleid. Deze exoten zijn in onze gemeente nog geen urgent probleem. We monitoren de aanwezige locaties, mogelijke uitbreiding kan leiden tot extra kosten;
- De eikenprocessierups kende een explosieve groei vanaf 2018, voor de bestrijding hebben wij extra budget ingezet. Risico is een verhoging van de huidige plaag druk, waardoor er nog meer budget nodig is om de volksgezondheid te waarborgen. Er wordt hierop gemonitord.

Financiën

- Voor onderhoud is structureel ruim € 1.600.000 beschikbaar. Dit budget is bedoeld voor onder andere dagelijks groenonderhoud en ingrijpend onderhoud (snoeien en maaien);
- We maken voor groot onderhoud geen gebruik van een voorziening. Een voorziening is bedoeld om de lasten die door de jaren heen fluctueren op te vangen. Het onderhoud is gelijkmatig over de jaren te verspreiden. Een voorziening is daarom niet nodig;
- Er is door u in mei 2020 € 382.000 beschikbaar gesteld om het achterstallig onderhoud op te pakken. Dit bedrag is gestort in een voorziening. In 2023 zijn de kernen Lienden, Ingen, Kerk-Avezaath en Zoelen gerealiseerd. In 2024 komen vier andere kernen aanbod.

Openbare verlichting

Beleidskaders

De beleidskaders staan in het beleidsplan 'licht in de openbare ruimte 2020-2025'. Dit beleidsplan en het beheerplan openbare verlichting zijn onderdelen van de oplegnotitie van de beheerplannen 'integraal overzicht beheerplannen openbare ruimte 2020'. Het kwaliteitsniveau is vastgesteld op het niveau 'aandacht'.

We voeren jaarlijks onderhoudswerkzaamheden uit aan de openbare verlichting. We kijken hiervoor naar de meerjarenplanningen. In het 'beleidsplan licht in de openbare ruimte 2020-2025' staan de uitgangspunten en randvoorwaarden voor het onderhoud. We hebben in de gemeente Buren ongeveer 4.300 lichtpunten.

Ontwikkelingen

In 2024 blijven we armaturen vervangen naar ledverlichting conform ons beleid. Bij einde technische levensduur of schade.

Financiën

Structureel is er € 229.200 beschikbaar. Dit bedrag is bedoeld voor energie- en netwerkkosten en onderhoudsmaatregelen.

We maken voor groot onderhoud geen gebruik van een voorziening. Een voorziening is bedoeld om de uitgaven die door de jaren heen veranderen op te vangen. Het onderhoud is gelijkmatig over de jaren te verspreiden. Een voorziening voor groot onderhoud is daarom niet nodig.

Voor de periode 2020-2025 is € 570.250 beschikbaar voor de vervanging van masten en/of armaturen. Een mast heeft een levensduur van 40 jaar en een armatuur van 20 jaar. Het aantal te vervangen armaturen en masten wisselt per jaar. In 2022 is de achterstand voor het vervangen van de masten en armaturen bijgewerkt. Hiervoor was een bedrag van € 293.000 beschikbaar. Dit bedrag maakt onderdeel uit van het totale bedrag van € 570.250.

Riolering en water

Beleidskaders

De beleidskaders staan in de oplegnotitie van de beheerplannen 'integraal overzicht beheerplannen openbare ruimte 2020'. Het beheerplan riolering 2020-2025 is daar één van de onderdelen van. Riolering en water zorgt voor de volksgezondheid en droge voeten. Er zijn drie wettelijke zorgplichten:

- afvalwater;
- hemelwater en;
- grondwater.

Ontwikkelingen

De prijsontwikkeling van energie, bouwstoffen en loonkosten beïnvloeden de kosten van de maatregelen. We volgen de projectkosten nauwlettend en bij afwijkingen nemen we passende maatregelen. In de herziening van het beheerplan in 2025 houden we rekening met de prijsstijgingen.

Financiën

De kosten voor het rioolbeheer betalen we volledig uit de rioolheffing. Dit is een jaarlijks bedrag van ruim € 3 miljoen. Daarnaast vullen we met dit bedrag de volgende drie voorzieningen:

- Het gemeentelijk rioleringsplan: met deze voorziening zorgen we voor een gelijkmatige ontwikkeling van het tarief van de rioolheffing.
- De vervanging van de riolering: met deze voorziening sparen we voor toekomstige rioolvervanging. Door te sparen voor toekomstige rioolvervangingen, voorkomen we rentelasten.
- Het groot onderhoud aan de riolering: deze voorziening gebruiken we voor renovatie van de rioolgemaal. Hiermee zorgen we ervoor dat de jaarlijkse uitgaven voor de begroting ongeveer gelijk zijn.

De vierde voorziening is voor de maatregelen om de kernen neerslagbestendig te maken. Hiertoe heeft u in oktober 2022 besloten. Het maakt deel uit van het uitvoeringsplan klimaatadaptatie deel 1.

De voorzieningen riolering en water zijn voor nu voldoende om het vereiste onderhoud en de maatregelen uit te voeren.

Wegen

Beleidskaders

De beleidskaders staan in het integraal beleidsplan openbare ruimte. Het beheerplan wegen 2020-2025 is één van de onderdelen van dit integrale plan. In 2020 is het onderhoudsniveau vastgesteld op niveau 'basis'.

We voeren jaarlijks onderhoudswerkzaamheden uit aan de wegen. In het beheerplan wegen 2020-2025 staan de uitgangspunten en randvoorwaarden die we gebruiken voor de uitvoering.

Ontwikkelingen

- In het bezuinigingstraject ZBB is in 2021 besloten dat het onderhoudsniveau tijdelijk is aangepast op onderhoudsniveau 'laag'. Dit voor de jaren 2021, 2022 en 2023. Vanaf 2024 geldt onderhoudsniveau 'basis'.
- De grondstof benodigd voor de wegenbouw zijn moeilijker te verkrijgen.

Financiën

In 2024 hebben we voor wegen een bedrag van € 2.705.000 (inclusief indexering en areaaluitbreiding). De uitvoering van het onderhoud betalen we uit de voorziening wegen. Door een jaarlijkse inspectie van de wegen weten we welke wegen onderhoudswerkzaamheden nodig hebben. Omdat de uitgaven per jaar veranderen, gebruiken we de voorziening wegen om de jaarlijks in hoogte verschillende uitvoeringskosten op te vangen. De voorziening is voldoende om het onderhoudsniveau 'basis' uit te voeren. Het gaat alleen om groot onderhoud. Er is geen achterstallig onderhoud.

Financiering

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is de raad te informeren over het financieringsbeleid (Treasury) en de daarmee samenhangende financiële risico's.

Het gemeentelijke financieringsbeleid is vastgelegd in het Treasurystatuut. Dit statuut is gebaseerd op de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido). Een belangrijk uitgangspunt van deze wet is dat een gemeente voorzichtig moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's. Hiervoor gelden als wettelijke normen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm op langlopende leningen.

Decentrale overheden zijn verplicht om deel te nemen aan het Schatkistbankieren. Dit houdt in dat we verplicht zijn om de overschotten van de bankrekeningen onder te brengen bij het Rijk. Deze verplichting geldt vanaf een drempelbedrag.

Ontwikkelingen

De afgelopen jaren was de rente laag. Medio 2022 besloot de Europese Centrale Bank (ECB) de rentetarieven voor het eerst sinds lange te verhogen. Op 2 augustus 2023 heeft de ECB de rentetarieven wederom verhoogd. De ECB ziet de rest van het jaar af van het verhogen van de rente. De verwachting is dat in maart 2024 de rente gaat dalen.

Op korte en middellange termijn ondervinden wij hier nog weinig hinder van. We verwachten voor de komende jaren een financieringsoverschot. Dat betekent dat we ons voorlopig nog niet op de kapitaalmarkt gaan begeven.

In 2024 hanteren we de volgende rentetarieven

- Rente investeringen 0,25%
- Rente grondexploitaties 0,25%

Risico's

Het verloop van de rente is onzekerheid. Een hogere rente op een mogelijk nieuwe lening leidt tot hogere exploitatielasten. We houden ons aan de wettelijke normering voor de kasgeldlimiet en de renterisiconorm en houden onze meerjarige financieringsbehoefte actueel.

Schatkistbankieren

Als gemeente zijn we verplicht om dagelijks ons overtollige saldo onder te brengen bij het Rijk. In deze 'schatkist' liggen alle overtollige financiële middelen van de verschillende gemeenten. Het drempelbedrag wordt bepaald aan de hand van het begrotingstotaal. Als gemeente mogen we niet meer dan 2% op de bank hebben staan met een minimum van € 1 miljoen. Het overschot wordt dagelijks automatisch overgemaakt naar de schatkist van het Rijk.

Schatkistbankieren bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027
Begrotingstotaal	76.700	77.844	72.728	71.673	71.158
Vastgesteld percentage	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Drempelbedrag	1.534	1.557	1.455	1.433	1.423

Leningenportefeuille

In onderstaand overzicht volgen we de stand van onze langlopende leningen. Jaarlijks lossen we af en neemt onze schuldpositie af. Voorlopig hebben we geen financieringsbehoefte die we met langlopende leningen moeten financieren.

Leningenportefeuille Bedragen x 1000	2024	2025	2026	2027
Raming leningenportefeuille 1 januari	€ 12.950	€ 10.350	€ 8.550	€ 6.750
Nieuwe langlopende leningen	€ -	€ -	€ -	€ -
Aflossingen	€ 2.600	€ 1.800	€ 1.800	€ 1.500
Raming leningenportefeuille 31 december	€ 10.350	€ 8.550	€ 6.750	€ 5.250

De verwachte financieringsbehoefte neemt de komende jaren toe. Dit komt onder meer door flinke investeringen zoals de vernieuwbouw van de school in Buren en het nieuwe gemeentehuis in Maurik. In onderstaande opzet is het geld dat we vanwege Schatkistbankieren bij het Rijk hebben uitstaan niet opgenomen. Ten tijde van opstellen van de begroting bedraagt het bedrag afgerond € 23 miljoen. Als we hier rekening mee houden verwachten we de komende jaren geen leningen aan te hoeven trekken. Het verdient wel onze aandacht de komende jaren.

Financieringsbehoefte Bedragen x 1000	Werkelijk 1-01-23	Begroot 1-01-24	Begroot 31-12-24	Begroot 31-12-25	Begroot 31-12-26	Begroot 31-12-27
Investeringen						
Materiële vaste activa	35.685	31.076	33.643	40.691	51.666	51.069
Financiële vaste activa	190	190	190	190	190	190
Onderhanden werk	2.341	903	0	0	0	
Totaal investeringen	38.216	32.169	33.833	40.881	51.856	51.259
Financieringsmiddelen						
Reserves	21.440	21.330	20.767	23.232	22.798	21.837
Voorzieningen	17.611	15.565	14.939	13.955	13.010	14.640
Langlopende leningen	15.631	13.031	10.431	8.631	6.831	5.331
Totaal financiering	54.682	49.926	46.137	45.818	42.639	41.808
Financieringssaldo	16.466	17.757	12.304	4.937	-9.217	-9.451

Rente

De methode van rentetoerekening is voorgeschreven door de commissie Besluit Begroten en Verantwoorden. Via deze methode wordt de betaalde rente omgeslagen over de investeringen. In de begroting 2024 houden we rekening met een totaalbedrag aan toegerekende rente naar alle taakvelden.

Onderstaand schema geeft inzicht in de rentelasten, de toerekening van de rentelasten en het renteresultaat.

Renteschema Bedragen in € (niet x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
De externe rentelasten over de lange financiering	19.811	10.807	2.061	486	0
De externe rentelasten over de korte leningen	0	7.223	6.858	6.222	5.996
De externe rentebaten (idem)	-285	-285	-285	-285	-285
Saldo rentelasten en rentebaten	19.526	17.745	8.634	6.423	5.711
De rente doorberekening de grondexploitatie	23.410	20.161	0	0	0
De rente doorberekening van projectfinanciering	0	0	0	0	0
De rentebaat van doorverstrekte leningen	0	0	0	0	0
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	23.410	20.161	0	0	0
Rente over eigen vermogen	0	0	0	0	0
Rente over voorzieningen	0	0	0	0	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen interne rente	0	0	0	0	0
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-82.576	-109.096	-105.595	-128.664	-142.767
Renteresultaat op het taakveld Treasury	-63.050	-91.351	-96.961	-122.241	-137.056

Uit bovenstaand schema valt het volgende op te maken:

1. De totale rentelasten over de huidige leningen bedragen € 10.807.
2. Om in 2024 alle uitgaven te kunnen betalen verwachten we geen lang geld te hoeven lenen. De rentelasten rekening-courant wordt begroot op € 7.223.
3. De totale rentebaten worden begroot op € 250, zodat de netto rentelast € 17.745 bedraagt.
4. € 20.161 rekenen we toe aan grondexploitatie Doejenburg II (0,25% van de boekwaarde).
5. We doen niet aan projectfinanciering. We rekenen dus geen rente toe aan specifieke projecten.
6. De resterende netto rentelast bedraagt € 109.096. De boekwaarde van de activa bedraagt 1/1 € 31.266.000. De omslagrente is daarmee 0,35%.
7. Het bij de begroting (voor)gecalculeerde omslagrentepercentage mogen we binnen een marge van 0,5% afronden. In de begroting is gerekend met een begroot omslagpercentage van 0,25% conform eerder bepaald bij de kadernota 2024.

8. Het renteresultaat bedraagt € 91.351 (het verschil tussen de 0,25% en 0,35%). Dit bedrag komt ten gunste van het begrotingssaldo.

Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het Treasurybeleid zijn renterisico's, kredietrisico's en koersrisico's. Hieronder lichten we toe in hoeverre deze risico's zich in Buren voordoen en hoe we deze risico's beheersen.

Renterisico

Een renteaanpassing kan een direct effect hebben op onze begroting. Voor de beheersing van het renterisico hanteert de wet Fido twee normen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

Over het algemeen zijn kortlopende leningen (kasgeld) goedkoper dan langlopende leningen en dus op korte termijn financieel aantrekkelijk. Op de lange termijn is er dan een renterisico, immers er is een kans dat de herfinanciering duurder uitpakt.

De kasgeldlimiet is gelimiteerd op 8,5% van het totaal van het begrotingstotaal. Wanneer deze limiet langer dan twee aangesloten kwartalen overschreden wordt, moeten we (een deel van) de kortlopende schuld omzetten naar een langlopende lening.

Kasgeldlimiet					
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
Begrotingstotaal	76.700	77.844	72.728	71.673	71.158
Vastgesteld percentage	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Kasgeldlimiet	6.520	6.617	6.182	6.092	6.048
Gemiddelde korte schuld	0	0	0	0	0
Gemiddelde korte middelen	0	7	7	6	6
Gemiddelde netto korte schuld	0	7	7	6	6
In % van de begroting	0,00%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	6.520	6.610	6.175	6.086	6.042

Conclusie

We verwachten niet dat we de komende jaren moeten herfinancieren. Het renterisico is daarmee klein. De lasten genoemd bij gemiddelde korte middelen betreft rekening courant kosten. Vanwege de hoeveelheid ruimte brengen we 2024 niet per kwartaal in beeld.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van de langlopende leningen te beheersen. Hoe meer de aflossing van schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting is voor rente schokken. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm					
<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
Begrotingstotaal	76.700	77.844	72.728	71.673	71.158
Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	15.340	15.569	14.546	14.335	14.232
Aflossing op vaste schulden	2.600	2.600	1.800	1.800	1.500
Ruimte onder risiconorm	12.740	12.969	12.746	12.535	12.732

Conclusie

We vallen ruim onder de norm en beheersen daarmee het renterisico. De begroting is niet gevoelig voor rente schokken.

Kredietrisico's

We lopen financieel risico als we leningen aan derden verstrekken en als we garant staan voor leningen voor derden. Voor de beheersing van het kredietrisico is inzicht in de verstrekte leningen en garantstellingen nodig. In de financiële verordening en het Treasurystatuut is bepaald dat uitzettingen en garanties alleen plaatsvinden als we daarmee de publieke taak dienen.

Bij de voetbalverenigingen BZS, SCR en ISC is een lening afgesloten die door ons als gemeente wordt gewaarborgd. Ook bij Zorgcentra De Betuwe, de vereniging het Groene Kruis en Regionaal Archief Rivierenland (gedeeltelijk) loopt een door de gemeente gewaarborgde lening. In 2024 gaat het in totaal om € 2.815.000. De komende vier jaar daalt het bedrag waarvoor we waarborgen naar € 2.355.000.

Koersrisico's

Hier gaat hier om het risico dat de financiële activa in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen. In Buren is dit risico klein. Tijdelijk overtollig geld wordt conform de regels van het Schatkistbankieren ondergebracht bij het Rijk via een rekening-courant. Verder hebben we een aandeel in de Bank der Nederlandse Gemeenten en Vitens. De omvang van het aandeel is gering. In de begroting 2024 houden we rekening met een structureel dividend van € 60.000.

Bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoering is ondersteunend aan de activiteiten die de gemeente uitvoert en is daarom mede bepalend voor de kwaliteit daarvan. Dit betekent dat de kwaliteit en omvang van de gemeentelijke bedrijfsvoering, maar ook faciliteiten als bijvoorbeeld huisvesting en automatisering indirect invloed hebben op het behalen van de gewenste doelen.

Beleid en beleidskaders

zie Bijlage: overzicht beleidskaders per programma onderdeel bedrijfsvoering

Ontwikkelingen/ risico's

Wij zien als gemeente steeds meer (complexe) taken op ons afkomen. Nieuwe en/of veranderende wetgeving op het gebied van Omgevingswet, wonen, duurzaamheid, digitalisering, informatiehuishouding, jeugd en Wmo zorgen voor extra werk. Dit geschiedt deels zonder dat hier vanuit het Rijk (financiële) middelen tegenover staan. Daarnaast zien we een arbeidsmarkt die krap is, waardoor werknemers het voor het kiezen hebben.

Ook zien wij de toenemende eisen op het gebied van digitalisering. Digitalisering is meer dan het hebben van goede systemen. Het vraagt bijvoorbeeld ook dat processen op orde zijn en om het ontwikkelen van vaardigheden. Dit naast de doorontwikkeling van kerngericht werken en onze dienstverlening.

Conclusie

Bedrijfsvoering blijft in ontwikkeling. We werken aan een continue verbetering ervan, waarbij we ons bewust zijn van onder andere de kwetsbaarheid op het gebied van ICT en de personele bezetting. We investeren in informatievoorziening, informatieveiligheid en bewustzijn om de risico's te verminderen. We blijven ons inzetten op het binden, boeien en behouden van onze medewerkers. Graag werken we vanuit het principe van vertrouwen en in de "geest" van de wet om ruimte te geven aan de samenleving. We voeren een gezond financieel beleid waarbij we streven naar een structureel sluitende meerjarenbegroting. Ten aanzien van communicatie sluiten we in 2024 nog meer aan op de behoefte van onze inwoners, bedrijven, college en organisatie van onze gemeente.

Personeel en organisatie

Omschrijving

HR adviseert en ondersteunt de directie, de managers en de medewerkers op het gebied van personeel en organisatie.

Doelstelling

- Voldoen aan de ambities uit het coalitieakkoord 'Samen voor het Buren van morgen'.
- Zorgen voor een vitale organisatie met vitale medewerkers die uitvoering kan geven aan de wettelijke taken, aan de politieke en bestuurlijke ambities en een organisatie die zich voor kan bereiden op maatschappelijke ontwikkelingen die komen gaan.
- Een toekomstbestendige organisatie neerzetten die past binnen de toekomstvisie 'groei met een beetje bruis' waarin inhoudelijke opgaven opgepakt kunnen worden. Denk aan wonen, transformatie sociaal domein, duurzaamheid, economie, kerngericht werken.
- Een aantrekkelijke werkgever zijn die in staat is goede medewerkers aan te trekken en te behouden

Activiteiten 2024

De toekomstvisie en het coalitieakkoord zijn de basis voor wat we gaan doen in 2024:

Binden, boeien en behouden van medewerkers

Door de blijvende krapte op de arbeidsmarkt blijven we ons inzetten op het binden, boeien en behouden van onze medewerkers. We sturen op een goede balans tussen resultaatgerichtheid, het streven naar ambities en ruimte bieden aan persoonlijke ontwikkeling. We zijn trekker van het FOCUS-traject, het organisatieontwikkelingstraject dat toewerkt naar de medewerker van de toekomst, die klaar is voor 'Samen voor het Buren van morgen'. We zetten extra in op een eigen recruiter, werken verder aan digitalisering in ons e-HRM-systeem en gaan medewerkers en leidinggevers ondersteunen bij ziekteverzuimbegeleiding volgens de Wet Verbetering Poortwachter. Hiermee besteden we gericht aandacht aan het terugdringen van ziekteverzuim.

Automatisering

Omschrijving

In het beleidsplan I&A 2021-2025 zijn de beleidsuitgangspunten voor informatisering en automatisering vastgelegd. In het uitvoeringsprogramma I&A 2021-2025 staat hoe we uitvoering geven aan de beleidsuitgangspunten. Met deze plannen ondersteunen we de (digitale) dienstverleningsambities van de organisatie. Door de datadiefstal in april 2022 zijn extra maatregelen noodzakelijk gebleken. Die zijn in een apart actieplan samengevat en worden tot eind 2024 uitgevoerd.

Doelstelling

Creëren van een helder en overzichtelijk informatielandschap en de basis op orde brengen. Op een veilige manier ondersteunen van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven door automatisering en digitalisering.

Activiteiten 2024

- In 2024 geven we een vervolg aan de pilot track and trace die in 2023 is gestart. De eerste processen kunnen d.m.v. statusinformatie worden gevolgd.
- Opstellen van een nieuw I&A plan voor 2025 e.v.
- Realiseren van het informatie- en automatiseringsplan.

Informatievoorziening

Omschrijving

In het kader van informatieveiligheid en privacy zorgen we dat de gegevens van de gemeente betrouwbaar, juist en volledig zijn; controleren we de beveiliging van gegevens en controleren en stimuleren we het veilige en juiste gebruik van gegevens.

Doelstelling

We gebruiken (persoons-) gegevens veilig en juist. Onze systemen zorgen ervoor dat we veilig werken en gegevens uitwisselen. We voldoen aan de landelijke normen en vereiste audits, zoals ENSIA.

Activiteiten 2024

- Uitrollen van een systematische, aantrekkelijke e-learning voor de hele organisatie zoals besloten naar aanleiding van het rapport van Hunt & Hackett over de datadiefstal in 2022.
- Continue verder verbeteren van de BIO-maatregelen en de mate waarin de organisatie voldoet aan landelijke richtlijnen als ENSIA en NIB2 (de opvolger van BIO)
- Blijven voldoen aan de landelijke normen en audits.

Huisvesting en facilitaire ondersteuning

Omschrijving

Huisvesting

Bij huisvesting gaat het om het onderhoud, de beveiliging, het organiseren en faciliteren van het hybride werken en de inrichting van het gemeentehuis.

Facilitaire zaken

Bij facilitaire zaken gaat het om de het organiseren en faciliteren van zowel interne als externe bijeenkomsten, catering, postzaken en drukwerk.

Doelstelling

- Een veilige en efficiënte (werk)omgeving bieden aan de gemeenteraad, het college, de medewerkers, de inwoners en de bezoekers van de gemeente.
- Het bieden van goede efficiënte interne dienstverlening en het zorgen voor representatieve interne en externe bijeenkomsten.

Activiteiten 2024

- Het verder uitwerken van het huisvestingsplan met betrekking tot het nieuwe gemeentehuis. Criteria ontwikkelen met betrekking tot hybride werken (wat, waar, wanneer en hoe).
- Uitwerken van een plan voor het nieuwe gemeentehuis hoe interne en externe bijeenkomsten gefaciliteerd kunnen worden.
- Met betrekking tot het huidige gemeentehuis: kritisch kijken naar efficiency met betrekking tot postzaken en drukwerk.

Communicatie

Omschrijving

De communicatieadviseurs ondersteunen de gehele organisatie bij interne en externe communicatie.

Doelstelling

- We zetten in 2024 in op tijdige en juiste communicatie richting alle relevante doelgroepen waarbij het strategisch communicatieplan het uitgangspunt is.

Activiteiten 2024

- Het uitvoeren van het nieuwe interne en externe communicatiebeleid.
- Het uitvoeren van het nieuwe sociale mediabeleid waarin we meer inspelen op de informatiebehoefte van de inwoners.
- We gaan verder met het versterken van de positie van communicatie binnen de gemeentelijke organisatie.
- We adviseren en ondersteunen bij de communicatie over grote projecten, die aansluiten bij de communicatieprioriteiten van het college. Denk aan de nieuwbouw van het gemeentehuis, de woonopgave, de ontwikkeling van het omgevingsplan buitengebied en de beleidsontwikkeling inwonersparticipatie.

Financiën

Omschrijving

Elke gemeente heeft te maken met een planning- en controlcyclus (P&C-cyclus). Met deze cyclus maken we inzichtelijk in hoeverre we de gemeentelijke doelstellingen bereiken en welke (financiële) middelen daarvoor nodig zijn. Het is wettelijk verplicht voor de gemeente om binnen de P&C cyclus in ieder geval een begroting en een jaarrekening te maken. In Buren maken we naast de begroting en de jaarrekening ook een kadernota en twee bestuursrapportages.

Doelstelling

De gemeente 'in control' brengen. De gemeente is in control wanneer de juiste doelen zijn gesteld en deze doelen worden bereikt binnen de gemaakte afspraken zoals budget, tijd en eventuele aanvullende voorwaarden. De P&C-cyclus stelt de gemeenteraad in staat om hierop te sturen en bij te sturen.

Activiteiten 2024

- We ronden de aanbesteding van het nieuwe financiële systeem af en we starten met de implementatie van het nieuwe financiële systeem.
- We hanteren een evenwichtige planning en control planning. We bieden - in nauwe afstemming met de griffie - de documenten tijdig aan de auditcommissie en de gemeenteraad aan. We plannen voldoende tijd en ondersteuning voor de raadsleden.

Rechtmatigheidsverantwoording

Omschrijving

Met ingang van 2023 hebben we te maken met nieuwe wetgeving. De nieuwe wet regelt dat wij zelf aan de raad verantwoording afleggen over de rechtmatigheid waarmee onze inkomsten, uitgaven en de balans(mutaties) tot stand komen. Tot op heden deed de accountant dit.

Doelstelling

Rechtmatig handelen is voor een overheidsorganisatie vanzelfsprekend: wij moeten voldoen aan wet- en regelgeving. In de verantwoording tonen we dit aan voor de raad en onze inwoners.

Activiteiten 2024

Nader te bepalen.

Inkoop

Omschrijving

Aanbesteden (inkopen) doen we als we een 'werk' (bijvoorbeeld de aanleg van wegen), een 'levering' (bijvoorbeeld kantoorartikelen) of een 'dienst' (bijvoorbeeld advieswerkzaamheden) nodig hebben. De gemeente is bij het inkopen van leveringen, diensten en werk gebonden aan (Europese) aanbestedingswetgeving. Het proces om te komen tot de inhuur van medewerkers is uitbesteed aan de inhuurdesk van de Bedrijfsvoeringsorganisatie West Betuwe.

Doelstelling

- Rechtmatig en doelmatig inkopen waarbij aandacht is voor het monitoren en analyseren van de inkoopuitgaven.
- De inkoopprocessen verder professionaliseren en rechtmatigheid waarborgen.

Activiteiten 2024

- Verder professionaliseren van de inkoopfunctie van de gemeente
- Het regelmatig uitvoeren van een spendanalyse zodat we goed zicht hebben op de stand van zaken rondom doelmatig en rechtmatig aanbesteden.
- Het maken van een aanbestedingskalender zodat we meer planmatig te werken.

Verbonden partijen

Inleiding

Gemeenten werken steeds vaker samen in regionaal verband. Voor kleine gemeenten is de noodzaak om samen te werken vaak groot. Dit komt doordat de complexiteit van gemeentelijke taken toeneemt. Kennisdeling en schaalvoordelen kunnen bijdragen aan efficiënter bestuur en betere dienstverlening.

Een verbonden partij is een samenwerkingsvorm waarbij de gemeente een financieel en bestuurlijk belang heeft. Verbonden partijen kunnen we onderscheiden in gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen. We nemen deel aan zeven gemeenschappelijke regelingen en drie vennootschappen. Een gemeenschappelijke regeling (GR) is een publiekrechtelijke constructie op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), dit is de meest gebruikte vorm voor intergemeentelijke samenwerking in Nederland. Vennootschappen bestaan uit naamloze vennootschappen (NV) en besloten vennootschappen (BV).

Beleid(skaders)

- Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr)
- Nota verbonden partijen gemeente Buren
- Regionaal informatieprotocol Rivierenland

Externe ontwikkelingen

Er is een steeds grotere wens vanuit gemeenteraden om meer grip en sturing op verbonden partijen. Het gaat hierbij met name om de kaderstellende en controlerende rol van met name gemeenteraden. Op 1 juli 2022 is de nieuwe Wgr in werking getreden. Op 1 juli 2024 moeten alle uitgangspunten van de nieuwe Wgr zijn geïmplementeerd.

Risico's

We hebben een bestuurlijk en een financieel belang bij alle verbonden partijen. Dat betekent ook dat we te maken kunnen krijgen met bestuurlijke en financiële risico's. Bestuurlijke risico's gaan over de mate waarin we aangesproken kunnen worden op het functioneren van de verbonden partij. Het financiële risico gaat over de mate waarin de verbonden partij in staat is de eigen risico's op te kunnen vangen. Als de partij daar niet toe in staat is, ligt het risico bij de deelnemende gemeenten. Voor het in kaart brengen van de financiële risico's maken we gebruik van de begroting 2024 van de verbonden partijen. Verderop in deze paragraaf hebben we per verbonden partij het volgende in beeld gebracht:

- wat de financiële risico's zijn voor de verbonden partij;
- of het weerstandvermogen van de verbonden partij voldoende is om eventuele risico's op te vangen;
- er aanleiding is om in het risicoprofiel van de gemeente Buren rekening te houden met het financiële risico van de verbonden partij (gekwantificeerd in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing').

Conclusie

De gemeente Buren werkt in 2024 verder aan het versterken van de regionale samenwerking met de verbonden partijen. Behoud van onze zelfstandigheid is daarbij het uitgangspunt. Met een duidelijkere invulling van de opdrachtgevende rol richting de gemeenschappelijke regelingen willen we goede dienstverlening vanuit deze partijen waarborgen. In 2024 willen we onderzoeken hoe we nog beter in samenwerking met andere regiogemeenten kunnen zorgen voor het realiseren van de gemeentelijke doelen en plannen.

Overzicht verbonden partijen

Verbonden partijen Bedragen x € 1.000	Bijdrage		Vermogen	
	2023	2024	Eigen	Vreemd
Avri	3.114	3.564	1.317	40.298
GGD Gelderland Zuid	1.151	1.230	1.862	20.795
Omgevingsdienst Rivierenland	2.669	3.019	1.106	4.990
Regio Rivierenland	248	333	2.232	9.812
Regionaal Archief Rivierenland	304	337	7.595	7.595
Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	2.264	2.601	5.759	87.911
Werkzaak	1.952	2.020	3.259	27.431
BNG	-30	-30		
Vitens	-30	-30		

Gemeenschappelijke regeling

Gemeenschappelijke regelingen zijn samenwerkingsverbanden tussen gemeenten ter behartiging van een of meer bepaalde belangen van die gemeenten. Voor alle gemeenschappelijke regelingen geldt dat de gemeente Buren een financieel en bestuurlijk belang heeft. De gemeente Buren neemt deel aan zeven gemeenschappelijke regelingen:

- Avri
- Gemeentelijke Gezondheidsdienst Gelderland-Zuid (GGD)
- Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)
- Regio Rivierenland
- Regionaal Archief Rivierenland (RAR)
- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)
- Werkzaak Rivierenland

Avri	
Openbaar belang en doel	Het verwijderen van het huishoudelijk afval voor alle deelnemende gemeenten. Voor vier van de acht gemeenten, waaronder de gemeente Buren, doet Avri het onderhoud van de openbare ruimte (IBOR-taken).
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	Het samenwerkingsverband wordt gevormd door de gemeenten: Tiel, Culemborg, Zaltbommel, West Betuwe, Maasdriel, West Maas en Waal, Neder-Betuwe en Buren. Deelname is niet verplicht.
Bestuurlijk belang	Het bestuur van Avri bestaat uit het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter. Het algemeen bestuur bestaat uit acht leden. De gemeenteraden wijzen één lid aan per gemeente. Dat kan een raadslid, de voorzitter van de raad of een wethouder zijn. De gemeente Buren wordt op dit moment vertegenwoordigd door wethouder J.P. Neven. Ieder lid heeft één stem. Het dagelijks bestuur bestaat uit drie leden. De gemeente Buren levert via wethouder J.P. Neven de voorzitter van zowel het dagelijks bestuur als het algemeen bestuur.
Programma's	2. Fysieke leefomgeving
Ontwikkelingen	Algemeen - Avri werkt in 2024 aan haar financiële stabiliteit. Dat doen ze door de bedrijfsvoering te verstevigen, risico's te beheersen en financiële weerstand voor de toekomst op te bouwen. Afval - Momenteel worden voorbereidingen getroffen voor de gescheiden inzameling van incontinentiemateriaal. Dit zal een significante bijdrage leveren aan het terugbrengen van de hoeveelheid restafval en de doelstellingen op het gebied van duurzaamheid. - In oktober 2023 wordt door het AB besloten of de papierinzameling door verenigingen wordt stopgezet. Bij instemming zal een afbouwregeling in werking treden om de inkomstenderving bij verenigingen deels te compenseren. - Het Strategisch Koersplan, dat voortvloeit uit de Houtskoolschets, voorziet in de ontwikkeling van een circulair ambachtscentrum om vorm te geven aan de beleidsambities van Rijk en Provincie. IBOR - Eind 2023 wordt een tweetal bestekken, voor maaierwerkzaamheden en boombeheer, op de markt gezet. De kosten die deze werkzaamheden in 2024 met zich meebrengen zijn hierdoor op dit moment nog lastig in te schatten. - Het aantrekken van SW'ers voor groenbeheertaken blijkt steeds lastiger wat tot een stijging van de gemiddelde loonkosten leidt. - Vanaf 2024 stelt Avri een nieuw financieel systeem ter beschikking aan de deelnemende gemeentes. Dit systeem geeft realtime inzicht in de uitnutting van budgetten wat tot grip op uitgaven en kostenbeheersing moet leiden.
Risico's	Omvang risico's: 8,5 miljoen Grootste risico's: Doelvermogen nazorg stortplaats Ruim € 4,7 miljoen houdt verband met de stortplaats. De berekening van dit risico is gebaseerd op een overdracht van de stortplaats aan de provincie Gelderland in 2034. Op dat moment moet er voldoende vermogen beschikbaar zijn voor die overdracht. De accountant wijst de gemeenten erop dat het maximale risico binnen de GR Avri met betrekking tot de toekomstige overdracht van de stortplaats vele malen hoger is dan het ingeschatte risico.

	Grondstofprijzen De afgelopen jaren staan de markttarieven van verschillende grondstofstromen onder druk. Deze trend zorgt voor toegenomen financiële risico's en stijgende tarieven van de afvalstoffenheffing. Weerstandvermogen: 8,1 miljoen Onderdeel van risicoprofiel Buren: De weerstandsratio is 1. Volgens de criteria van Buren is de weerstandsratio voldoende. We houden hier rekening mee in het risicoprofiel van Buren.
--	--

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2027
Bijdrage gemeente	2.770	3.004	3.114	3.564	3.895
Resultaat					
Eigen vermogen	1.388	1.806	1.568	1.317	1.317
Vreemd vermogen	43.360	45.278	44.335	40.298	32.440

GGD Gelderland Zuid	
Openbaar belang en doel	De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van iedereen, met speciale aandacht voor risicogroepen. Dit doet ze door risico's voor de gezondheid te voorkomen en de gezondheid van alle inwoners te bevorderen.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	Gemeenten: Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel.
Bestuurlijk belang	Deelname is verplicht op basis van de Wet Publieke Gezondheid. De gemeente Buren is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder M. Bettink-Pierik. De stemverhouding in het algemeen bestuur wordt jaarlijks bepaald op basis van het inwonersaantal van de deelnemende gemeente en is één stem per 20.000 inwoners. Buren heeft 2 van de 35 stemmen.
Programma's	3. Sociaal Domein
Ontwikkelingen	Versterken pandemische paraatheid, organiseren publieke vaccinatievoorziening voor volwassenen, uitbreiding rijksvaccinatieprogramma (RVP), ontwikkelingen integraal zorgakkoord (IZA) en Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA), bovenregionale samenwerking Forensische Geneeskunde, gezondheid in de fysieke omgeving (Omgevingswet), inrichting toekomsttuinen i.r.t. Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming, faciliteren publieke gezondheidsbescherming voor Oekraïense vluchtelingen.
Risico's	Omvang risico's: De totale omvang van de risico's GGD GZ bedraagt € 4.587.000 Grootste risico's: De 10 grootste risico's van financiële omvang die de GGD GZ kan lopen betreffen: • CAO-wijzigingen • Prijsstijgingen • (fluctuaties in) Inkomsten • Cybercriminaliteit/beveiligingsincident • Epidemie • (toekomst) Veilig Thuis • Omgevingswet • Ziekteverzuim & Arbo • Arbeidsmarktkrapte • Niet naleven van wet- en regelgeving Weerstandsvermogen: Het weerstandsvermogen van de GGD GZ is € 2.220.000 Onderdeel van risicoprofiel Buren: De weerstandsratio is 0,48. Volgens de criteria van Buren is dit weerstandsratio ruim onvoldoende. We houden hier rekening mee in het risicoprofiel van de gemeente Buren.

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2027
Bijdrage gemeente	1.010	1.011	1.151	1.230	1.230
Resultaat	957	524	-527	-100	0
Eigen vermogen	2.081	2.547	1.962	1.862	1.762
Vreemd vermogen	28.765	22.217	20.903	20.795	18.608

Omgevingsdienst Rivierenland	
Openbaar belang en doel	Wij hebben de ODR opdracht gegeven de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) uit te voeren voor onze gemeente. Voor vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieu is deelname verplicht. Concreet betekent dit dat de ODR de volgende taken uitvoert: • het verlenen van bouw- en milieuvergunningen; • het toezicht houden op de uitvoering van deze vergunningen; • zo nodig handhaven (afdwingen dat de wet gevolgd wordt); • tot slot het verlenen van specialistisch advies aan de gemeente.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	Gemeenten: Buren, Neder-Betuwe, West Betuwe, Zaltbommel, Tiel, Maasdriel, West Maas en Waal en Culemborg.
Bestuurlijk belang	De gemeente Buren is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder J.P. Neven. We hebben twee stemmen in het algemeen bestuur, omdat we naast de milieutaken ook de bouwtaken onderbrachten bij de ODR. De VTH-taken zijn vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst tussen de gemeente Buren en de gemeenschappelijke regeling.
Programma's	2. Fysieke leefomgeving
Ontwikkelingen	• Samen met de gemeenten in Rivierenland, ketenpartners en andere omgevingsdiensten bereidt de ODR zich voor op de invoering van de nieuwe Omgevingswet en de nieuwe Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) op 1 januari 2024. • We verwachten dat het werven van personeel in 2024 lastig blijft. Daardoor is er een groeiende werkdruk en -voorraad bij de gemeente Buren en ODR. Ook de organisatie merkt de gevolgen van de groeiende werkdruk en -voorraad bij de ODR. Dit brengt financiële en bestuurlijke risico's met zich mee.
Risico's	Omvang risico's: € 645.865 Grootste risico's: • De invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). • Overschrijding van het aantal diensten die zijn afgesproken in de dienstverleningsovereenkomsten. Deze die niet worden niet gedekt door extra legesopbrengsten. Weerstandsvermogen: € 727.550 Onderdeel van risicoprofiel Buren: De weerstandsratio is 1,13. Volgens de criteria van Buren is de weerstandsratio voldoende. We houden hier geen rekening mee in het risicoprofiel van de gemeente Buren

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2027
Bijdrage gemeente	2.863	2.688	2.669	3.019	3.019
Resultaat	408	434			
Eigen vermogen	1.500	1.497	1.135	1.106	1.222
Vreemd vermogen	5.616	6.097	5.158	4.990	4.505

Regio Rivierenland	
Openbaar belang en doel	Regio Rivierenland behartigt de (gezamenlijke) belangen van de deelnemende gemeenten en voert gemeenschappelijke taken uit, onder andere van provinciaal en rijksbeleid. De regio ondersteunt de gemeenten in bestuurlijk, beleidsmatig en strategisch opzicht. De GR werkt samen met overheden, bedrijfsleven en andere partners om gemeenschappelijke doelstellingen te bereiken. Dit vooral onder de naam Fruitdelta. Verder voert de GR taken uit op basis van contracten met de gemeente(n) zoals inkoop van de Jeugdzorg en leerlingen- en jeugdvervoer.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling.
Deelnemende partijen	Het samenwerkingsverband wordt gevormd door de gemeenten: Tiel, Culemborg, Zaltbommel, Maasdriel, West-Betuwe, West Maas en Waal, Neder-Betuwe en Buren.
Bestuurlijk belang	Burgemeester H.M. Ostendorp vertegenwoordigd Buren in het algemeen bestuur. Het stemgewicht in dit bestuur wordt jaarlijks bepaald door te kijken naar het inwoneraantal van de deelnemende gemeenten. Buren heeft elf van de honderd stemmen. We dragen op basis van het inwoneraantal bij aan het programma regionale samenwerking. Er zijn er verschillende taken vastgelegd in afzonderlijke dienstverleningsovereenkomsten.
Programma's	5. Inwoners, bestuur en veiligheid
Ontwikkelingen	In 2024 stijgt de bijdrage aan de regio Rivierenland door toedoen van extra kosten voor de bedrijfsvoering. Het algemeen bestuur heeft op 12 juli 2023 de begroting van de Regio Rivierenland vastgesteld.
Risico's	Omvang risico's: € 474.000 Grootste risico's: De risico's van de Regio Rivierenland zijn op dit moment beperkt. Regio Rivierenland is een gemeenschappelijke regeling die taken uitvoert in opdracht van acht gemeenten. Het weerstandsvermogen van de regio wordt gevormd door het weerstandsvermogen van de afzonderlijke gemeenten. Niettemin zijn er redenen om ook binnen de Regio financiële weerstand op te bouwen. Op grond van wettelijke voorschriften is de regio verplicht voorzieningen te vormen voor kwantificeerbare risico's, verplichtingen en verliezen Weerstandsvermogen: €474.000 Onderdeel van risicoprofiel Buren: De weerstandsratio is 1. Volgens de criteria van Buren is de weerstandsratio voldoende. We houden hier geen rekening mee in het risicoprofiel van de gemeente Buren.

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2027
Bijdrage gemeente	226	242	248	333	344
Resultaat	9	11			
Eigen vermogen	2.787	3.169	2.417	2.232	1.947
Vreemd vermogen	14.597	???	12.187	9.812	8.999

Regionaal Archief Rivierenland

Openbaar belang en doel	Doel is het vervullen van de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis en draagt in die hoedanigheid zorg voor het beheer van de in de archiefbewaarplaats berustende archiefbescheiden van de deelnemers. Voert de taak van archivaris uit voor de deelnemende gemeenten. Vanuit dit hoedanigheid wordt toezicht gehouden op de uitvoering van het archiefbeheer door de gemeente.																																													
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling.																																													
Deelnemende partijen	De gemeenten Buren, Culemborg, Maasdriel, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe en Zaltbommel.																																													
Bestuurlijk belang	De gemeente Buren is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door wethouder K.A. Maier. .																																													
Programma's	5. Inwoners, bestuur en veiligheid																																													
Ontwikkelingen	Het RAR beleidsplan 2022-2025 heeft als thema "Data". De ontwikkelingen bij het RAR liggen de komende jaren op duurzaamheid van data, ketendata, metadata, gebruik en presentatie van data.																																													
Risico's	Omvang risico's: <table><tr><th>Risico's</th><th>Kans klasse</th><th>Verwachtingswaarde</th><th>Kans</th><th>Risico [AXB]</th></tr><tr><td>Politiek bestuurlijke risico's</td><td>1</td><td>€ 100.000</td><td>20%</td><td>€ 20.000</td></tr><tr><td>Maatschappelijke risico's</td><td>1 en 2</td><td>€ 250.000</td><td>20%</td><td>€ 50.000</td></tr><tr><td>Organisatie risico's</td><td>2</td><td>€ 115.000</td><td>31%</td><td>€ 36.000</td></tr><tr><td>Juridische risico's</td><td>2</td><td>€ 50.000</td><td>40%</td><td>€ 20.000</td></tr><tr><td>Financiële risico's</td><td>1 en 2</td><td>€ 95.000</td><td>40%</td><td>€ 38.000</td></tr><tr><td>Middelen risico's</td><td>1, 2 en 3</td><td>€ 45.000</td><td>20%</td><td>€ 18.000</td></tr><tr><td>Risico's m.b.t. Medewerkers</td><td>1 en 3</td><td>€ 115.000</td><td>25%</td><td>€ 29.000</td></tr><tr><td>Benodigd weerstandsvermogen</td><td></td><td></td><td></td><td>€ 211.000</td></tr></table> Grootste risico's: Maatschappelijke risico's worden als hoogst ingeschat. Dit komt door veranderende maatschappelijke verwachtingen, waardoor de behoefte en eisen van gemeenten en inwoners veranderen en technologische ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de omvang en wijze van uitoefening van de primaire tak van het Regionaal Archief Rivierenland. Weerstandsvermogen: Het weerstandsvermogen bedraagt € 211.000. Dit is voldoende om de geschatte risico's op te vangen. Onderdeel van risicoprofiel Buren: De weerstandsratio is 1. Volgens de criteria van Buren is de weerstandsratio voldoende. We houden hier geen rekening mee in het risicoprofiel van de gemeente Buren.	Risico's	Kans klasse	Verwachtingswaarde	Kans	Risico [AXB]	Politiek bestuurlijke risico's	1	€ 100.000	20%	€ 20.000	Maatschappelijke risico's	1 en 2	€ 250.000	20%	€ 50.000	Organisatie risico's	2	€ 115.000	31%	€ 36.000	Juridische risico's	2	€ 50.000	40%	€ 20.000	Financiële risico's	1 en 2	€ 95.000	40%	€ 38.000	Middelen risico's	1, 2 en 3	€ 45.000	20%	€ 18.000	Risico's m.b.t. Medewerkers	1 en 3	€ 115.000	25%	€ 29.000	Benodigd weerstandsvermogen				€ 211.000
Risico's	Kans klasse	Verwachtingswaarde	Kans	Risico [AXB]																																										
Politiek bestuurlijke risico's	1	€ 100.000	20%	€ 20.000																																										
Maatschappelijke risico's	1 en 2	€ 250.000	20%	€ 50.000																																										
Organisatie risico's	2	€ 115.000	31%	€ 36.000																																										
Juridische risico's	2	€ 50.000	40%	€ 20.000																																										
Financiële risico's	1 en 2	€ 95.000	40%	€ 38.000																																										
Middelen risico's	1, 2 en 3	€ 45.000	20%	€ 18.000																																										
Risico's m.b.t. Medewerkers	1 en 3	€ 115.000	25%	€ 29.000																																										
Benodigd weerstandsvermogen				€ 211.000																																										

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)

	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2027
Bijdrage gemeente	284	297	304	337	343
Resultaat	5	12			
Eigen vermogen	591	702	558	508	33
Vreemd vermogen	8.258	9.060	7.869	7.595	6.699

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	
Openbaar belang en doel	De VRGZ draagt bij aan een veilige regio. Hier worden rampen en crises zo goed mogelijk voorkomen en bestreden. In onze regio kunnen de inwoners rekenen op snelle en goede hulpverlening en brandweezorg. Dit doet de VRGZ samen met de 14 gemeenten, de politie en andere lokale, regionale en landelijke partijen. Deelname is verplicht op basis van de Wet op de veiligheidsregio's.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	De VRGZ vormt het samenwerkingsverband van: • 14 gemeenten in de regio Rijk van Nijmegen en regio Rivierenland, zijnde Nijmegen, Wijchen, Druten, Berg en Dal, Heumen, Beuningen, West Maas en Waal, Maasdriel, Zaltbommel, West-Betuwe, Buren en Culemborg en Neder-Betuwe, Tiel; • De Regionale Ambulancevoorziening (RAV); • De Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR); De brandweer.
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur waarin de burgemeester vertegenwoordigd is met een stem.
Programma's	5. Inwoners, bestuur en veiligheid
Ontwikkelingen	Nieuwe Wet crisisbeheersing en brandweezorg In 2023 wordt naar verwachting de huidige Wet veiligheidsregio's vervangen door de nieuwe Wet crisisbeheersing en brandweezorg. De inhoud van deze nieuwe wet is nog niet bekend. De overheid heeft met de 'Contourennota versterking Crisisbeheersing en Brandweezorg' een nadere uitwerking gegeven van het kabinetsstandpunt om mét behoud van het goede, zo spoedig mogelijk te komen tot een toekomstbestendig samenhangend stelsel voor crisisbeheersing en brandweezorg. 'Drie Grote Werken' Het doel is de komende vijf jaar de grote opgaven in verbinding met elkaar te realiseren en te borgen onder de voorlopige werktitel "Drie Grote Werken". Deze hebben betrekking op het onderwijsstelsel van de brandweer en een daarop geïnspireerd stelsel voor crisisonderwijs, de toekomstbestendige brandweer en de regionale versterking van crisisbeheersing en de daaraan gerelateerde informatievoorziening. Regionaal Beleidsplan 2024-2027 De beschreven kernactiviteiten worden samen met de accenten voor de betreffende beleidsperiode en de specifieke risico's benoemd in het vierjaarlijkse Regionaal Beleidsplan (RBP). Het RBP beschrijft daarnaast de beoogde ontwikkelingen op hoofdlijnen. Het beleidsplan voor de periode 2024–2027 wordt momenteel vormgegeven.
Risico's	Omvang risico's: De verwachtingswaarde van de totale afzonderlijke risico's bedragen € 13.625.000. Dit is de som van alle risico's die zich in theorie voor zouden kunnen doen. Dit wordt altijd afgezet tegen een kans % dat deze risico's ook echt gaan plaats vinden. Dat risico bedrag is geraamd op € 6.503.000. Grootste risico's: <i>Verduurzaming vastgoed</i> Om te voldoen aan de duurzaamheidseisen (o.a. klimaatakkoord, energiebesparing) zijn extra investeringen nodig in bestaande en nieuwe panden. Dit betreft een afweging tussen de ambities, planning en financiële middelen. <i>Prijsstijgingen</i> Het betreft hier de verwachte stijgingen van materieel (inkoop, onderhoud, bouw) die boven de indexcijfers uitkomen die door de adviescommissie zijn meegegeven en zijn opgenomen in de begroting 2023 en 2024. Het risico is dat de gemeenten en deels ook van de zorgverzekeraars onvoldoende compenseren om dit op te vangen.

	Caο wijzigingen Het betreft hier de stijgingen van de CAO die hoger kunnen uitpakken dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. In de begroting is reeds gerekend met een hogere indexatie dan door de adviescommissie is aangegeven. Weerstandvermogen: Het realistische risicobedrag is geraamd op € 6.503.000. De totale reserves van het programma Crisis- en Rampenbestrijding is geraamd op € 3.128.000. De reserve Regionale Ambulance voorziening bedraagt € 2.631.000. De totale reservepositie komt dan neer op €5.759.000. Onderdeel van risicoprofiel Buren: De weerstandsratio is bij de begroting vanuit de VRGZ 2024 in totaal 0.89. We houden hier rekening mee in het risicoprofiel van de gemeente Buren.
--	---

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2027
Bijdrage gemeente	2.180	2.260	2.264	2.601	2.630
Resultaat	31	0			
Eigen vermogen	7.071	7.783	5.928	5.759	5.659
Vreemd vermogen	62.792	66.131	84.001	87.911	92.137

Werkzaam	
Openbaar belang en doel	Gemeenschappelijke Regeling (GR) Werkzaam voert de Wet sociale werkvoorziening (WSW) uit voor Burense werkzoekenden die op 31 december 2014 een dienstverband hadden bij de GR Lander volgens de WSW. Vanaf 2015 is de WSW afgesloten voor nieuwe instroom van werkzoekenden. Sindsdien moeten alle werkzoekenden (ook de arbeidsgehandicapte) zich via de Participatiewet melden bij de gemeente voor de nodige ondersteuning.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling
Deelnemende partijen	Werkzaam Rivierenland is een Gemeenschappelijke regeling (GR) die de volgende regelingen uitvoert voor acht gemeenten in Regio Rivierenland: De Participatiewet en aanverwante regelingen voor zes gemeenten: - Culemborg, Maasdriel, Tiel, West-Betuwe, West Maas en Waal en Zaltbommel De Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) voor zeven gemeenten: - Culemborg, Maasdriel, Tiel, West-Betuwe, Zaltbommel, Neder-Betuwe en Buren. West Maas en Waal neemt dus alleen deel in de GR Werkzaam voor de Participatiewet. Neder-Betuwe en Buren nemen dus alleen deel voor de Wsw. De Participatiewet wordt voor Neder-Betuwe en Buren uitgevoerd door Buren in eigen beheer.
Bestuurlijk belang	De gemeente Buren is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur (AB) door wethouder E.M. de Bas. Het AB bestaat uit acht wethouders, één van iedere deelnemende gemeente. Ieder AB lid heeft een gelijkwaardige stem.
Programma's	3. Sociaal Domein
Ontwikkelingen	- Vanaf 2021 is de GR Werkzaam aangepast. Sindsdien zijn de bedrijfsvoeringskosten voor enerzijds de deelnemers die in de GR deelnemen voor de Participatiewet (en aanverwante regelingen) en anderzijds de deelnemers doe voor de WSW deelnemen, strikt gescheiden. - Ca. 63 inwoners van de gemeente Buren hebben een WSW-dienstverband bij Werkzaam. Zij werken met begeleiding in een beschermende werkomgeving bij de Sociale Werkvoorziening (SW) Werkzaam.
Risico's	Omvang risico's: De benodigde weerstandscapaciteit voor 2024 wordt geschat op 2,375 miljoen. Grootste risico's: De belangrijkste risico's bestaan uit: kwetsbaarheid rondom ICT infrastructuur; toename (multi)problematiek bij de doelgroep; het niet behalen van de omzetdoelstelling en de krapte op de arbeidsmarkt. Werkzaam genereert omzet door (groeps)detachering(en). De opbrengst vanuit deze omzet wordt in mindering gebracht op de kosten van Werkzaam. Maar die omzet staat onder druk. Dat komt omdat de afstand tot de arbeidsmarkt en de (multi) problematiek van de doelgroep toeneemt. Daardoor wordt het steeds lastiger om mensen te detacheren en omzet te genereren. Weerstandvermogen: Het weerstandsvermogen bedraagt 2,1 miljoen. Onderdeel van risicoprofiel Buren: De weerstandsratio is 0,88%. Volgens de criteria van Buren is dit weerstandsratio matig. We houden hier rekening mee in het risicoprofiel van de gemeente Buren.

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Rekening	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2023	2024	2027
Bijdrage gemeente	2.088	1.948	1.952	2.020	1.708
Resultaat	371	1.575	0	0	0
Eigen vermogen	4.503	5.756	3.417	3.259	2.961
Vreemd vermogen	16.847	27.284	6.686	27.431	27.340

Vennootschappen

Een vennootschap is een organisatievorm met als hoofddoel het realiseren van winst voor de eigenaars van de vennootschap. Voorbeelden zijn de besloten vennootschap, de naamloze vennootschap en de vennootschap onder firma. Wij participeren in de volgende vennootschappen:

- BV Recreatiemaatschappij Uiterwaarde
- NV Bank Nederlandse Gemeenten;
- NV Vitens.

Recreatiemaatschappij Uiterwaarde	
Openbaar belang en doel	
Juridische vorm	
Deelnemende partijen	
Bestuurlijk belang	
Programma's	
Ontwikkelingen	Het recreatieschap Uiterwaarde gaat in 2024 voldoen aan de nieuwe wet gemeenschappelijke regeling. In 2024 werken we dit onderdeel nader uit.
Risico's	
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
Openbaar belang en doel	BNG is onze huisbankier. Als aandeelhouder profiteren we van het dividend van de BNG. Dit is een algemeen dekkingsmiddel.
Juridische vorm	Overige verbonden partijen
Deelnemende partijen	De N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is een bank die volledig in overheidsbezit is. De helft van de aandelen is van de Staat. De andere 50% is van de gemeenten, hoogheemraadschappen en provincies. De gemeente is vanwege de financiële verhoudingen met het Rijk verplicht een bankrekeningnummer bij de BNG te openen. Hierop worden de algemene uitkering en andere rijksvoorschotten uitbetaald.
Bestuurlijk belang	De aandeelhouders oefenen invloed uit door de vertegenwoordiging in de aandeelhoudersvergadering. Het aantal aandelen van de BNG bedraagt 55.690.720. We bezitten 23.953 aandelen. Dit is 0,04% van het totaal aan aandelen.
Programma's	6. Bedrijfsvoering en algemene dekkingsmiddelen
Ontwikkelingen	We streven ieder jaar weer naar een steeds betere afstemming met de BNG en ondersteuning bij complexe betalingsverplichtingen. De BNG heeft in haar centrale positie voor de gemeente vaak een ondersteunende rol. Elke gemeente is verplicht om hierin met de BNG samen te werken. Dat vergemakkelijkt afstemming en zorgt voor meer efficiency.
Risico's	Het risicobeheer van BNG Bank is gericht op handhaving van het veilige risicoprofiel van de bank zoals dat tot uitdrukking komt in de uitstekende externe ratings. Daarnaast bleef de BNG binnen haar zogenoemde Risk Appetite, die is vastgelegd in het Risk Appetite Statement 2017. Deze risicorapportage wordt ieder kwartaal opgesteld. De weerstandscapaciteit van de Bank Nederlandse Gemeenten is wel voldoende om de risico's die we lopen op te vangen. Daarmee zijn er geen risico's van materiële betekenis in relatie tot de financiële positie waarvoor geen maatregelen zijn getroffen door de Bank Nederlandse Gemeenten. Als aandeelhouder van de BNG ontvangen we jaarlijks dividend. Dit hebben we ook meerjarig in de begroting verwerkt. Indien er minder dividend wordt uitgekeerd lopen we een risico op een tekort in onze exploitatie.

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2027
Bijdrage gemeente	-30	-30	-30	-30	-30
Resultaat	-60	-60			

Vitens	
Openbaar belang en doel	Vitens is onze drinkwaterleverancier en het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland. Ze voorzien de provincies Friesland, Overijssel, Flevoland, Gelderland en Utrecht en een aantal gemeenten in Noord-Holland en Drenthe van betrouwbaar drinkwater..
Juridische vorm	Overige verbonden partijen
Deelnemende partijen	De aandelen van Vitens zijn voor 100% in handen van provincies en gemeenten. Het dagelijkse bestuur van het drinkwaterbedrijf is in handen van de verschillende raden en commissies. Deelname is niet verplicht, maar de aandelen zijn moeilijk verhandelbaar.
Bestuurlijk belang	Het aantal aandelen van Vitens bedraagt 5.777.247. De gemeente Buren bezit 24.035 aandelen. Dit is 0,416%.
Programma's	6. Bedrijfsvoering en algemene dekkingsmiddelen
Ontwikkelingen	In de meerjarenplanning staat vermeld dat er grote investeringen aankomen waardoor er een kans bestaat dat er minder of geen dividend wordt uitgekeerd. De planning met investeringen heeft impact op de solvabiliteit en kan gevolgen hebben voor het uit te keren dividend. Dit kan onvoldoende concreet gemaakt worden om onze eigen begroting te corrigeren. Voorheen werden tegenvallers op het dividend bij Vitens gecompenseerd door meevallers bij de BNG.
Risico's	Door het onder druk staan van de resultaten van Vitens kan de dividenduitkering Vitens lager uitvallen. Voorheen werd dit altijd gecompenseerd door meevallers bij de BNG dividend uitkering. De weerstandscapaciteit van Vitens is wel voldoende om de risico's die we lopen op te vangen. Daarmee zijn er geen risico's van materiële betekenis in relatie tot de financiële positie waarvoor geen maatregelen zijn genomen.

Financiële informatie (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2027
Bijdrage gemeente	-30	-30	-30	-30	-30
Resultaat	0	0			

Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van woningbouw, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. Het ruimtelijk beleid is vastgelegd in de structuurvisie, beleidsnota's en bestemmingsplannen. In deze paragraaf gaan we in op de lopende bouwgrondexploitaties, de realisatie hiervan, de prognose van de te verwachten resultaten, bijbehorende reserves en voorzieningen en de stand van zaken rondom vennootschapsbelasting.

Beleid(skaders)

In de nota grondbeleid staan de kaders waarbinnen wij het grondbeleid uitvoeren. Wanneer initiatieven van derden passen binnen het beleid, werken wij hier aan mee. In de structuurvisie, de omgevingsvisie en het bestemmingsplan (straks omgevingsplan) hebben wij daarvoor voorwaarden opgenomen. De gemeente heeft bij plannen van derden een faciliterende rol en sluit een anterieure overeenkomst met de ontwikkelaar, waarin onder andere het kostenverhaal is geregeld. In de gemeentelijke structuurvisie, de Omgevingsvisie en het Woonprogramma 2020-2030 staan uitwerkingskaders beschreven voor ruimtelijke ontwikkelingen. Het grondprijnsbeleid werken wij uit in een grondprijzenbrief.

De uitgifte van grond gaat via een:

- eigendomsoverdracht;
- erfpacht (voor bedrijventerreinen en beperkt mogelijk voor woningbouw);
- pacht;
- ingebruikgeving;
- verhuur.

Beleidskaders:

- Nota grondbeleid 2017 - 2020
- Nota Kostenverhaal 2020
- Grondprijzenbrief
- Omgevingsvisie
- Woningprogramma 2020-2030
- Beleidsnotitie Grondprijnsbeleid Doejenburg II definitieve versie 2017
- Beleidsnotitie Verkaveling Doejenburg II definitieve versie 2017
- Notitie Bouwen voor behoefte
- Regionaal Programma Werklocaties 2020
- Wet ruimtelijke ordening (Wro)
- Omgevingswet 2024

Externe ontwikkelingen

- Naast de verschillende particuliere ontwikkelingen is er nog één grondexploitatie die door ons wordt uitgevoerd. Dit is het bedrijventerrein Doejenburg II.
- De grondexploitatie Teisterbant Kerk-Avezaath is met een batig resultaat door de raad afgesloten per 30 mei 2023.
- Zoals in het woningprogramma 2020-2030 te lezen is, staat de gemeente voor de uitdaging om de komende tien jaar ongeveer 1.400 woningen te bouwen. De doelstelling is om de komende vier jaar ongeveer 600 woningen te bouwen. Om aan deze doelstelling te voldoen moeten enkele grote particuliere ontwikkelingen worden opgepakt.

Risico's

Wij hebben één actieve grondexploitatie: bedrijventerrein Doejenburg II.

We verwachten deze grondexploitatie met een tekort af te sluiten. Voor dit voorzienbare tekort is in de jaarrekening 2022 een voorziening getroffen. Het voorzienbare tekort is echter wel iets lager dan het jaar ervoor.

Mogelijke risico's zijn:

- meerwerk bij de uitvoering van bouw- en woonrijp maken en sloopwerkzaamheden;
- meerkosten voor bodemsanering;
- tegenvallende verkopen en;
- meerkosten planbegeleiding door uitloop van het project.

Conclusie

Het voorzienbare tekort op onze actieve grondexploitatie bedraagt ongeveer € 7,2 miljoen. Hiervoor is een voorziening getroffen. Door onze organisatie wordt actief gestuurd op de geplande cashflow en voortgang binnen het project om zowel de programmatische als financiële resultaten binnen de vastgestelde kaders te realiseren.

Bouwgrondexploitatie

Bedrijventerrein Doejenburg II Maurik

Inmiddels is 85% van de beschikbare kavels op het bedrijventerrein verkocht. Gesprekken met verschillende belangstellenden hebben geleid tot opties op alle kavels. Om alle kavels te kunnen ontsluiten, is er een extra ontsluitingsweg aangelegd. Het bedrijventerrein is inmiddels volledig bouwrijp gemaakt.

Het bestemmingsplan biedt de mogelijkheid om nog enkele bedrijfswoningen te bouwen. In de raming wordt sinds dit jaar nog uitgegaan van slechts één bedrijfswoning bij gebrek aan interesse.

Het parkmanagement wordt in 2024 verder vormgegeven. Dit kan mogelijk nog kosten met zich meebrengen.

Realisatie

In 2022 is circa 1,35 hectare grond uitgegeven. Daarmee komt de totale uitgifte op 10,8 hectare.

In 2023 is per begin september 2023 1,1 hectare grond uitgegeven. Daarnaast is voor 0,5 hectare een overeenkomst in procedure.

Prognose te verwachten resultaten

De verwachte einddatum van de grondexploitatie is eind 2024. Tot die tijd zal nog circa € 930.000 aan kosten en nog circa € 2.500.000 aan opbrengsten gerealiseerd moeten worden om te komen tot een verwacht eindresultaat van circa € 7.161.000 (tekort).

Voor deze verliesgevende exploitatie is, conform de voorschriften van het BBV, een verliesvoorziening getroffen. Uit hoofde van het budgetrecht van de raad bepaalt u (meestal bij de vaststelling van de jaarrekening) wat de bestemming wordt van de vrijgevallen verliesvoorziening dan wel de dekking van een noodzakelijke aanvulling van de verliesvoorziening.

Reserves en voorzieningen

Voorziening voor verlies

We verwachten dat het sluiten van de grondexploitatie bedrijventerrein Doejenburg II met een verlies gebeurt. Het totaal geraamd verlies is ongeveer € 7,3 miljoen. Voor dit bedrag is een voorziening gevormd. In de grondexploitatie zijn de risico's verwerkt waar een directe relatie bestaat tussen het risico en het project. Voorbeelden van deze risico's zijn:

- De raming is op basis van een globaal plan.
- De uit te voeren werkzaamheden zijn nog niet in detail bekend.
- De aanbesteding valt hoger uit.
- Extra onderzoeken zijn nodig.

Reserve grondexploitaties

Een risico voor het bedrijventerrein Doejenburg II was dat niet alle kavels binnen de geplande looptijd verkocht zouden worden. Hiervoor was een reserve grondexploitatie gevormd. Bij de perspectiefnota 2022 heeft u besloten deze reserve op te heffen en ten gunste te laten komen van de algemene reserve. Dit was mogelijk gezien het positieve verloop van de verkoop van de kavels.

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 zijn gemeenten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Als een gemeente activiteiten uitvoert als een ondernemer of bedrijf, dan moet de gemeente voor deze activiteiten aangifte doen. Een activiteit die wij uitvoeren onder de vennootschapsbelasting is bijvoorbeeld exploitatie van een bedrijventerrein.

De huidige exploitatie is het project Doejenburg. Dit project is verliesgevend. Het verwachte verlies is dusdanig van omvang dat een potentiële winst valt uit te sluiten. Dit betekent dat er (voorlopig) geen rekening gehouden hoeft te worden met het betalen van vennootschapsbelasting.

Ombuigingen (ZBB)

Inleiding

In deze paragraaf maken we inzichtelijk hoe het staat met de realisatie van de Zero Based Budgeting maatregelen (ZBB). De gemeenteraad besloot in november 2021 om deze maatregelen te verwerken in de meerjarenbegroting 2022-2025.

De aanleiding voor deze bezuinigingen ontstond in het voorjaar van 2021. In de Perspectiefnota 2022 werd zichtbaar dat de financiële positie van Buren fors onder druk stond. Om het meerjarig evenwicht in de begroting 2022 te herstellen, stemde de gemeenteraad in met een pakket van 39 maatregelen. Dit betekende een besparing van € 1,2 miljoen in 2022 die oploopt tot € 3,3 miljoen in 2025 en de jaren erna.

Stand van zaken in één oogopslag.

In 2022 en 2023 is er een flink aantal maatregelen gerealiseerd. De gerealiseerde maatregelen zijn in onderstaande tabel in beeld gebracht.

Gerealiseerde ZBB maatregelen in 2022 en 2023.

Nr	Naam (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
1.1	Verhogen tarieven regiekamer	50	50	50	50	50
1.2	Verminderen bijdrage regionaal stimuleringsfonds	26	26	26	26	26
2.1	Verhogen leges ondergrondse nutsvoorzieningen	8	8	8	8	8
2.4	Verminderen onderhoud openbare verlichting	40	40	40	40	40
2.8	Stoppen met benchmark energietransitie	11	11	11	11	11
3.1	Eigen beheer kindpakketten	7	7	7	7	7
3.2	Efficiënter organiseren maatschappelijk werk	28	28	28	28	28
3.4	Implementatieplan WMO	0	190	270	270	270
3.5	Implementatieplan Jeugd	0	785	1010	1010	1010
3.6	Stoppen met aanvullende inzet gezondheidsmakelaar	7	7	7	7	7
4.1	Afstoten vastgoed en (cultureel) erfgoed	183	96	96	96	183
4.4	Stoppen kluswagen	7	7	7	7	7
5.1	Tarief trouwen aanpassen	18	18	18	18	18
5.2	Meer digitale dienstverlening	0	22	22	22	22
6.1	Lunch en bloemen college	3	3	3	3	3
6.2	Dagelijks Bestuur Buren (APPA)	5	5	5	5	5
6.4	Voorlichting en communicatie	20	20	20	20	20
6.5	formatie ondersteuning	31	31	31	31	31
6.6	Postzaken	13	13	13	13	13
6.7	Rationalisering applicatielandschap	5	5	5	5	5
6.11	Werkbudget kwaliteitsontwikkeling	6	6	6	6	6
6.12	Minder vaak aanschaffen uitrusting bodes	1	1	1	1	1
6.13	Verminderen koffieapparaten gemeentehuis	10	10	10	10	10
6.14	Gemeentehuis	200	250	250	250	250
6.17	Begroten van salariskosten op werkelijke inschaling	250	250	250	250	250
6.18	Formatie bodes en TIC	77	77	77	77	77
6.19	Formatie HR	24	24	24	24	24
6.20	Formatie gegevensbeheer	34	34	34	34	34
6.21	Externe juridische advisering	20	20	20	20	20
6.23	Kosten OZB	27	27	27	27	27
6.27	Hondenbelasting	0	3	3	3	3
6.29	Stelpost onvoorzien	24	24	24	24	24
6.30	Verminderen inhuur derden	100	150	150	150	150
	Gerealiseerd	1.235	2.248	2.553	2.553	2.640

De actuele stand van zaken tot en met de begroting 2024 ziet er nu als volgt uit.

<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
Gerealiseerd t/m 2023	1.235	2.248	2.553	2.553	2.640
Niet haalbaar of vertraagd t/m 2023	766	1.021	573	503	69
Nog te realiseren in 2023 en de jaren erna	0	37	235	305	557
Vastgestelde ZBB opgave in november 2021	2.001	3.306	3.361	3.361	3.266

Helaas bleek een aantal maatregelen niet geheel of gedeeltelijk onhaalbaar en wordt er een aantal maatregelen later gerealiseerd dan gepland. Ten opzichte van de kadernota 2024 gaat het om de volgende bijstelling.

<i>bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027
4.1 <i>Afstoten vastgoed en (cultureel) erfgoed</i>	-529	-384	-334	0
6.6 <i>Postzaken</i>	-17	-17	-17	-17
6.7 <i>Rationalisering applicatielandschap</i>	-22	0	0	0
6.8 <i>Optimaliseren zaakgericht werken</i>	-20	-20		
6.9 <i>In gebruik nemen BI tool</i>		-50		
Totaal aanpassingen ZBB in begroting 2024	-588	-471	-351	-17

Dat brengt ons tot het volgende overzicht van de nog te realiseren ZBB maatregelen.

<i>bedragen x €1.000</i>	2024	2025	2026	2027
4.1 <i>Afstoten vastgoed en (cultureel) erfgoed</i>		95	95	347
6.7 <i>Rationalisering applicatielandschap</i>	27	50	50	50
6.8 <i>Optimaliseren zaakgericht werken</i>		55	75	75
6.9 <i>In gebruik nemen BI tool</i>			50	50
6.10 <i>Optimaliseren bestuurlijk proces</i>		25	25	25
6.22 <i>Abonnementen en kantoorbenodigdheden</i>	10	10	10	10
Nog te realiseren ZBB maatregelen	37	235	305	557

Toelichting op de voortgang van de nog te realiseren ZBB maatregelen

In dit hoofdstuk informeren we u per maatregel over de voortgang van de nog te realiseren maatregelen. Dat doen we aan de hand van de volgende vragen: 1) wat waren we van plan, 2) wat hebben we gedaan, 3) waar liepen we tegenaan en 4) wat is het financieel effect voor de meerjarenbegroting.

Transformatie Sociaal Domein bestaande uit:

- a. 3.4 Implementatieplan WMO (2024 € 190.000 en m.i.v. 2025 € 270.000)
- b. 3.5 Implementatieplan Jeugd (2024 € 785.000 en m.i.v. 2025 € 1.010.000)

a. Wat waren we van plan?

De visie Kansen Pakken is uitgewerkt in het Programma Transformatie Sociaal domein. In dit programma ligt de nadruk op het verlagen van de kosten, met name op het gebied van Wmo en Jeugd. Het programmaplan bestaat uit 7 programmalijnen waarin 64 acties zijn opgenomen.

In het programma staat centraal dat we moeten investeren op de korte termijn om besparingen te realiseren voor de middellange termijn. We bieden daarom extra welzijnsactiviteiten aan, zetten in op kwaliteitsverbetering en werken aan een monitor sociaal domein waarmee we de kosten beter kunnen volgen. Ook vinden we de samenwerking met onderwijs en huisartsen van belang. Zij kunnen bijdragen aan vroegsignalering en tijdige ondersteuning.

a. Wat hebben we gedaan?

Van de acties uit het programmaplan zijn er 40 (deels) behaald, 3 afgehandeld, verlopen 11 acties volgens planning en zijn er 10 acties vertraagd. De meeste vertragingen zijn veroorzaakt door personele wisselingen of samenwerking met partners die meer tijd vraagt. In november 2022 heeft het college besloten tot inzetten van twee aanvullende maatregelen, namelijk de huishoudcoach en schoolmaatschappelijk werk. Voor de zomer heeft de raad het besluit genomen over invoeren van een urgentielijst. Doordat aan de urgentielijst geen budgetplafond is gekoppeld, is het financieel effect daarvan minimaal.

b. Waar staan we nu?

Om tot de begrotingscijfers voor 2024 te komen, kijken we naar de financiële voortgang op de breedte van Wmo en Jeugd. We hebben realistisch gekeken naar de daadwerkelijke kosten van de afgelopen jaren (2020-2023), de ontwikkeling van het aantal unieke cliënten in de verschillende productcategorieën en de te verwachte vergrijzing. De te verwachte kostenstijgingen door nieuwe CAO afspraken hebben we in het vizier, maar worden verwerkt met een indexatie in de eerste bestuursrapportage.

Als we voorzichtig ramen en nog rekening houden met enkele risico's hebben we op Jeugd de ZBB opgave ruim behaald, er is zelfs een overschot van € 319.000. Afgezet tegen de ZBB opgave zien we op de Wmo een tekort voor 2024 van € 470.000. Door het overschot van Jeugd met het tekort van Wmo te verrekenen komen we uit op een tekort van € 151.000 voor de Wmo.

Kijkend naar de cijfers die nu beschikbaar zijn kunnen we op Jeugd nog een bedrag van rond de € 400.000 op de jeugdhulp extra af te ramen. Dit is een bedrag dat we met voorzichtig ramen zouden behouden om een tegenvallend aantal meldingen op te kunnen vangen. Met dit bedrag kunnen we het resterende tekort op de Wmo dekken. Bovendien blijft er daarna € 250.000 over die we op een stelpost plaatsen. Dit leveren we dus nog niet volledig in, om de komende jaren te kunnen zien of deze extra stap realistisch is.

Daarnaast wordt er in de risicoparagraaf een bedrag van € 600.000 opgenomen voor 2024 én 2025 om tegenvallers op te kunnen vangen die verband houden met de open einde regelingen die Wmo en Jeugdhulp zijn.

Gezien de maatschappelijke ontwikkelingen van de vergrijzing, het abonnementstarief en de oorlog in Oekraïne die leidde tot grote inflatie is het behalen van de ZBB opgave op deze manier een mooie prestatie.

Effect voor de begroting 2024-2027

De bezuiniging op Jeugd is behaald. Voor Wmo niet. Als we de plus op Jeugd en de min op Wmo met elkaar verrekenen, dan hebben we de ZBB-opgave gehaald.

4.1 Afstoten vastgoed en cultureel erfgoed (2023 417.000 en m.i.v. 2024 € 625.000)

a. Wat waren we van plan?

Aanvankelijk was de bezuinigingsopdracht afgebakend op de onderdelen gronden, beheer woningen en woonwagenstandplaatsen, kluswagons, monumentale panden, cultureel erfgoed en personeelskosten vastgoed.

b. Wat hebben we gedaan?

Door het bureau Republic is medio 2022 een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar de haalbaarheid van dit voornemen. De conclusie van dit onderzoek is, dat een deel van de voorgenomen bezuinigingen niet of lastig realiseerbaar is. Voor bepaalde monumentale panden wordt de slagingskans van verkoop erg laag ingeschat. Daarnaast geldt, dat er in bepaalde situaties sprake is van lopende overeenkomsten, waardoor de mogelijkheden tot bezuiniging op de korte termijn beperkt zijn.

Ook geldt dat het bezuinigen op het beheer en onderhoud door verkoop in sommige situaties niet verstandig is. De gronden in bezit van de gemeente leveren momenteel een positief exploitatiesaldo op. Het afstoten van (een deel) van deze gronden leidt niet tot besparing. Dit geldt overigens ook voor een deel van het vastgoed (woningen, Heerenlogement en Poortgebouw). Daarnaast hebben de grondposities een (potentiële) strategische waarde. Mogelijk kunnen zij op enig moment worden gebruikt voor (her)ontwikkeling, worden ingebracht voor grondruil, waterberging of benutting voor duurzaamheidsopgaven.

a. Waar liepen we tegen aan?

De contouren voor een integraal vastgoed en accommodatiebeleid zijn aan de raad voorgelegd in de vorm van het 'uitwerkingskader vastgoed en accommodatiebeleid'. De raad heeft hiermee ingestemd op 30 mei 2023. Daarmee is het realiseren van de totale bezuiniging in 2024 niet realistisch en verschoven (conform raadsvoorstel) naar het einde van 2016. Aan de hand van het uitwerkingskader is inmiddels een uitvoeringsplan opgesteld en een projectleider aangesteld.

Er bestaat enige mate van onzekerheid of de voorgenomen bezuiniging voldoende resultaat oplevert (ZBB). Door het afstoten van vastgoed en door het beheer meer op afstand te plaatsen en onder te brengen bij partijen die dit efficiënter en effectiever kunnen, kan weliswaar worden bespaard. We zijn daarbij echter wel sterk afhankelijk van derden en de marktsituatie.

Ook de verhouding (op basis van het oorspronkelijke ZBB-besluit vastgoed) tussen de bezuiniging op de personeelslasten in relatie tot de bezuiniging op de vastgoedexploitatie (75% versus 25%) maakt de opgave complex. Zeker indien in ogenschouw wordt genomen, dat in het uitwerkingskader ervan uit wordt gegaan dat gronden, sportaccommodaties en gymzalen in principe niet worden verkocht.

De voorgenomen bezuiniging op de personeelslasten vastgoed is in 2024 grotendeels gerealiseerd als gevolg van in- en externe personeelsverschuivingen. Omdat de vastgoedtaken nog blijven bestaan worden de personeelslasten de komende jaren vooralsnog met incidentele middelen bekostigd.

Effect voor de begroting 2024-2027:

Van de geraamde bezuiniging wordt € 529.500 gerealiseerd. € 95.500 wordt in 2024 nog niet gerealiseerd. Vooralsnog gaan we ervan uit dat we de € 95.500 voor 2025 en verder wel gaan realiseren.

De gerealiseerde bezuiniging op de vaste personeelslasten vanaf 2024 geeft een probleem omdat de taken bij het team Vastgoed nog niet minder zijn geworden. Voor het uitvoeren van het reguliere werk is tijdelijke inhuur nodig. Vooralsnog gaan we uit van inhuur tot en met 2026. Hiervoor ramen we € 434.000 in 2024, € 384.000 in 2025 en € 334.000 in 2026.

6.6 Postzaken (m.i.v. 2023 € 30.000)

a. Wat waren we van plan?

We waren van plan door middel van een aantal gerichte acties de portokosten naar beneden te brengen. Dit betrof onder andere het invoeren van digitale handtekening, inwoners stimuleren digitaal met ons te communiceren en processen en bedrijfsvoering aanpassen op digitale post.

b. Wat hebben we gedaan?

De inrichting voor de digitale handtekening is gerealiseerd. Teams hebben training ontvangen (behalve Sociaal domein) hoe te werken in het zaakstelsel en daar waar mogelijk per mail contact te hebben met de inwoner.

c. Waar liepen we tegen aan?

Het blijkt dat onze inwoners nog niet digi-klaar zijn. Uit de enquête dienstverlening blijkt dat er meer dan 70% respons op papier terug is gekomen. De gemeente kan pas digitaal reageren op een inwoner als de inwoner de gemeente zelf ook via e-mail benadert. In veel gevallen gebeurt dit nog niet. Voor de WOZ wordt 'mijn overheid' reeds gebruikt. Ook uit cijfers van de verstuurde WOZ brieven blijkt dat ruim 60% op papier is gegaan en minder dan 40% digitaal.

Daarnaast wordt een toename van het aantal aangetekende brieven aan inwoners gesignaleerd. De kosten per aangetekende brief bedragen € 10. Tot slot zien we dat de portokosten de afgelopen jaren met bijna 6% gestegen zijn.

Wat zijn we van plan:

We blijven inzetten op zoveel mogelijk digitale communicatie.

Daarnaast onderzoeken we of we via het portaal 'mijn overheid' tevens het portaal 'mijn berichten' kunnen installeren. Op het moment dat 'mijn berichten' is geïnstalleerd kunnen we via de app communiceren met de inwoners die deze app hebben.

Uit bovenstaande kunnen we opmaken dat de bezuiniging op postzaken die we voor ogen hadden niet realiseerbaar is. Door de invoering van nieuwe methoden en mogelijkheden schatten we in dat de het aantal poststukken de komende jaren zal zakken, maar een besparing van 30.000 per jaar lijkt niet realistisch.

Effect voor de begroting 2024-2027

De jaarlijkse volledige bezuiniging van 30.000 is niet realistisch. Deels (13.000) kan dit structureel opgevangen worden binnen bestaande budgetten. De resterende 17.000 wordt structureel als nadeel verwerkt.

6.7 Rationalisering applicatie landschap (m.i.v. 2023 € 55.000)

a. Wat waren we van plan?

Door rationalisering van het applicatie landschap zijn we in staat om applicaties verspreid door de gehele organisatie (met gelijke functionaliteit en/of die niet of nauwelijks meer worden gebruikt) samen te voegen of te vervangen door een centrale applicatie en de lopende contracten hiervan te beëindigen.

b. Wat hebben we gedaan?

Een eerste inventarisatie van applicaties die we niet meer gebruiken leverde een besparing op van € 22.500. Het tweede deel van het onderzoek naar het gebruik van en inzichtelijk maken van applicaties is in volle gang. Bijkomend voordeel van het op orde brengen van het applicatielandschap is dat er een totaaloverzicht ontstaat van in gebruik zijnde applicaties.

c. Waar liepen we tegen aan?

Op dit moment is nog geen financieel beeld te schetsen. De volledige besparing zal in 2024 nog niet behaald worden omdat contracten opgezegd dienen te worden die in veel gevallen een doorlooptijd hebben.

Effect voor de begroting 2024-2027

In 2024 zal de beoogde besparing deels gerealiseerd worden vanwege nog lopende contracten.
(Nadeel: 22.500)

6.8 Optimalisering zaakgericht werken (m.i.v. 2025 € 75.000)

6.10 Optimalisering bestuurlijk proces (m.i.v. 2025 € 25.000)

a. Wat waren we van plan?

Beide voorstellen hebben als doel het handmatig handelen te verminderen en om te zetten in efficiënte digitale volgsystemen. Hierdoor is er aanzienlijk minder administratieve ondersteuning nodig. Dit leidt tot kwaliteitsverbetering, toegankelijke en 24/7 beschikbare informatie, we voldoen aan de geldende wet- en regelgeving (Wet Open Overheid, Archiefwet etc.) en we besparen kosten.

b. Wat hebben we gedaan?

• Optimalisering zaakgericht werken:

We hebben het zaakgericht werken intern geëvalueerd en naar aanleiding daarvan de eerste verbeteringen doorgevoerd.

• Optimalisering bestuurlijke proces:

We hebben het huidige interne bestuurlijke proces in beeld gebracht. Aan de hand hiervan zijn handleidingen geschreven voor JOIN en Ibabs. De eerste quick wins zijn uitgevoerd. De verdere uitrol van het optimalisering van het bestuurlijk proces staat gepland voor einde 2023.

In het eerste kwartaal van 2023 is de Adviseur digitale informatievoorziening gestart. Dit n.a.v. het aanbevelingsrapport datadiefstal. In de tweede helft van 2023 wordt een voorstel met uitvoeringsplan gerealiseerd om de informatiehuishouding binnen de gemeente Buren op orde te brengen. Optimaliseren zaakgericht werken en Optimalisering bestuurlijk proces krijgen hierin een prominente plaats.

c. Waar liepen we tegen aan?

Er was geen formatie beschikbaar om de Informatiehuishouding gestructureerd vorm te geven. Met de komst van de adviseur digitale informatievoorziening en herschikking van taken zijn we formatief op orde om hier invulling aan te geven. Met een concreet uitvoeringsplan rollen wij dit stapsgewijs uit. Deze processen zijn door de hele organisatie verweven en zijn formatief. De ZBB bezuiniging is hiermee realistisch en realiseerbaar.

Er zijn binnen de organisatie voorbereidende stappen gezet voor het zaakgericht werken. De ervaring leert dat het zeker een jaar tijd kost om dit 'ingebod' te krijgen binnen de organisatie.

Daarnaast werkt het sociaal domein met een ander systeem welke geen functionaliteit heeft om de zaken/dossiers te archiveren. Hierdoor moet gekeken worden hoe dit ondervangen kan worden. Het is noodzakelijk dat er een nieuw systeem aangeschaft wordt of dat dossiers naar het huidige zaakstelsel overgebracht worden. Deze actie zal in co-creatie met het sociaal domein opgepakt moeten worden.

Het betreft hier indirecte kosten/besparingen die door de hele organisatie opgebracht dienen te worden. Per organisatie onderdeel zal er om die reden een 'besparingspercentage' aan gehangen worden.

Effect voor de begroting 2024-2027

De volledig beoogde besparingen zullen stapsgewijs gerealiseerd worden. De organisatie minus sociaal domein in 2025. Het sociaal domein in 2027.

6.9 In gebruik name BI tool (m.i.v. 2025 € 50.000)

a. Wat waren we van plan?

Een BI-tool inzetten om te komen tot realtime (management-/sturing)informatie. Hierdoor kunnen goede rapportages en analyses worden gemaakt uit diverse interne- en externe gegevensbronnen. Hiernaast kunnen een aantal in gebruik zijnde rapportagetools worden uit gefaseerd. Dit werkt zeer efficiënt en kostenbesparend.

b. Wat hebben we gedaan?

In 2023 realiseren wij het Plan van Aanpak voor de BI-Tool. In het laatste kwartaal van 2023 volgt de aanbesteding en in 2024 de implementatie hiervan. In 2025 kunnen wij hiermee de besparing realiseren. Wij stellen voor het plan van aanpak te vertragen Om een goede BI-tool te kunnen installeren is het nodig om eerste de basis op orde te krijgen, onder meer door de invoering van zaakgericht werken. Zoals vermeld kost dit tijd om dit goed te doen. Als de basis op orde is kan een BI-tool sturingsinformatie geven.

Deze besparing zal indirect tot stand komen en niet direct inzichtelijk gemaakt kunnen worden door domein dienstverlening. Door de inzet van een BI-tool wordt door interne en externe bronnen management informatie centraal en integraal verkregen waardoor bestaande verschillende losse tools niet meer nodig zijn. Dit levert een tijds- en geldbesparing binnen de vakafdelingen op. Daarnaast zal door concrete realtime informatie scherper gestuurd kunnen worden.

c. Waar liepen we tegen aan?

De kosten gaan voor de baten uit. In 2023/2024 staat hiervoor een investering gereserveerd (Datagericht werken BI-tool).

Effect voor de begroting 2024-2027

De indirecte ZBB besparing zal gerealiseerd worden in 2026/2027.

6.14 Gemeentehuis (€ 200.000 in 2023 en m.i.v. 2024 € 250.000)

a. Wat waren we van plan?

Voor de exploitatie van het gemeentehuis is een bezuiniging opgenomen van € 200.000 in 2023 en € 250.000 vanaf 2024. De opdracht is om de inkomsten te vergroten door meer ruimten in het gemeentehuis te verhuren. Daarnaast is er voor 2022 eenmalig € 50.000,- gereserveerd om hiervoor een business case op te stellen. Deze opdracht is gegund aan HEVO en heeft in 2022 plaatsgevonden. Het HEVO rapport maakt duidelijk dat het genereren van meer inkomsten door verhuur niet realistisch is.

b. Wat hebben we gedaan?

Om toch de besparing van het ZBB besluit te realiseren, heeft HEVO ook alternatieven onderzocht om het gemeentehuis op een juiste wijze te herbestemmen en een passende huisvesting te creëren voor de gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie. Dit heeft geleid tot een zestal scenario's. Op 12 juli 2022 heeft het college besloten de marktconsultatie op te starten om de haalbaarheid van drie voorkeursscenario's te onderzoeken. Met de gemeenteraad hebben wij op 21 februari 2023 een beeldvormende bijeenkomst gehouden over de toekomst van het gemeentehuis. Aansluitend zijn er drie scenario's uitgewerkt, waarvan een scenario de ZBB besparing oplevert. Op 30 mei 2023 heeft hierover besluitvorming plaats gevonden in de gemeenteraad. In deze besluitvormende vergadering van de gemeenteraad heeft de raad gekozen voor het scenario voor het voorkeursscenario Het gemeentehuis verkopen en een nieuw gemeentehuis bouwen op grond van de gemeente Buren ("Nieuwbouw").

c. Waar liepen we tegen aan?

Na besluitvorming door de raad is het vervolgproces voorspoedig verlopen. We zijn overgegaan tot uitvoer van het besluit van de gemeenteraad. Op 25 augustus 2023 is het gemeentehuis verkocht aan de toegelaten instelling Thius. De komende drie jaar huren wij het gehele gemeentehuis van hen en realiseren we een compact, duurzaam nieuw gemeentehuis. Met de verkoop hebben we besparingen kunnen realiseren. Over drie jaar wordt het gemeentehuis getransformeerd tot 75 appartementen met een sociale huur.

Effect voor de begroting 2024-2027

De ZBB besparing voor 2024-2027 wordt gerealiseerd. Bovenop de ZBB besparing is bij het raadsbesluit herbestemming gemeentehuis een extra voordeel geraamd. Bij de eerste burap 2023 is er structureel extra budget toegekend voor de toename in energielasten. In de begroting 2024 blijkt een groot deel van dit extra budget niet nodig te zijn door gunstigere tarieven voor gas en elektra vanaf 2024. Onder aan de streep resulteert dit in een voordeel in de begroting 2024 t/m 2027.

6.22 Abonnementen en kantoorbenodigdheden (m.i.v. 2023 € 10.000)

a. Wat waren we van plan

Het sterk verminderen van de kosten voor abonnementen, lidmaatschappen en kantoorbenodigdheden.

Hiertoe is besloten een minimum aantal abonnementen te behouden, te weten:

- Bijdrage aan de GVU
- Bijdrage VNR
- Bijdrage Gelderland Academie van VNG
- Contributie VNG (€ 1.620)

Deze bezuiniging is te realiseren door de actualisatie van abonnementen en lidmaatschappen en door meer digitaal werken. Hierdoor zijn minder kantoorartikelen zoals schrijfblokken, pennen, papier en enveloppen nodig.

b. hebben we gedaan?

De organisatie brede actualisatieslag van het aantal abonnementen en lidmaatschappen is nog niet uitgevoerd. Deze acties staan gepland voor het derde en vierde kwartaal van 2023.

Er is een organisatie brede uitvraag gedaan op basis van lopende abonnementen. Dan hebben we weer een actueel overzicht van de abonnementen die we gebruiken. Ondanks dat de meeste abonnementen behouden moeten blijven kan er toch een besparing van 2400,- gerealiseerd worden op abonnementen (deze valt in 2024).

Daarnaast zal de komende periode nog meer inzicht worden verkregen in structurele niet beïnvloedbare lidmaatschappen versus incidentele beïnvloedbare (kantoor)kosten.

c. Waar liepen we tegen aan?

Mede door de effecten en de nasleep van de data diefstal in 2022, welke op heel domein dienstverlening een grote impact heeft gehad, heeft de uitwerking van de ZBB actie 'abonnementen en kantoorbenodigdheden' vertraging opgelopen. In de tweede helft van 2023 worden de abonnementen en lidmaatschappen getoetst dan wel stopgezet. De besparing voor 2023 zal hierdoor niet gerealiseerd worden.

De uitrol van de digitale handtekening zal bijdragen aan een forse afname van het gebruik van kantoorartikelen. De financiële effecten hiervan zullen m.i.v. 2024 zichtbaar worden.

Effect voor de begroting 2024-2027

De beoogde besparing wordt met ingang van 2024 gerealiseerd.

6.23 Kosten OZB (m.i.v. 2023 € 27.000)

a. Wat waren we van plan?

Doelstelling van deze ZBB maatregel was om de uitvoeringskosten voor de Onroerend Zaak Belasting (voortaan OZB) naar beneden te brengen met € 27.000.

b. Wat hebben we gedaan?

We hebben in 2022 geprobeerd door werving van nieuwe medewerkers bij belastingen de kosten voor externe inhuur te beperken en hiermee invulling te geven aan deze ZBB maatregel. In 2023 wordt er bij de 2de burap gekeken naar een alternatief dekkingvoorstel.

Door de aanstelling van nieuwe medewerkers wordt de maatregel vanaf 2024 geëffectueerd.

c. Waar liepen we tegen aan?

Helaas is het in 2022 niet gelukt om nieuwe medewerkers bij het team belastingen te vinden en daarmee invulling te geven aan de ZBB maatregel. In 2023 zijn de vacatures gedeeltelijk ingevuld.

Daardoor zal vanaf 2024 de ZBB besparing volledig worden gehaald.

Effect voor de begroting 2024-2027

In de begroting 2024-2027 wordt deze maatregel geëffectueerd. Door aanstelling van nieuwe medewerkers in loondienst kunnen we de kosten voor externe inhuur beperken.

Wet Open Overheid (WOO)

Wat is de Wet open overheid (Woo)

De Wet open overheid is 1 mei 2022 in werking getreden. Deze wet is bedoeld om de overheid transparanter te maken. De Woo onderscheidt actieve en passieve openbaarmaking. Onder passieve openbaarmaking wordt verstaan het openbaar maken van informatie nadat hiertoe een verzoek is ingediend. Hiermee vervangt de Woo de Wob (Wet openbaarheid van bestuur)

Actieve openbaarmaking betekent dat stukken openbaar gemaakt worden binnen 14 dagen na besluitvorming. Dit gaat voor gemeenten gelden voor 11 informatiecategorieën.

Per 1 mei 2022 heeft de gemeente Buren de verplichte Woo-contactfunctionaris aangesteld. Op de gemeentelijke website www.buren.nl is informatie over de Woo, de Woo-contactfunctionaris en het indienen van een Woo-verzoek beschikbaar.

Onderdeel van de Woo is "Informatie op orde". Actief openbaar maken van stukken vereist dat de informatiehuishouding van de organisatie op orde is.

Gelet op de omvang van de Woo is de implementatietijd verdeeld over een aantal jaren:

- actieve openbaarmaking van 11 informatiecategorieën moet binnen 5 jaar zijn gerealiseerd
- op orde brengen informatiehuishouding moet binnen 8 jaar zijn uitgevoerd.

Implementatie Woo in organisatie gemeente Buren

De projectgroep Woo heeft een projectplan met uitvoeringsplan opgesteld voor de implementatie van de Woo in de organisatie.

Financiën

De implementatie van de Woo heeft veel impact op de organisatie en vergt extra inzet van mensen en middelen.

Vanuit de rijksoverheid worden gelden beschikbaar gesteld voor de implementatie van de Woo.

De bijdrage voor 2022 is niet aangewend voor de implementatie van de Woo. De beschikbare gelden zijn toegevoegd aan de algemene reserve. De komende jaren ontvangt de gemeente zowel structureel als incidenteel een bijdrage voor de invoering van de Woo.

Onderdeel van de gemeentelijke bijdrage is een eventuele bijdrage voor de gemeenschappelijke regelingen (GR). De GR'en ontvangen geen eigen bijdrage voor de implementatie van de Woo. Tot op dit moment is door de GR'en waaraan de gemeente Buren deelneemt geen beroep gedaan op de bijdrage die de gemeente Buren van de rijksoverheid.

Stand van zaken

De gemeente Buren voldoet aan op dit moment aan de Woo. De gemeente Buren heeft een Woo-contactfunctionaris en de eerste verplichte categorie: Woo-verzoeken maken we actief opbaar op onze website. Hierbij maken we gebruik van de Open pub omgeving. Deze omgeving is ontwikkeld op basis van common ground uitgangspunten.

Het aantal Woo verzoeken neemt fors toe. Dit legt extra druk op de capaciteit van de ambtelijke organisatie.

Voor de uitrol van de verschillende informatiecategorieën volgen we de uitwerking van deze categorieën door de VNG.

De gemeente Buren is aangesloten op de landelijke verwijzindex voor de Woo.

Wat gaan we doen in 2024?

In 2024 gaan we de informatiecategorieën die door de VNG zijn uitgewerkt en beschikbaar zijn, toevoegen aan onze publicatie omgeving. Naast de technische implementatie vergt dit aanpassing van processen en werkwijzen in de organisatie.

Daarnaast werken we continue aan het op orde brengen van onze informatiehuishouding.

Financiële begroting

Financiële uitgangspunten

1. We begroten reëel. Dat wil zeggen volledig, realistisch en in het juiste jaar.
2. Structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
3. De berekening van de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2023.
4. De meerjarenraming is gebaseerd op constante lonen en prijzen. Dat wil zeggen dat we geen rekening houden met de inflatie in de jaren na 2024.
5. De inflatie is gebaseerd op de BBP-index (Bruto Binnenlands Product) uit de meicirculaire 2023 tenzij anders is bepaald.

Uitgangspunten	Gebaseerd op	Waardes
Aantal inwoners	1-1-2024	27.805
Aantal woonruimten	1-1-2024	11.143
Stelpost onvoorzien		nihil
Personeelslasten		
- Vastgestelde formatie	1-jun-23	
- Salarisstijging	inschatting	5%
- Pensioenpremie	inschatting	
- Inschaling	werkelijke inschaling	
Prijsinflatie		
Uitgaven		
- Algemeen	bbp-index	3,0%
- Wegen	gww-index	7,1%
- Inkopen Jeugdwet en WMO	OVA	4,9%
- ICT	inschatting	3,5%
Inkomsten		
- Belastingopbrengsten OZB	bbp-index	3,0%
- Hondenbelasting	€ 124.000 ¹	
- Verblijfsbelasting	n.n.b. ²	
- Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend	
- Rioolheffing	100% kostendekkend	
- Overige heffingen	bbp-index	3,0%
- Tarieven	bbp-index	3,0%
Rekenrente		
- Investerings	BBV	0,25%
- Grondexploitaties	BBV	0,25%

¹ De opbrengst van de hondenbelasting bouwen we volgens schema af.

² Kan beïnvloed worden door onderzoek naar het forfait voor toeristische standplaatsen

Overzicht baten en lasten

Algemeen

In deze paragraaf presenteren wij het overzicht van baten en lasten. Hier geven wij u inzicht in de financiële ontwikkelingen van ons meerjarenbeeld. Op programmaniveau lichten wij alle mutaties vergeleken met vorig jaar met een financiële impact groter dan € 50.000 toe.

De gemeente Buren maakt geen gebruik van een post onvoorzien.

Omschrijving	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1. Wonen, werk en recreatie	-6.073	3.104	-2.969	-4.985	2.436	-2.548	-4.724	2.436	-2.287	-4.724	2.436	-2.287
2. Fysieke leefomgeving	-15.935	8.294	-7.640	-15.703	8.143	-7.560	-15.864	8.162	-7.701	-15.991	8.246	-7.745
3. Sociaal domein miv 2023	-28.579	7.164	-21.414	-26.259	5.153	-21.106	-26.151	5.065	-21.086	-25.899	4.831	-21.069
4. Sport, cultuur en onderwijs	-5.325	1.392	-3.933	-4.989	1.296	-3.693	-5.120	1.302	-3.817	-4.627	1.142	-3.485
5. Inwoners, bestuur en veiligheid	-6.078	644	-5.434	-5.965	644	-5.321	-6.090	739	-5.351	-6.118	778	-5.340
Subtotaal	-61.990	20.598	-41.390	-57.901	17.672	-40.228	-57.949	17.704	-40.242	-57.359	17.433	-39.926
0.4 Overhead	-13.286	1.146	-12.140	-12.558	1.091	-11.467	-11.792	1.041	-10.751	-11.947	946	-11.001
0.5 Treasury	86	60	146	92	60	152	117	60	177	132	60	192
0.61 OZB Woningen	-476	5.886	5.411	-484	6.004	5.519	-484	6.004	5.519	-484	6.004	5.519
0.62 OZB niet-woningen	-70	2.340	2.269	-70	2.386	2.316	-70	2.386	2.316	-70	2.386	2.316
0.64 Belastingen overig	-118	124	6	-115	104	-11	-115	84	-31	-115	64	-51
0.7 Alg.uitk. en ov. uitk. gemeentefonds	-133	47.123	46.990	55	47.875	47.930	-187	43.957	43.770	-123	43.304	43.181
0.8 Overige baten en lasten	-1.857		-1.857	-1.746		-1.746	-1.192		-1.192	-1.192		-1.192
Saldo voor mutaties reserve	-77.844	77.277	-564	-72.728	75.192	2.465	-71.673	71.236	-433	-71.158	70.197	-961
1. Wonen, werk en recreatie			520			155			-20			-20
2. Fysieke leefomgeving			130			129			76			25
3. Sociaal domein miv 2023												0
4. Sport, cultuur en onderwijs			25			25			25			25
6. Bedrijfsvoering												55
Saldo na mutaties reserves			110			2775			-353			-876

Toelichting Overhead

Onderstaand vindt u een overzicht van de onder taakveld 0.4 overhead begrote kosten voor de komende jaren.

Exploitatie (bedragen x €1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bedrijfsvoering en facilitaire zaken	1.004	759	819	825	839	839
Personeel	7.043	8.577	9.614	8.917	7.932	7.965
Overig		382				
ICT	978	1.356	1.331	1.365	1.364	1.328
Huisvesting	592	555	376	360	365	620
Totaal 0.4 Overhead	9.618	11.629	12.140	11.467	10.501	10.751

Toelichting Reserves

Onderstaand vindt u een overzicht van taakveld 0.10 mutaties reserves voor de komende jaren.

Programma - mutaties reserves <i>bedragen x € 1.000</i>	Storting/ Onttrekking	Reserve	2024	2025	2026	2027
1. Wonen, werk en recreatie						
Reservering bestemmingsplannen	Storting	Overlopende posten	20	20	20	20
Dekking Omgevingsplan	Onttrekking	Algemene reserve	300	100	0	0
Dekking Omgevingsprogramma	Onttrekking	Algemene reserve	240	75	0	0
Totaal saldo			520	155	-20	-20
2. Fysieke leefomgeving						
Dekking kapitaallasten	Onttrekking	Heractivering riolering	112	111	58	7
Dekking kapitaallasten	Onttrekking	Onderdreef Buren	18	18	18	18
Totaal saldo			130	129	76	25
3. Sociaal domein						
Niet van toepassing			0	0	0	0
Totaal saldo			0	0	0	0
4. Sport, cultuur en onderwijs						
Dekking kapitaallasten	Onttrekking	Integraal huisvestingsplan	25	25	25	25
Totaal saldo			25	25	25	25
5. Inwoners, bestuur en veiligheid						
Niet van toepassing			0	0	0	0
Totaal saldo			0	0	0	0
6. Bedrijfsvoering						
Dekking kapitaallasten	Onttrekking	Gemeentehuis	0	0	0	55
Totaal saldo			0	0	0	55
Totaal alle programma's			675	309	81	85

Overzicht van incidentele baten en lasten

In het algemeen geldt dat een gemeente structurele taken uitvoert en daarvoor structurele baten en lasten heeft. Incidentele baten en lasten zijn een uitzondering en worden gecorrigeerd op het begrotingssaldo bij de bepaling of dit saldo structureel in evenwicht is. In onderstaand overzicht presenteren we het structureel begrotingssaldo. Vervolgens maken we de incidentele baten en lasten inzichtelijk. De incidentele ramingen groter dan € 50.000 zijn toegelicht.

Structureel begrotingssaldo

Onderstaand vindt u een overzicht met het structureel saldo van de meerjarenbegroting.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2024	2025	2026	2027
<i>bedragen x € 1.000</i>				
Saldo begroting (voor verrekening reserves)	-564	2.465	-433	-961
Toevoeging en onttrekking aan reserves	674	310	81	85
Saldo begroting (na bestemming)	110	2.775	-352	-876
waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.054	420	-12	0
Structureel saldo begroting (saldo baten en lasten)	1.164	3.195	-364	-876

Incidentele lasten

Programma - incidentele lasten (bedragen > € 50.000)	2024	2025	2026	2027
<i>bedragen x € 1.000</i>				
1. Wonen, werk en recreatie				
<i>Grondexploitatie: Doejenburg II</i>	695	0	0	0
Lasten zoals bouwrijp maken, uren, overhead en rente.				
<i>Grondexploitatie: Doejenburg II mutatie balanspost</i>	613	0	0	0
Hat saldo van baten en lasten welke we verrekenen met de boekwaarde van de grondexploitatie.				
<i>Omgevingswet: inhuur personeel (Omgevingsplannen)</i>	300	100	0	0
Meerdere plannen die we voor het eerst gaan opstellen.				
<i>Omgevingswet: Omgevingsprogramma's</i>	240	75	0	0
De programma's die we voor het eerst gaan opstellen.				
<i>Extra handhaving Omgevingsplan</i>	128	86	0	0
Met vaststelling van het nieuwe Omgevingsplan verwachten we een groot aantal ruimtelijke overtredingen. Incidenteel is extra budget nodig voor handhaving				
Totaal	1.976	261	0	0
2. Fysieke leefomgeving				
<i>Digitaal vastleggen van aanwezige verkeersborden</i>	78	0	0	0
Eenmalige implementatie voor nieuwe Europese regelgeving omtrent het beschikbaar stellen van verkeersdata.				
Totaal	78	0	0	0

3. Sociaal domein

<i>Brede SPUK Gezond en Actie Leven Akkoord</i>	322	322	235	0
Lasten voor het stimuleren gezond en actief leven.				
<i>Opvang Oekraïense vluchtelingen</i>	1.717	0	0	0
Lasten voor het chaletpark in Maurik.				
<i>Incidentele posten ≤ € 50.000</i>	11	25	17	0
Totaal	2.050	347	252	0

4. Sport, cultuur en onderwijs

<i>Vernieuwbouw basisschool Beatrix</i>	100	0	0	0
Tijdelijk extra lasten voor vervangende huisvesting.				
<i>Brede SPUK Gezond en Actie Leven Akkoord</i>	171	171	161	0
Lasten voor het stimuleren gezond en actief leven.				
<i>SPUK NPO middelen voor onderwijsachterstanden</i>	100	0	0	0
Eenmalige uitgaven om de onderwijsachterstanden ten tijde van corona op te lossen.				
Totaal	371	171	161	0

5. Inwoners, bestuur en veiligheid

<i>Incidentele posten ≤ € 50.000</i>	32	0	0	0
Totaal	32	0	0	0

6. Bedrijfsvoering

<i>Inhuur begeleiding aanschaf nieuw financieel pakket.</i>	49	82	0	0
We huren tijdelijk expertise in om de aanbesteding en implementatie van het nieuwe financieel pakket goed te laten verlopen.				
<i>Tijdelijke versterking positie werkgever arbeidsmarkt</i>	573	0	0	0
Eenmalig investeringsbudget om onze positie op de arbeidsmarkt te verstevigen.				
<i>Basis op orde: personeel en organisatie</i>	275	65	18	0
Zie voor de nadere toelichting de paragraaf Organisatie. Incidenteel is het werkbudget, onderzoek regionale samenwerking, herstart toekomstoriëntatie, opvang asielzoekers, parttime teammangeren inhuur coördinator arbeidsmigranten)				
<i>Basis op orde: routekaart</i>	250	250	0	0
Zie voor de nadere toelichting de paragraaf Organisatie. Het betreft hier een onderzoeksbudget naar de juiste omvang van de organisatie.				
<i>Incidentele posten ≤ € 50.000</i>	41	58	50	0
Totaal	1.188	455	68	0
Subtotaal incidentele lasten	5.695	1.234	480	0

Incidentele baten

Programma - incidentele baten (bedragen > € 50.000)	2024	2025	2026	2027
1. Wonen, werk en recreatie				
<i>Algemene reserve: dekking Omgevingsplan</i>	300	100	0	0
Dekking uit een reserve voor de eenmalige lasten.				
<i>Algemene reserve: dekking Omgevingsprogramma</i>	240	75	0	0
Dekking uit een reserve voor de eenmalige lasten.				
<i>Mutaties grondexploitatie</i>	1.288	0	0	0
Opbrengsten van grondverkoop.				
Totaal	1.828	175	0	0
2. Fysieke leefomgeving				
<i>Niet van toepassing</i>	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0
3. Sociaal domein				
<i>Brede SPUK Gezond en Actief Leven Akkoord</i>	322	322	235	0
Bijdrage van het Rijk voor de eenmalige lasten.				
<i>Bijdrage Rijk Oekraïense vluchtelingen</i>	2.011	0	0	0
Bijdrage van het Rijk voor de eenmalige lasten.				
Totaal	2.333	322	235	0
4. Sport, cultuur en onderwijs				
<i>SPUK NPO middelen</i>	100	0	0	0
Bijdrage van het Rijk voor de eenmalige lasten.				
<i>Brede SPUK Gezond en Actief Leven Akkoord</i>	171	171	161	0
Bijdrage van het Rijk voor de eenmalige lasten.				
<i>Incidentele posten ≤ € 50.000</i>	8	0	0	0
Totaal	279	171	161	0
5. Inwoners, bestuur en veiligheid				
<i>Niet van toepassing</i>	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0
6. Bedrijfsvoering				
<i>Detacherings- en project vergoeding personeel</i>	155	100	50	0
Tijdelijke vergoeding van derden voor vast personeel.				
<i>Incidentele posten ≤ € 50.000</i>	46	46	46	0
Totaal	201	146	96	0
Subtotaal incidentele baten	4.641	814	492	0
Totaal saldo incidentele lasten en baten	1.054	420	-12	0

Overzicht van baten en lasten - taakvelden

Taakvelden (Bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten						
1. Wonen, werk en recreatie						
0.10 Mutaties reserves programma 06	881	990	540	175		
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.560	331	742	67	67	67
3.4 Economische promotie	321	353	385	392	392	392
8.1 Ruimtelijke Ordening	349	125	125	125	125	125
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven)	1.754					
8.3 Wonen en bouwen	1.497	1.224	1.853	1.853	1.853	1.853
Totaal baten	6.362	3.023	3.645	2.612	2.437	2.437
2. Fysieke leefomgeving						
0.10 Mutaties reserves programma 02	635	1.027	130	129	76	25
2.1 Verkeer en vervoer	372	273	378	378	378	378
2.2 Parkeren		1	1	1	1	1
2.5 Openbaar vervoer	16	16	16	16	16	16
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	62	25	25	25	25	25
7.2 Riolering	5.735	3.131	3.418	3.271	3.291	3.373
7.3 Afval	3.055	3.399	3.579	3.579	3.579	3.579
7.4 Milieu(beheer)	201	477	481	486	486	486
7.5 Begraafplaatsen	449	421	395	386	386	388
Totaal baten	10.525	8.770	8.423	8.271	8.238	8.271
3. Sociaal domein miv 2023						
0.10 Mutaties reserves programma 03	273	330				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	6.232	5.988	2.408	397	370	288
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen			4	4	4	
6.3 Inkomensregelingen	4.437	4.176	4.366	4.366	4.366	4.366
6.4 WSW en beschut werk			45	45	45	45
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3	15	131	131	131	131
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang	19					
7.1 Volksgezondheid	38	241	209	209	148	
Totaal baten	11.002	10.750	7.163	5.152	5.064	4.830
4. Sport, cultuur en onderwijs						
0.10 Mutaties reserves programma 04	216	379	25	25	25	25
0.3 Beheer overige gebouwen/gronden	334	156	158	151	151	151
4.2 Onderwijshuisvesting	65	100	78	78	78	78
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	844	647	690	590	590	590
5.1 Sportbeleid en activering	101	195	171	171	161	
5.2 Sportaccommodaties	94	141	157	168	185	185
5.3 Cultuurpres. -productie. -participatie	42	16	18	18	18	18
5.4 Musea	1	2	2	2	2	2
5.5 Cultureel erfgoed	83	84	84	84	84	84
5.6 Media	14	35	35	35	35	35
Totaal baten	1.794	1.755	1.418	1.322	1.329	1.168

5. Inwoners, bestuur en veiligheid

0.1 Bestuur	500	92	92	92	92	92
0.2 Burgerzaken	373	259	474	473	569	607
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	3	20	20	20	20	20
1.2 Openbare orde en veiligheid	131	28	59	59	59	59
Totaal baten	1.007	399	645	644	740	778

6. Bedrijfsvoering

0.10 Mutaties reserves programma 06	70	1.538				55
0.4 Overhead	955	1.052	1.146	1.091	1.041	946
0.5 Treasury	67	60	60	60	60	60
0.61 OZB Woningen	5.457	5.543	5.886	6.004	6.004	6.004
0.62 OZB niet-woningen	2.306	2.189	2.340	2.386	2.386	2.386
0.64 Belastingen overig	168	144	124	104	84	64
0.7 Algemene uitkering. en overige uitkeringen gemeentefonds	42.746	43.210	47.123	47.875	43.957	43.304
Totaal baten	51.769	53.736	56.679	57.520	53.532	52.819

Totaal baten	82.459	78.433	77.973	75.521	71.340	70.303
---------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Lasten**1. Wonen, werk en recreatie**

0.10 Mutaties reserves programma 06	-802	-20	-20	-20	-20	-20
3.1 Economische ontwikkeling	-234	-168	-164	-163	-163	-163
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.420	-327	-713	-18	-18	-18
3.4 Economische promotie	-167	-141	-155	-155	-155	-155
8.1 Ruimtelijke Ordening	-996	-1.823	-1.622	-1.271	-1.096	-1.096
8.2 Grondexploitaties (niet bedrijven)	-1.569	-38	-44	-44	-44	-44
8.3 Wonen en bouwen	-3.315	-3.143	-3.373	-3.333	-3.247	-3.247
Totaal lasten	-8.503	-5.660	-6.093	-5.004	-4.743	-4.743

2. Fysieke leefomgeving

0.10 Mutaties reserves programma 02	-460	-500				
2.1 Verkeer en vervoer	-4.750	-5.287	-5.448	-5.363	-5.508	-5.551
2.2 Parkeren	-24	-5	-6	-6	-6	-6
2.5 Openbaar vervoer	-10	-2	-2	-2	-2	-2
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.229	-2.144	-2.412	-2.412	-2.412	-2.412
7.2 Riolering	-5.531	-2.877	-2.953	-2.806	-2.825	-2.907
7.3 Afval	-2.651	-2.874	-3.215	-3.215	-3.215	-3.215
7.4 Milieu(beheer)	-684	-2.284	-1.355	-1.359	-1.359	-1.359
7.5 Begraafplaatsen	-481	-534	-545	-541	-538	-539
Totaal lasten	-16.820	-16.507	-15.936	-15.704	-15.865	-15.991

3. Sociaal domein miv 2023

0.10 Mutaties reserves programma 03	-1.101	-165				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-6.721	-8.019	-3.899	-2.161	-2.125	-2.026
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-418	-517	-1.185	-1.149	-1.148	-1.144
6.3 Inkomensregelingen	-5.522	-5.126	-5.244	-5.170	-5.165	-5.165
6.4 WSW en beschut werk	-2.018	-1.952	-2.116	-2.038	-2.037	-2.037
6.5 Arbeidsparticipatie	-511	-449	-540	-523	-522	-522
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-962	-1.294	-1.163	-1.157	-1.157	-1.157
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	-1.765	-1.630	-1.997	-1.983	-1.983	-1.983
6.71b Begeleiding (WMO)			-1.323	-1.316	-1.316	-1.316
6.71c Dagbesteding (WMO)			-616	-604	-603	-603

6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-29		-120	-112	-112	-112
6.72a Jeugdhulp begeleiding			-1.813	-1.754	-1.754	-1.754
6.72b Jeugdhulp behandeling			-188	-176	-176	-176
6.72c Jeugdhulp dagbesteding			-1.484	-1.311	-1.310	-1.310
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	-148	-117	-679	-619	-619	-619
6.73a Pleegzorg			-1.443	-1.439	-1.439	-1.439
6.73b Gezinsgericht			-201	-198	-198	-198
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig			-203	-200	-199	-199
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf			-1.610	-1.607	-1.607	-1.607
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf			-248	-245	-245	-245
6.74c Gesloten plaatsing			-153	-153	-153	-153
6.81a Beschermd wonen (WMO)			-61	-59	-59	-59
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang	-13	-8	-38	-37	-37	-37
6.82a Jeugdbescherming	-460	-483	-511	-509	-509	-509
6.82b Jeugdreclassering	-23	-11	-29	-28	-28	-28
7.1 Volksgezondheid	-1.413	-1.606	-1.716	-1.711	-1.650	-1.502
Totaal lasten	-21.104	-21.377	-28.580	-26.259	-26.151	-25.900
4. Sport, cultuur en onderwijs						
0.10 Mutaties reserves programma 04	-30	-212				
0.3 Beheer overige gebouwen/gronden	-820	-588	-825	-710	-660	-326
4.2 Onderwijshuisvesting	-987	-1.109	-1.147	-1.047	-1.235	-1.237
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.606	-1.823	-2.013	-1.927	-1.927	-1.927
5.1 Sportbeleid en activering	-113	-198	-215	-213	-202	-42
5.2 Sportaccommodaties	-320	-515	-462	-464	-468	-468
5.3 Cultuurpres. -productie. -participatie	-52	-28	-33	-32	-32	-32
5.4 Musea	-22	-33	-23	-23	-23	-23
5.5 Cultureel erfgoed	-260	-431	-191	-156	-156	-156
5.6 Media	-338	-347	-416	-416	-415	-415
Totaal lasten	-4.548	-5.284	-5.325	-4.988	-5.118	-4.626
5. Inwoners, bestuur en veiligheid						
0.1 Bestuur	-1.769	-1.754	-2.067	-2.052	-2.052	-2.052
0.2 Burgerzaken	-644	-588	-751	-653	-779	-807
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-2.337	-2.325	-2.663	-2.663	-2.663	-2.663
1.2 Openbare orde en veiligheid	-554	-603	-597	-597	-597	-597
Totaal lasten	-5.304	-5.270	-6.078	-5.965	-6.091	-6.119
6. Bedrijfsvoering						
0.10 Mutaties reserves programma 06	-87	-935				
0.4 Overhead	-10.578	-12.681	-13.286	-12.558	-11.792	-11.947
0.5 Treasury	-17	56	86	92	117	132
0.61 OZB Woningen	-460	-460	-476	-484	-484	-484
0.62 OZB niet-woningen	-74	-115	-70	-70	-70	-70
0.64 Belastingen overig	-116	-162	-118	-115	-115	-115
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-8	-204	-133	55	-187	-123
0.8 Overige baten en lasten	-578	-34	-1.857	-1.746	-1.192	-1.192
Totaal lasten	-11.918	-14.535	-15.854	-14.826	-13.723	-13.799
Totaal lasten	-68.197	-68.633	-77.866	-72.746	-71.691	-71.178
Totaal raming baten en lasten	4.112	-2.278	110	2.775	-353	-876

Geprognosticeerde balans

Volgens de eisen van de BBV zijn wij verplicht om een geprognosticeerde begin- en eindbalans voor de begrotingsjaren van de meerjarenraming te geven. Met deze gegevens kan het effect van het geplande beleid op de balansposities gevolgd worden.

ACTIVA	Werkelijk	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	PASSIVA	Werkelijk	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot	Begroot
(bedragen x € 1.000)	1-01-23	1-01-24	31-12-24	31-12-25	31-12-26	31-12-27		1-01-23	1-01-24	31-12-24	31-12-25	31-12-26	31-12-27
Activa							Passiva						
1. Vaste activa							2. Vaste passiva						
1.1 Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0	2.1 Eigen vermogen:						
1.2 Materiële vaste activa	35.685	31.076	33.643	40.691	51.666	51.069	2.1a Algemene reserves	12.442	15.777	14.342	14.277	17.051	16.699
1.3 Financiële vaste activa							2.1b Bestemmingsreserves	4.885	6.449	6.314	6.180	6.099	6.014
1.3a Kapitaalverstrekkingen	96	96	96	96	96	96	2.1c Nog te bestemmen resultaat	4.112	-896	110	2.775	-353	-876
1.3b Verstrekte leningen	0	0	0	0	0	0							
1.3c Overige langlopende geldleningen	25	25	25	25	25	25	2.2 Vreemd vermogen:						
1.3d Uitzettingen in 's Rijks schatkist > 1 jaar	0	0	0	0	0	0	2.2a Voorzieningen	17.612	15.565	14.939	13.956	13.010	14.640
1.3e Uitzettingen Nederlands schuld papier > 1 jaar	0	0	0	0	0	0	2.2b Vaste schulden > 1 jaar	15.631	13.031	10.431	8.631	6.831	5.331
1.3f Overige uitzettingen > 1 jaar	69	69	69	69	69	69							
Totaal vaste activa	35.875	31.266	33.833	40.881	51.856	51.259	Totaal vaste passiva	54.682	49.926	46.136	45.819	42.638	41.808
3. Vlottende activa							Vlottende passiva						
3.1 Voorraden							4.1 Netto vlottende schuld < 1 jaar	5.049	5.500	5.500	5.500	8.718	8.951
Bouwgronden in exploitatie	1.857	903	0	0	0	0	4.2 Overlopende passiva	6.313	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Overige voorraden	484	0	0	0	0	0							
3.2 Uitzettingen korter dan 1 jaar / vorderingen	22.360	23.757	18.303	10.938	0	0							
3.3 Liquide middelen	454	0	0	0	0	0							
3.4 Overlopende activa	5.014	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500							
Totaal vlottende activa	30.169	30.160	23.803	16.438	5.500	5.500	Totaal vlottende passiva	11.362	11.500	11.500	11.500	14.718	14.951
TOTAAL-GENERAAL	66.044	61.426	57.636	57.319	57.356	56.759	TOTAAL-GENERAAL	66.044	61.426	57.636	57.319	57.356	56.759

Meerjaren investeringsplan (MIP)

Conform de eisen van het BBV lichten wij onderstaand de geplande investeringen voor de komende jaren toe.

(x € 1.000)			Kapitaallasten			
Pr.	Omschrijving	Investering	2024	2025	2026	2027
2024						
2	Maatregelplan neerslag-bestendigheid (t.l.v. voorziening)	556		57	57	57
4	Vernieuwbouw Beatrixschool Buren	3.213		96	96	96
4	Gymzaal Buren	270		11	11	11
4	Zonnepanelen gymzalen Ingen en Buren	40		2	2	2
4	Restauratie molen Zoelen	100		4	4	4
6	Datagericht werken BI-tool	10		2	2	2
6	Faciliteren digitaal werken vervangen werkplekken (laptops)	280		57	57	57
6	Integratie berichtenverkeer WABO-BGT-BAG-WOZ	11		2	2	2
6	Uitbreiding mobiele telefoons	25		8	8	8
Totaal investeringen in 2024		4.505				
2025						
2	Rehabilitatie Groenestraat (Haardijk-Hofkampeweg) Asch	1.100			23	23
2	Maatregelplan neerslag-bestendigheid (t.l.v. voorziening)	432			44	44
4	Bouw gymlokaal Lienden	389			11	11
4	Inrichting buitenterrein gymlokaal Lienden	26			1	1
4	Uitbreiding berging gymzaal Beusichem	21			1	1
4	Vervangende huisvesting scholen Lienden	6.979			184	184
Totaal investeringen in 2025		8.947				
2026						
2	Rehabilitatie Vogelenzangseweg (N320 - Bloembosweg) (Lienden)	2.000				45
2	Uitbreiding columbaria (begraafplaatsen)	40				2
2	Maatregelplan neerslag-bestendigheid (t.l.v. voorziening)	809				83
4	Stichting 2-klassige obs Kerk-Avezaath	152				4
6	Nieuwbouw gemeentehuis	9.971				291
Totaal investeringen in 2026		12.972				
2027						
2	Rehabilitatie Rechttopweg (N320 - Nieuwslagseweg) Maurik	700				
2	Maatregelplan neerslag-bestendigheid (t.l.v. voorziening)	469				
4	Bouwkst.5-klassige obs Zoelen	332				
4	Gymzaal Beusichem	179				
Totaal investeringen in 2027		1.680				

Reserves en voorzieningen

Stand reserves per 31/12 (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Algemene reserve						
Algemene reserve	8.877	15.777	14.342	14.277	17.051	16.699
Algemene reserve (weerstandsv Vermogen)	3.565	0	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	4.113	-896	110	2.775	-353	-876
Overige bestemmingsreserve						
Omgevingsgerichte uitgaven & bovenplanse verevening	888	888	888	888	888	888
Overlopende posten	867	164	184	204	224	244
Deelfonds sociaal domein	100	0	0	0	0	0
Risico grondexploitatie	21	0	0	0	0	0
Frictiekosten organisatie	94	0	0	0	0	0
Duurzaamheid	460	135	135	135	135	135
Vastgoed en accommodaties	0	378	378	378	378	378
Bestaanszekerheid	0	0	0	0	0	0
Beweegvriendelijke leefomgeving	0	275	275	275	275	275
Overige bestemmingsreserve besteed ¹						
Gemeentehuis	112	3.325	3.325	3.325	3.325	3.269
Heractivering riolering	592	480	368	256	198	190
Afbouw verplichting sport /dorpshuizen	4	0	0	0	0	0
Kapitaallasten IHP 2007-2016	551	526	502	477	452	428
Onderdreef Buren	296	278	260	243	225	207
Chalets opvang Oekraïne	900	0	0	0	0	0
Totaal reserves	21.440	21.330	20.767	23.232	22.798	21.837

¹ Betreft een reserve ter dekking van afschrijvingslasten. De omvang van de reserve is gelijk aan alle toekomstige afschrijvingen.

Stand voorzieningen per 31/12 (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Verplichtingen, verliezen en risico's						
Pensioenen wethouders	2.156	2.189	2.221	2.254	2.286	2.319
<i>Nog te maken kosten afgesloten grondexploitaties:</i>						
- Bedrijventerrein Buren III	16	0	0	0	0	0
- Scharenburg Zoelen	123	123	123	123	123	123
- Hooghendijck Beusichem	39	29	29	29	29	29
- Teisterbant Kerk-Avezaath	56	56	56	56	56	56
Door derden beklemde middelen						
<i>Begraafplaatsen</i>						
- Afschrijfsommen onderhoud	42	15	10	8	7	3
- Afschrijfsommen grafrechten	76	85	93	101	109	117
<i>Riolering</i>						
- Onderhoud rioolgemalen	1.242	222	101	244	347	470
- Vervanging riolering	1.896	1.535	1.212	927	758	628
- Gemeentelijke rioleringsplan	1.712	1.620	1.392	1.367	1.505	1.662
- Maatregelplan neerslagbestendigheid	3.093	2.824	2.951	3.022	3.148	3.192
Goedkope woningbouw	221	221	221	221	221	221
Egalisatie onderhoud						
Onderhoud gebouwen	1.710	1.481	1.546	1.610	1.675	1.740
Wegen	4.143	4.137	3.848	3.001	1.671	3.361
Civiele kunstwerken	153	103	139	186	98	55
Baggeren watergangen	472	643	815	806	977	664
Achterstallig onderhoud groen	382	282	182	0	0	0
Achterstallig onderhoud verkeerstekens & straatmeubilair	80	0	0	0	0	0
Totaal voorzieningen	17.611	15.565	14.939	13.955	13.010	14.640

EMU-saldo

Uit de balans kan ook het EMU-saldo worden afgeleid. Dit is het verschil tussen inkomsten en uitgaven op kasbasis; gemeenten zijn verplicht het baten- en lastenstelsel hanteren. Het verschil tussen deze stelsels is het toerekenen van kosten aan boekjaren. Zo wordt in het baten- lastenstelsel de kosten van investeringen niet in één keer genomen, maar uitgesmeerd over de totale gebruiksduur. Ook gebruiken wij reserves waarin we 'geld' tijdelijk 'parkeren' en later alsnog benutten.

Omdat het overschrijden van het EMU-saldo als totale overheid, meer uitgeven dan dat er binnenkomt, consequenties heeft, vindt men het belangrijk dat ook decentrale overheden sturen op het EMU-saldo. De landen van de Europese Unie hebben afgesproken dat de totale overheid jaarlijks een tekort mag hebben van maximaal 3% van het bruto nationaal product. Dit EMU-saldo is het saldo van de gehele overheid in een land. Gemeenten tellen dus ook mee.

	2023	2024	2025	2026	2027
Omschrijving	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens gewijzigde begroting 2023	Volgens begroting 2024	Volgens meerjarenraming in begroting 2025	Volgens meerjarenraming in begroting 2026	Volgens meerjarenraming in begroting 2027
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.685	-564	2.465	-433	-961
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-4.609	2.567	7.048	10.975	-597
3. Mutatie voorzieningen	-2.047	-626	-983	-946	1.630
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-1.438	-903			
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	3.425				
Berekend EMU-saldo	-4.110	-2.854	-5.566	-12.354	1.266

Conclusie

Het EMU-saldo van de gemeente Buren is de komende jaren negatief. Dit betekent in EMU-termen dat de uitgaven groter zijn dan de inkomsten. Een reden hiervan is dat we verwachten meer te investeren in reguliere investeringen.

Het jaarlijkse aandeel in het EMU-saldo van de decentrale overheden is voor de jaren 2019 tot en met 2023 gesteld op -0,4% van het BBP. Het aandeel van de gemeenten is gesteld op -0,27% van het BBP. Voor 2024 moeten de percentages nog worden vastgesteld. Het aandeel in het EMU-tekort betreft een inspanningsverplichting, er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort.

Arbeidsgerelateerde verplichtingen

Het BBV schrijft voor dat we inzage geven in jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen. In onze begroting nemen wij ramingen op voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Op grond van de voorschriften mogen we hiervoor geen voorziening treffen, maar dient hierover wel afzonderlijk informatie in de begroting te worden opgenomen. In onze gemeente gaat het om de volgende post:

- opgebouwde vakantierechten

Als de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen jaarlijks sterk kunnen wisselen dan moeten we verplicht een voorziening vormen. Hierna lichten wij de systematiek van toevoegingen en onttrekkingen van de volgende twee posten toe:

- wachtgeldverplichtingen wethouders;
- pensioenen wethouders;
- verlofsparen.

Opgebouwde vakantierechten

Per 1 januari 2017 heeft iedere medewerker de beschikking over het Individueel KeuzeBudget (IKB). Het IKB is een budget in geld dat elke medewerker maandelijks kan inzetten voor door hem gekozen doelen. De jaarlijkse vakantietoelage maakt hiervan onderdeel uit. Met het IKB krijgen medewerkers meer keuzevrijheid over de inhoud van hun arbeidsvoorwaardenpakket. De opbouw van het IKB vindt maandelijks plaats van januari tot en met december van een kalenderjaar en wordt uiterlijk in december uitbetaald. De kosten van het IKB zijn daardoor jaarlijks van ongeveer gelijke omvang en zijn in de begroting opgenomen.

Wachtgeldverplichtingen wethouders

Bestuurders hebben geen garantie dat zij na vier jaar hun zetel kunnen behouden. Hierdoor bestaat de mogelijkheid van wachtgeldverplichtingen. Op dit moment maken we geen gebruik van deze voorziening. Eventuele wachtgeldverplichtingen van het huidige college nemen wij op in de begroting op het moment dat we tot werkelijke uitbetaling moet overgaan.

Pensioenen wethouders

Wethouders bouwen jaarlijks pensioenrechten op. Hiervoor vormen wij een voorziening. In de begroting houden wij in verband met de toename van de rechten jaarlijks rekening met een toevoeging aan deze voorziening. De juiste omvang van de voorziening bepalen we jaarlijks bij de jaarstukken.

Verlofsparen

Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Hiermee kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie inzetten op een manier die aansluit bij hun persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijk vitaliteitsbeleid. Bovenwettelijke vakantie-uren die worden gebruikt voor verlofsparen, verjaren niet. De juiste omvang van de voorziening bepalen we jaarlijks bij de jaarstukken.

Bijlagen

In deze bijlagen is een drietal overzichten opgenomen ter informatie, te weten een overzicht subsidies, een overzicht beleidsindicatoren en een overzicht met beleidskaders.

Subsidies

Exploitatie (bedragen x €1.000)		Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
3.4 Economische promotie	Recreatie en toerisme	29	29	29	29	29	29
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Burense visie op het kind	0	76	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Voorschoolse voorzieningen peuters	361	560	595	595	595	595
5.1 Sportbeleid en activering	Uitvoering sportakkoord 2020-2022	6	0	0	0	0	0
5.3 Cultuurpres. -prod. -participatie	Kunst en cultuur	9	8	8	8	8	8
5.5 Cultureel erfgoed	Monumenten (molens, synagoge en kerktoren)	4	67	4	4	4	4
5.6 Media	Leesstimulering (miv 2015)	277	300	360	360	360	360
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Kindpakket	0	0	15	15	15	15
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Leefbaarheid	79	90	80	80	80	80
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Sociaal Werk	346	353	353	353	353	353
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Subsidieregeling energiecompensatie	33	0	0	0	0	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Versterken nulde- eerste lijn	217	271	147	122	122	122
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Wet K.O. doelgroepenbeleid	0	10	0	0	0	0
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Clientonderst. zorg/integr. vroeghulp	18	17	27	27	27	27
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Innovatiebudget	0	0	82	82	82	82
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Jongerenwerk	149	155	175	175	175	175
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Maatschappelijk werk	140	0	0	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	Beschermd wonen (WMO)	0	0	30	30	30	30
7.1 Volksgezondheid	Algemene jeugdgezondheidszorg	438	432	432	432	432	432
7.1 Volksgezondheid	Openbare gezondheidszorg	49	72	72	72	72	72
7.1 Volksgezondheid	Uitvoering preventie akkoord 2021-2023	0	20	0	0	0	0
7.4 Milieu(beheer)	Duurzaamheid en milieu	66	125	35	35	35	35
7.4 Milieu(beheer)	Middelen energie armoede	18	0	0	0	0	0
7.4 Milieu(beheer)	Warmte transitie	216	70	50	50	50	50
Totaal subsidies		2.455	2.654	2.494	2.469	2.469	2.469

Subsidieplafond 2024

In de subsidieregeling algemene voorzieningen Sociaal Domein, gemeente Buren 2022 geldt een subsidieplafond van € 1.743.736.

Overzicht beleidsindicatoren

	Taakveld	Naam Indicator	Eenheid	Bron	Gem Buren	Nederland
1.	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	6,34	n.v.t.
2.	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	6,34	n.v.t.
3.	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	€ 438	n.v.t.
4.	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	19%	n.v.t.
5.	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	15.60%	n.v.t.
6.	1. Veiligheid	Verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12-17 jaar	aantal per 1.000 inw 12-17 jaar	Bureau Halt	3	8
7.	1. Veiligheid	Hardekern jongeren per 1.000 inwoners 12 tm 24 jaar	per 10.000 inw 12-14 jaar	Korps Landelijke Politiedienst	geen gegevens beschikbaar	geen gegevens beschikbaar
8.	1. Veiligheid	Winkeldiefstal per 10.000 inwoners	Aantal per 10.000 inwoners	CBS - Diefstallen	3.68	22.82
9.	1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	geen gegevens beschikbaar	geen gegevens beschikbaar
10.	1. Veiligheid	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	CBS - Diefstallen	1,1	1,3
11.	1. Veiligheid	Vernieling per 10.000 inwoners	Aantal per 10.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen	35,35	40,39
12.	2. Verkeer en vervoer	Verkeersongevallen per 100.000 inwoners	Aantal per 100.000 inwoners	VeiligheidNL	492.4	653.6
13.	2. Verkeer en vervoer	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	VeiligheidNL	geen gegevens beschikbaar	geen gegevens beschikbaar
14.	3. Economie	Functiemenging	%	LISA	45,8%	53,8%
15.	3. Economie	Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	Atlas voor Gemeenten	geen gegevens beschikbaar	geen gegevens beschikbaar
16.	3. Economie	Vestigingen (per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 t/m 64 jaar)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	195	174,1
17.	4. Onderwijs	Absoluut verzuim per 1.000 leerplichtige leerlingen	per 1.000 inw. 5-18 jaar	DUO	8,9	4,2
18.	4. Onderwijs	Relatief verzuim per 1.000 leerplichtige leerlingen	per 1.000 inw. 5-18 jaar	Ingrado	15	20
19.	4. Onderwijs	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO) %	%	DUO	1,0%	1,9%
20.	5. Sport, cultuur en recreatie	% Niet-sporters	%	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM	54,7%	49,2%

21.	6. Sociaal domein	Banen (per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar)	per 1.000 inw 15-64 jaar	LISA	448,7	704
22.	6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarige	Verwey Jonker Instituut – Kind in Tel	0%	1%
23.	6. Sociaal domein	% Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	3%	6%
24.	6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	%	CBS- Arbeids-deelname	73.5%	72.2%
25.	6. Sociaal domein	Achterstands-leerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kind in Tel	geen gegevens beschikbaar	geen gegevens beschikbaar
26.	6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarige	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	0%	2,00%
27.	6. Sociaal domein	Personen met bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw 18 jaar	CBS – Participatiewet	139.4	431.2
28.	6. Sociaal domein	Aantal re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-65 jaar	CBS – Participatiewet	104.2	197.7
29.	6. Sociaal domein	Jongeren jeugdhulp (in % van alle jongeren tot 18 jr)	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	12,5%	10,9%
30.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming (in % van alle jongeren tot 18 jr)	%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	1,2%	1,2%
31.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering (in % van alle jongeren van 12-23 jaar)	%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	0,3%	0,4%
32.	6. Sociaal domein	Clënten met maatwerkarrangement	Aantal per 10.000 inwoners	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	460	700
33.	7. Volksgezondheid en Milieu	Huishoudelijk restafval	kg per inwoner	CBS-statistiek Huishoudelijk afval	69	169
34.	7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	23,5%	11,9%
35.	8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ-waarde woningen	Duizend euro	CBS-statistiek WOZ	416	369
36.	8. Vhrosv	Nieuwbouw per 1.000 woningen	Aantal per 1.000 woningen	ABF-Systeem Woningvoorraad	9.3	9.3
37.	8. Vhrosv	Demografische druk (Groene+grijze druk tov 20-64)	%	CBS - Bevolkingsstatistiek	72.5%	70,3%
38.	8. Vhrosv	Woonlasten één-persoonhuishouden	In Euro's	COELO	€ 1.135	€ 860
39.	8. Vhrosv	Woonlasten meer-persoonhuishouden	In Euro's	COELO	€ 1.160	€ 944

Overzicht beleidskaders per programma

Beleidskaders	Jaar vaststelling
1. Wonen, werk en recreatie	
1. Regionaal programma werklocaties 2020-2024	2020
2. Verordening blijverslening gemeente Buren	2019
3. Samen Dichtbij	2018
4. Nota Grondbeleid 2017 - 2020	2017
5. Bouwverordening gemeente Buren 2013	2017
6. Exploitatieverordening gemeente Buren 2005	2015
7. Welstandsnota 2004	2013
8. Verordening Starterslening	2015
9. Regionale Woonagenda	2004
10. Woningprogramma 2020 - 2030	2021
11. Nota Kostenverhaal 2020	2020
12. Beleidsregels bestemmingsplanafwijkingen	2023
13. Beleidsregels voor ruimtelijke plannen waarbij de Raad geen besluit hoeft te nemen	2022
14. Beleidsregels intrekken omgevingsvergunningen voor de activiteit bouwen	2018
15. Legesverordening 2022 met tarieventabel 2023 gemeente Buren	2023
16. Verordening verblijfsbelasting gemeente Buren	2023
17. Beleidsregels categorieën van gevallen	2023
18. Archeologiebeleid 'In de bodem van Buren	2023
2. Fysieke leefomgeving	
1. Klimaatvisie Buren	
2. Regionale Energie Strategie	2020
3. Uitvoeringsprogramma Landschap en Biodiversiteit	2020
4. Beleidskaders zon, wind en laadpalen	2020
5. Integraal overzicht beheerplannen	2020
6. Artistieke objecten	2020
7. Actualisatie meerjaren onderhoudsplan	2020
8. Begraafplaatsenbeleid	2020
9. Actualisatie Speeltuinenbeleid	2020
10. Startnotitie Omgevingswet	2020
11. Startnotitie Duurzaamheid	2020
12. Algemene verordening ondergrondse infrastructuur	2013
13. Revolverend fonds energiebesparende maatregelen voor verenigingen en stichtingen 2015 - 2024	2016
14. Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Buren	2016
15. VAB beleid 2017	2017
16. Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen gemeente Buren	2018
17. Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Buren	2010
18. Procedureverordening voor advisering tegemoetkoming in planschade Buren	2009
19. Beleidsnota groen- en reststroken	2019
20. Beleidsnota laadpalen gemeente Buren	2021
21. Beleidsregel openbare oplaadinfrastructuur voor elektrische voertuigen gemeente Buren	2021
22. Ruimtelijke kaders Zon en Wind	2021
23. Verordening lijkbezorgingsrechten gemeente Buren	2023
24. Verordening rioolheffing gemeente Buren	2023
25. Beleidskaders voor plaatsing van kleine windmolens in Buren	2023

3. Sociaal domein

1. Verordening Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen	2010
2. Verordening cliëntenparticipatie werk en inkomen gemeente Buren	2015
3. Verordening verrekening boete bij herhaald misbruik sociale zekerheid gemeente	2015
4. Verordening handhaving Participatiewet, Bbz, loaw en loaz gemeente Buren	2015
5. Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Buren	2015
6. Verordening individuele studietoelage gemeente Buren	2015
7. Verordening tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten gemeente Buren	2015
8. Verordening tegenprestatie Participatiewet, loaw en loaz gemeente Buren	2015
9. Verordening afstemming Participatiewet, Bbz, loaw en loaz gemeente Buren	2016
10. Verordening participatieraad sociaal domein 2019	2019
11. Verordening cliëntenparticipatie Wsw gemeente Buren	2018
12. Verordening loonkostensubsidie Participatiewet gemeente Buren	2018
13. Verordening participatieregeling minima gemeente Buren	2018
14. Verordening re-integratie Participatiewet, loaw en loaz gemeente Buren	2018
15. Beleidsplan Schuldhelpverlening 2020–2024 gemeente Buren	2020
16. Subsidie regeling algemene voorzieningen sociaal domein 2022	2022
17. Burense visie op het kind	2018
18. Verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugdwet gemeente Buren	2023
19. Notitie Ruimte voor sociaal werk 2018-2020	2018
20. Regioplan Beschermd Wonen 2021	2021
21. Regioaanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling Gelderland Zuid 2021-2025	2021

4. Sport, cultuur en onderwijs

1. Nota onderwijsachterstandenbeleid 2019 - 2022	2019
2. Burense Visie op het kind	2017
3. Subsidieverordening Basisbibliotheek 2021 gemeente Buren	2021
4. Subsidieregeling kerncontactpersoon sociaal domein gemeente Buren 2022	2022
5. Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Buren 2022	2022
6. Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Buren 2021	2021
7. Spelregels uitvoeringsbudget sport- en beweegakkoord Buren 2022	2022
8. Beleidsregels KDV+ en BSO+ gemeente Buren 2023	2023
9. Erfgoedverordening	2021
10. Subsidieverordening monumenten Buren	2015
11. Spelregels verkoop gemeentelijk vastgoed 1.0	2022

5. Inwoners, bestuur en veiligheid

1. Integraal Veiligheidsplan 2023-2026	2023
2. Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2020-2023	2019
3. Regionaal crisisprofiel Veiligheidsregio Gelderland-Zuid 2020-2023	2019
4. Nota Verbonden Partijen	2020
5. Toekomstvisie 2030	2011
6. Coalitieakkoord	2020
7. Bestuurlijke richting Buren	2017
8. Controleverordening (ex. artikel 213 Gemeentewet)	2012
9. Collegeonderzoek (ex. artikel 213a Gemeentewet)	2011
10. Organisatieverordening van de griffie van de gemeente Buren	2011
11. Verordening gegevensverstrekking basisregistratie personen Buren	2014
12. Verordening elektronische kennisgeving Buren	2015
13. Archiefverordening	2016
14. Gedragscode integriteit burgemeester en wethouders gemeente Buren	2016
15. Gedragscode integriteit raadsleden gemeente Buren	2016
16. Preventie- en handhavingsplan gemeente Buren 2017-2020 voor de uitvoering van de Drank- en Horecawet	2017
17. Verordening onderscheidingen gemeente Buren	2017
18. Verordening winkeltijden Buren	2018
19. Klachtenregeling Buren	2018
20. Verordening rechtspositie Raads- en commissieleden 2019 gemeente Buren	2019
21. Reglement van orde gemeenteraad Buren	2019
22. Delegatiebesluit werkgeverscommissie WNRA 2020 Buren	2020
23. Algemene plaatselijke verordening gemeente Buren 2022	2023
24. Inspraak- en participatieverordening Buren	2011
25. Verordening collegeonderzoek van de gemeente Buren	2011
26. Verordening commissie bezwaarschriften	2008
27. Verordening externe klachtbehandeling (ombudscommissie)	2005
28. Verordening gemeentelijke rekenkamercommissie	2011
29. Verordening op de ambtelijke bijstand en fractieondersteuning	2002
30. Beleidsregels Wet Bibob 2023	2023
31. Verordening klankbordgesprekken burgemeester en gemeenteraad gemeente Buren 2023	2023
32. Beleidsregels aanpak hinder door dieren 2023	2023
33. Beleidsregels verlenen ontheffing metaaldetectorverbod	2023
34. Subsidieregeling gemeente Buren 2023	2023
35. VTH-beleidskader Rivierenland 2022-2025	

6. Bedrijfsvoering en algemene dekkingsmiddelen

1. Diverse verordeningen belastingen en leges (link naar paragraaf)	
2. I&A plan 2020-2024	2020
3. Controleverordening (ex. artikel 213 Gemeentewet)	2012
4. Collegeonderzoek (ex. artikel 213a Gemeentewet)	2011
5. Financiële verordening art. 212 Gemeente Buren	2023
6. Nota garantstellingen en leningen	2020
7. Nota reserves en voorzieningen	2020
8. Nota verbonden partijen	2020
9. Nota waardering- en afschrijvingsbeleid	2019
10. Algemeen belangbesluit Wet Markt en Overheid	2014
11. Verordening precariobelasting kabels en leidingen gemeente Buren 2016	2016
12. Treasurystatuut gemeente Buren 2018	2018
13. Nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing 2023-2026	2023
14. Verordening naamgeving en nummering (adressen) gemeente Buren 2010	2010
15. Nota Misbruik en oneigenlijk gebruik 2023-2026 gemeente Buren	2023
16. Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen Buren	2023
17. Verordening onroerende zaakbelastingen gemeente Buren	2023